

SVEUČILIŠTE U ZADRU
Odjel za arheologiju
Ulica Mihovila Pavlinovića bb
23000 Zadar

**PROGRAM DIPLOMSKOG STUDIJA ARHEOLOGIJE
NA SVEUČILIŠTU U ZADRU**

Pročelnik Odjela
prof. dr. sc. Brunislav Marijanović

ECTS koordinator
mr. sc. Josipa Baraka

Zadar, 2009.
Sadržaj

1. UVOD

2. OPĆI DIO

3. OPIS PROGRAMA

3.1.1 Diplomski studij

3.2. Opis obvezatnih i izbornih kolegija na studiju arheologije

3.2.1. Diplomski studij arheologije

Metodologija arheoloških iskopavanja I

Neolitik istočnog Jadrana

Brončano doba istočnog Jadrana

Željezno doba na sjevernom Jadranu

Istočni Jadran u željezno doba

Keramički import na Jadranu u antici

Gospodarstvo rimske Histrije i Dalmacije

Klasična arheologija istočnog Jadrana I

Antička numizmatika

Osnove latinske epigrafike

Starokršćanska ikonografija

Arheologija seobe naroda – odabrana poglavlja

Arheologija ranog srednjeg vijeka – odabrana poglavlja

Arheologija novog vijeka

Metodologija arheoloških iskopavanja II

Eneolitik istočnog Jadrana

Etnogeneza Ilira

Umjetnost i religija jadranskoga protopovijesnoga svijeta

Podvodna arheologija

Klasična arheologija istočnog Jadrana II

Antička natpisna građa na istočnoj obali Jadrana

Antička religija na jadransko-podunavskom prostoru

Starokršćansko graditeljstvo na istočnoj obali Jadrana

Bizant na istočnom Jadranu

Nacionalna arheologija – odabrana poglavlja

Metodologija znanstvenog istraživanja

Antropologija slavenskih nekropola

4. UVJETI IZVOĐENJA STUDIJA

4.4.1. Nastavnici

Akademik Nenad Cambi, profesor emeritus

Dr. sc. Zdenko Brusić, izvanredni profesor

Dr. sc. Brunislav Marijanović, redovni profesor

Dr. sc. Željko Tomičić, redovni profesor

Dr. sc. Ante Uglešić, redovni prof.

Dr. sc. Mario Šlaus, izv. prof.

Dr. sc. Sineva Kukoč, izvanredni profesor

Dr. sc. Dražen Maršić, docent

Dr. sc. Miroslav Glavičić, izvanredni profesor

Dr. sc. Željko Miletić, docent
Dr. sc. Mato Ilkić, docent
Dr.sc. Boško Marijan, docent

4.4.2. Suradnici

1. UVOD

1.1. Studij arheologije na Filozofskom fakultetu u Zadru, odnosno Sveučilištu u Zadru, postoji od godine 1962., a novi preddiplomski i diplomski studij arheologije na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru pokreće se zbog implementacije Bolonjske deklaracije, a temelji se na Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. U prve tri godine osposobljavat će studente za stručni, a u sljedeće dvije i za samostalan znanstveni rad. Mjesto zapošljavanja budućih arheoloških prvostupnika i magistara arheologije u prvom su redu institucije javnoga sektora i državne uprave, koje iskazuju najveće potrebe za takvim visokostručnim i znanstveno-profiliranim kadrom: muzejske ustanove, znanstveno-istraživački instituti, državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine, itd. Za vjerovati je da će dio kadra svoje mjesto naći i na visokim učilištima ili sveučilištima u svojstvu znanstvenih novaka. Svrha studija je, međutim, ponuditi visokostručni kadar i privatnom sektoru, koji bi vrlo brzo mogao pokazati interes za pokretanjem privatnih agencija koje bi obavljale arheološke radove (iskapanja) ili vršile usluge konzervacije i restauracije. Novi preddiplomski i diplomski studij arheologije u prvom će redu biti utemeljen na dosadašnjim znanstvenim spoznajama s područja arheologije, ali će u nastavni proces biti uključeni i rezultati najnovijih arheoloških istraživanja. Nastavnici s Odjela za arheologiju vode ili su ravnopravno uključeni u mnoga arheološka istraživanja na području RH (Burnum, Asseria, Crno Vrilo, Podvršje, itd.), a prvi je put u planu i međunarodna aktivnost. Osim arheologije, studij će obuhvatiti i neka područja srodnih znanstvenih disciplina s područja povijesnih znanosti. Tako će pojedini kolegiji obrađivati i neke aspekte religije, mitologije, lingvistike, umjetnosti ili antropologije, doticati se tema kojima se bave potpuno nove znanstvene discipline ili one koje su tek u povojima, ili se pak baviti pitanjima zaštite, istraživanja i očuvanja cjelokupne kulturne baštine.

S obzirom na to da je prijedlog studija usklađen s uputama koje je na svojoj sjednici od 14. prosinca 2004. donio Rektorski zbor, u njemu su ispoštovana sva načela zacrtana u dokumentima EU i Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju: podjela studijskog programa na preddiplomski i diplomski obrazovni ciklus, jednosemestralnost predmeta, multidisciplinarnost, uvođenje ECTS bodovnog sustava, mogućnost mobilnosti studenata i profesora, promicanje među-institucionalne suradnje, itd. Stoga se smije kazati kako je prijedlog studija konceptijski potpuno usporediv s programima svih uglednih inozemnih visokih učilišta ustrojenih na principima Bolonjske deklaracije, a sadržajno samo djelomice, zbog regionalnih specifičnosti i razlika u kulturno-povijesnom razvoju.

1.2. Novi preddiplomski i diplomski studij arheologije nastavak je staroga, postojećeg diplomskog studija, dok je novi doktorski studij (u izradi) nastavak postojećeg poslijediplomskoga magistarskog i dokorskog studija. Posljednji je i sam djelomice ustrojen na principima Bolonjske deklaracije (jednosemestralni kolegiji, multidisciplinarnost, mobilnost profesora, međuinstitucionalna suradnja).

1.3. Za pokretanje i realizaciju novoga preddiplomskog i diplomskog studija arheologije, ali jednako tako i dokorskog studija, trebale bi biti zainteresirane sve institucije javnoga sektora i državne uprave koje će od njega imati direktnu ili indirektnu korist, a ponajprije arheološki muzeji, kompleksni muzeji s arheološkim odjelima, arheološki instituti, itd. Od gospodarstva interes i potrebu za kadrovima iskazuju nacionalni parkovi i parkovi prirode, od kojih je s nekima već započeta dugotrajna suradnja. Valja napomenuti da je Sveučilište u Zadru, uz Sveučilište u Zagrebu, još uvijek jedina visokoškolska ustanova u RH gdje je moguće pohađati takvu vrstu studija.

1.4. Novi preddiplomski i diplomski studij arheologije strukturiran je i koncipiran tako da omogući maksimalnu fluktuaciju studenata i nastavnika, bilo unutar matične ustanove-predlagača (s Odjela arheologije na komplementarne Odjele i obrnuto), ili s nje na druge istovrsne i djelomice istovrsne studije u RH i inozemstvu, kao i obrnuto.

2. OPĆI DIO

2.1. Službeni naziv studija je "Preddiplomski i diplomski studij arheologije". Unutar cjelovitog studija arheologije na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru preddiplomski i diplomski studij predstavlja prvu stepenicu obrazovnog ciklusa, dok je druga doktorski studij. Preddiplomski se studij može realizirati isključivo kao jednopredmetni, isto kao i diplomski jednopredmetni-specijalistički.

2.2. Nositelj studija je Sveučilište u Zadru, a izvođač većine studijskih kolegija i koordinator svih aktivnosti na studiju Odjel za arheologiju.

2.3. Predviđeno trajanje studija je šest semestara (1.-6.) ili tri akademske preddiplomski studij i četiri semestra (1.-4.) ili dvije akademske godine za diplomski studij (model 3+2).

2.4. Na preddiplomski studij arheologije mogu se prijaviti učenici sa završenom odgovarajućom srednjoškolskom ili srednjom stručnom spremom u trajanju od četiri godine. Koja je srednjoškolska i srednja stručna sprema odgovarajuća, utvrđeno je Statutom Sveučilišta. Izbor pristupnika obavlja se razredbenim postupkom. Na diplomski se studij izravno upisuju studenti koji su završili preddiplomski studij s prosjekom ocjena od najmanje 3,5 i izradili pozitivno ocjenjenu stručnu radnju. Za ostale se kandidate provodi javni natječaj koji se objavljuje šest mjeseci prije početka nastave.

2.5. Novim studijskim programom arheologije preddiplomski i diplomski studij predlažu se kao dva stupnja zaokruženoga obrazovnog procesa: niži ili stručni i viši ili znanstveni. Na stručnom dijelu studija student stječe temeljno znanje iz različitih grana arheologije, pomoćnih disciplina i kolegija koje odabire s komplementarnih Odjela, te ovladava tehnologijom i tehnikama terenskog i muzejskog rada. Osim preddiplomskog studija ustanove-predlagača, za praćenje studija dovoljni su i drugi istovrsni ili djelomice istovrsni studiji u RH ili inozemstvu. Po završetku preddiplomskog studija student može nastaviti izobrazbu na diplomskom studiju ustanove-predlagača. Na diplomskom dijelu studija student razvija specijalističko znanje odabirući kolegije (ne obvezatno) iz jedne od disciplina arheologije (prapovijesna, antička i srednjovjekovna arheologija) te ovladava metodologijom znanstvenog rada. Diplomski studij arheologije mogu upisati svi studenti koji ispunjavaju uvjete iz točke **3.3**.

2.6. Završetkom preddiplomskog studija student stječe akademski stupanj baccalaures / baccalaurea (B. A.) s nazivom «prvostupnik», a završetkom diplomskog studija akademski stupanj «magistar arheologije» (M. A.).

3. OPIS PROGRAMA

3.1. Popis koji slijedi iskazuje sve obvezatne i izborne kolegije ili druge module nastave, koje studenti mogu upisati tijekom (**3.1.1.**) preddiplomskog studija, odnosno diplomskog studija (**3.1.2.**). Svi relevantni podaci iskazani su formulom *Nastavnik/suradnik / naziv kolegija / broj sati nastave / ECTS bodovanje / status kolegija*. Status kolegija označen je slovima abecede: *A* obvezni kolegiji (temeljni), *B* izborni u okviru Odjela, *C* izborni u okviru drugih Odjela, *D* izborni kao opće programske osnove i *Mod* drugi moduli održavanja nastave. Broj sati nastave odnosi se na sljedeće nastavne metode: *Predavanja / seminari / vježbe / mentorski rad*.

3.1.1. Diplomski studij

Nastavnik/suradnik	Kolegij	Sati	ECTS	Status
--------------------	---------	------	------	--------

1. semestar

Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović / mr. sc. Dario Vujević	<i>Metodologija arheoloških iskopavanja I</i>	2+0+4+0	6	A
Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović / mr. sc. Dario Vujević	<i>Neolitik istočnog Jadrana</i>	2+1+0+1	6	B
Doc. dr. sc. Boško Marijan	<i>Brončano doba istočnog Jadrana</i>	2+1+0+1	6	B
Prof. dr. sc. Sineva Kukoč / Martina Čelhar, prof.	<i>Željezno doba na sjevernom Jadranu</i>	2+1+0+1	6	B
Prof. dr. sc. Sineva Kukoč / Martina Čelhar, prof.	<i>Istočni Jadran u željezno doba</i>	2+1+0+1	6	B
Prof. dr. sc. Zdenko Brusić / Mate Parica, prof.	<i>Keramički import na Jadranu u antici</i>	2+1+0+1	6	B
Doc. dr. sc. Željko Miletić / mr. sc. Ivana Jadrić	<i>Gospodarstvo rimske Histrije i Dalmacije</i>	2+1+0+1	6	B
Doc. dr. sc. Dražen Maršić	<i>Klasična arheologija istočnog Jadrana I</i>	2+1+0+1	6	B
Prof. dr. sc. Miroslav Glavičić	<i>Osnove latinske epigrafike</i>	2+1+0+1	6	B
Prof. dr. sc. Miroslav Glavičić	<i>Antička numizmatika</i>	2+1+0+1	6	B
Prof. dr. sc. Ante Uglešić / mr. sc. Josipa Baraka	<i>Starokršćanska ikonografija</i>	2+1+0+1	6	B
Prof. dr. sc. Ante Uglešić / mr. sc. Tomislav Fabijanić	<i>Arheologija seobe naroda-odabrana poglavlja</i>	2+1+0+1	6	B
Prof. dr. sc. Željko Tomičić / mr. sc. Karla Gusar	<i>Arheologija ranog srednjeg vijeka-odabrana poglavlja</i>	2+1+0+1	6	B
Prof. dr. sc. Ante Uglešić / mr. sc. Karla Gusar	<i>Arheologija novog vijeka</i>	2+1+0+1	6	B

2. semestar

Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović / mr. sc. Dario Vujević	<i>Metodologija arheoloških iskopavanja II</i>	2+0+4+0	6	A
Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović / mr. sc. Dario Vujević	<i>Eneolitik istočnog Jadrana</i>	1+1+0+2	6	B
Doc. dr. sc. Boško Marijan	<i>Etnogeneza Ilira</i>	1+1+0+2	6	B
Prof. dr. sc. Sineva Kukoč	<i>Umjetnost i religija jadranskoga protopovijesnog svijeta</i>	1+1+0+2	6	B
Prof. dr. sc. Zdenko Brusić / Mate Parica, prof.	<i>Podvodna arheologija</i>	1+1+0+2	6	B
Doc. dr. sc. Dražen Maršić	<i>Klasična arheologija istočnog Jadrana II</i>	1+1+0+2	6	B
Prof. dr. sc. Miroslav Glavičić	<i>Antička natpisna građa na istočnoj obali Jadrana</i>	1+1+0+2	6	B
Doc. dr. sc. Željko Miletić / mr. sc. Ivana Jadrić	<i>Antička religija na jadransko-podunavskom prostoru</i>	1+1+0+2	6	B
dr. sc. Dražen Maršić / mr. sc. Josipa Baraka	<i>Starokršćansko graditeljstvo na istočnoj obali Jadrana</i>	1+1+0+2	6	B
Prof. dr. sc. Željko Tomičić / mr. sc. Tomislav Fabijanić	<i>Bizant na istočnom Jadranu</i>	1+1+0+2	6	B
Prof. dr. sc. Ante Uglešić / mr. sc. Tomislav Fabijanić	<i>Nacionalna arheologija-odabrana poglavlja</i>	1+1+0+2	6	B
Prof. dr. sc. Sineva Kukoč	<i>Metodologija znanstvenog istraživanja</i>	1+1+0+2	5	B
Prof. dr. sc. Mario Šlaus	<i>Antropologija slavenskih nekropola</i>	1+1+0+0	5	B

3. semestar

	<i>Četiri specijalistička seminara iz kolegija 1. i 2. semestra</i>	0+3+0+2	7	-
--	---	---------	---	---

4. semestar

	<i>Mentorski rad i izrada diplomske radnje</i>	0+0+0+2	7+23	-
--	--	---------	------	---

3.2.2. Diplomski studij arheologije:

NAZIV KOLEGIJA: METODOLOGIJA ARHEOLOŠKIH ISKOPAVANJA I					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODJEL / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK/SURADNICI:	Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović / mr. sc. Dario Vujević			Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru			Semestar:	
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni Da	Izborni	Izborni za druge studij. grupe	Prvi	
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: <p>Na kolegiju se obrađuju temeljna teorijska znanja o vrstama i tipovima arheoloških nalazišta, načinima njihova prepoznavanja, metodama i tehnikama otkivanja (konvencionalne, ekstenzivne i intenzivne), oblici i metode dokumentiranja i kartiranja, te teorijske osnove geofizičkih metoda, razlozi i načini njihove primjene. U obveznom terenskom dijelu nastave na arheološkim nalazištima usvojena teorijska znanja praktično se primjenjuju.</p>					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: <p>Cilj kolegija je temeljito teorijsko i praktično osposobljavanje studenata za identificiranje i registriranje arheoloških nalazišta, te njihovo preliminarno vremensko, kulturno i znanstveno valoriziranje.</p>					
VODIČ:	Zimski semestar		Ljetni semestar		
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:	6 ECTS				
TJEDANA PO SEMESTRU:	15				
Sati tjedno:	predavanja		2		
	seminari				
	vježbe		4		
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja		30		
	seminari				
	vježbe		60		
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:			10		
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	Seminari	individualni projekti	mentorski rad	vježbe Da	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici Da	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka

UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>Phillip Barker, <i>Tehnike arheološkog iskopavanja</i>, Split, 2000. Dena Dincauze, <i>Environmental Archaeology</i>, Cambridge 2000. Kevin Greene, <i>Archaeology, An Introduction</i>, London, 2001. E. Harris, <i>Načela arheološke stratigrafije</i>, Ljubljana, 1989. Gavin Lucas, <i>Critical Approaches to Fieldwork</i>, London, 2001. Clive Orton, <i>Sampling in Archaeology</i>, Cambridge, 2001. Colin Renfrew – Paul Bahn, <i>Archaeology (Theories, Methods and Practice)</i>, London, 2000. Steve Roskams, <i>Excavation</i>, Cambridge, 2001. Ulrich Leute, <i>Archaeometry</i>, New York, 1987.</p> <p>Dopunska:</p> <p>G. Lucas, <i>Critical Approaches to Fieldwork</i>, London, 2001. C. Gosden, <i>Anthropology & Archaeology</i>, London, 1999. <i>Journal of Archaeological Method and Theory</i> (odabrani članci)</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: NEOLITIK ISTOČNOG JADRANA			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
NASTAVNIK/SURADNIK:	Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović / mr. sc. Dario Vujević		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		Semestar:
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni Da	Izborni za druge studij. grupe Prvi
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: <p>Kolegij daje specijalistički pregled neolitika na istočnoj jadranskoj obali kroz tri tematske cjeline koje odgovaraju užim vremenskim odsjecima neolitika (stariji, srednji i mlađi) i pripadajućim kulturama (impresso, danilska i hvarska), njegov razvoj, povezanost jadranskog neolitika s općim povijesnim procesima, kulturološki položaj u širim prostornim okvirima, te regionalne razvojne posebnosti uvjetovane geomorfološkim i klimatološkim svojstvima, prirodnim potencijalima i resursima, komunikacijskim pravcima i sl. Kroz ilustrativnu i autentičnu arheološku građu obradit će se nasebinski i privredni aspekti života neolitičkih zajednica, te njihova materijalna i duhovna kultura.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: <p>Kolegij ima dva cilja. Prvi je temeljito osposobljavanje studenata za prepoznavanje arheološke građe karakteristične za neolitik i njezinu distinkciju od drugih vrsta prapovijesnih nalaza, razlikovanje nalaza prema funkcionalnim, tehnološkim, tipološkim i stilskim svojstvima, te prepoznavanje njihovih promjena na prostornoj i vremenskoj razini. Drugi cilj je razumijevanje neolitika kao posebnog prapovijesnog razdoblja, s obzirom na njegov sadržaj i uzročno-posljedičnu povezanost razvoja proizvodne privrede (razvoj stočarstva i zemljoradnje) sa svim aspektima realnog života (način života i stanovanja, razvoj novih sredstva za proizvodnju i novih privredno-društvenih odnosa, umjetnosti, kolektivne svijesti i religioznosti i sl.).</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		6 ECTS	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	2	
	seminari	1	
	vježbe		
	mentorski rad	1	
Ukupno sati:	predavanja	30	
	seminari	15	
	vježbe		
	mentorski rad	15	
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			

predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	mentorski rad	vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>Grupa autora, <i>Praistorija jugoslavenskih zemalja, II (Neolit)</i>, Sarajevo, 1979. Š. Batović, <i>Stariji neolit u Dalmaciji</i>, Zadar, 1966. B. Marijanović, <i>Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale</i>, Zadar, 2000. B. Marijanović, Prilog daljnjem poznavanju starijeg neolitika u Dalmaciji, <i>Radovi</i>, 39 (26), Zadar, 2001. S. Dimitrijević – N. Majnarić–Pandžić – T. Težak-Gregl, <i>Prapovijest</i>, Zagreb, 1998. B. Marijanović, Ravlića pećina, <i>GZM</i> 35-36, Sarajevo 1981. B. Čović, <i>Od Butmira do Ilira</i> (poglavlje o neolitiku), Sarajevo, 1976.</p> <p>Dopunska:</p> <p>A. Benac, <i>Studije o kamenom i bakarnom dobu u sjeverozapadnom Balkanu</i>, Sarajevo, 1964. B. Čečuk, D. Radić, Vela špilja – preliminarni rezultati dosadašnjih istraživanja, <i>Izdanja HAD-a</i>, 20, Zagreb, 2001. B. Čečuk, Markova špilja, Hvar-višeslojno prehistorijsko nalazište, <i>AP</i>, 12, Beograd, 1970. J. Korošec, <i>Neolitska neseobina u Danilu-Bitinju</i>, Zagreb, 1958. M. Menđušić, Neolitička naselja na šibensko-drniškom području, <i>Izdanja HAD-a</i>, 19, Zagreb, 1998. G. Novak, <i>Prehistorijski Hvar, Grapčeva spilja</i>, Zagreb, 1955.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

Naziv kolegija: BRONČANO DOBA ISTOČNOG JADRANA			
Opće obavijesti:			
Odjel / katedra:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju		
Studij:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
Nastavnik:	Doc. dr. sc. Boško Marijan		Prva
Ustanova:	Sveučilište u Zadru		
Status kolegija:	Obvezni	Izborni	Izborni za druge studij. grupe
		Da	
<ul style="list-style-type: none"> Opis kolegija: <p>Kolegij daje pregled najvažnijih pitanja vezanih uz razvitak duhovne i materijalne kulture brončanoga doba na istočnojadranskom području kao već zadatome okviru u zemljopisnom smislu. Kolegij podrazumijeva općeprihvaćenu podjelu brončanoga doba na starije (rano), srednje i kasno, a u okviru svakoga od njih predstaviti će se vodeći oblici materijalnoga i duhovnoga stvaralaštva pojedinih kulturnih skupina od definiranja njihova životnoga prostora, odnosno regije koju zauzimaju, načina stanovanja, predmeta svakodnevne uporabe i obrednih predmeta do načina pokapanja. U širem smislu kolegijem će biti obuhvaćeni neki opći procesi koji su obilježili tijek brončanoga doba, od sve veće uporabe metala (bronce), raslojavanja društva, organizacije naselja i gospodarstva do pokretanja značajnih preseljavanja stanovništva (osobito u kasno brončano doba) te umjetničkih stremljenja, vjerovanja i poznatih religijskih oblika. Kolegij će osobitu pozornost dati odnosima kultura brončanoga doba istočnoga Jadrana prema susjednim područjima, srednjoeuropskom kulturnom krugu te kulturama Apeninskoga poluotoka, ali i središnjega Balkana te egejskoga prostora.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> Ciljevi kolegija: <p>Upoznati studente s osnovama kulturnoga razvitka u brončano doba po kojima će moći prepoznavati različite kulturne skupine prema njihovu pokretnom ili, pak, nepokretnom inventaru. Uz to, vrlo je važno da studenti prepoznaju i druge najbitnije procese razvitka društva, oblike gospodarstva, umjetnosti ili vjerovanja kod brončanodobnoga stanovništva, da na temelju materijalnih ostataka shvate procese kontaktiranja, prožimanja ili utjecaja različitih kulturnih i etnokulturnih zajednica na prostoru od srednje Europe do Jadrana.</p>			
Vodič:		Zimski semestar	Ljetni semestar
Ects - studentsko opterećenje:		6 ECTS	
Tjedana po semestru:		15	
Sati tjedno:	predavanja	2	
	seminari	1	
	vježbe		
	mentorski rad	1	

Ukupno sati:	predavanja	30			
	seminari	15			
	vježbe				
	mentorski rad	15			
Ukupan broj dana terenske nastave:					
Nastavne metode:					
predavanja	seminari	individualni projekti	mentorski rad	vježbe	terensko istraživanje
Da	Da				
Nastavna pomagala:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	webCT zbirka
	Da	Da	Da		
Uvjet za priznavanje bodova:					
Način polaganja ispita:					
pismeni ispit	usmeni ispit	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
	Da				
<ul style="list-style-type: none"> Literatura: <p>Obvezna: <i>PJZ 4</i>, Sarajevo 1983. Š. Batović, Osvrt na područje Dubrovnika u prapovijesti, <i>Izdanja HAD 12</i>, 1988, 51-77. A. Benac – B. Čović, <i>Glasinac 1</i>, Zemaljski muzej, Sarajevo 1956. V. Bianco-Peroni, <i>Die Schwerter in Italien</i>, Praehistorische Bronzefunde 4/1, 1970. B. Čović, Vodeći arheološki tipovi kasnog bronzanog doba na području Dalmata, <i>Godišnjak CBI 8/6</i>, Sarajevo 1970, 67-97. B. Čović, “Schnur” i “Litzen” keramika na području Neretve, <i>Izdanja HAD 5</i>, Split, 35-43. B. Čović, Posuška kultura, <i>GZM (A) 44</i>, Sarajevo 1989. S. Dimitrijević, Die Frühe Vinkovci-Kultur und ihre Beziehungen zum Vučedoler-Substrat im Lichte der Ausgrabungen in Vinkovci (1977/78), <i>Opusc. Arch, 7</i>, Zagreb, 7-36. I. Fisković, Pelješac u protopovijesti i antici, <i>Pelješki zbornik</i>, Zagreb 1976, 15-81. M. Garašanin, <i>Praistorija na tlu Srbije</i>, Beograd 1973. B. Govedarica, <i>Rano bronzano doba na području istočnog Jadrana</i>, Djela ANUBiH 67/7, Sarajevo 1989. A. Harding, <i>Die Schwerter im ehemaligen Jugoslawien</i>, Praehistorische Bronzefunde 4/14, 1995. W. Kimmig, Seevölkerbewegung und Urnenfelderkultur, <i>Studien aus Alteuropa 1</i>, 1964, 220-281. D. G. Lollini, Sintesi della civiltà Picena, u: <i>Jadranska obala u protohistoriji</i>, Zagreb 1976, 117-153. F. Lo Schiavo, Il gruppo liburnico-japodico, <i>Atti della Accademia Nazionale dei Lincei</i>, 8-14/6, Roma 1970, 363-525. N. Majnarić-Pandžić, Brončano i željezno doba, <i>Povijest umjetnosti u Hrvatskoj</i>, knjiga 1 (Prapovijest), Zagreb, 160-369. B. Marijanović, <i>Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale</i>, Zadar 2000. Z. Marković, <i>Sjeverna Hrvatska od neolita do brončanog doba</i>, Muzej Grada Koprivnice, Koprivnica.</p>					

- K. Mihovilić, Pregled prapovijesti Istre od starijeg neolitika do početka romanizacije, *Izdanja Had-a 11/1*, Zagreb 1987, 49-63.
- K. Minichreiter, Brončanodobne nekropole s paljevinskim grobovima grupe Gređani u Slavoniji, *Izdanja HAD 9*, Zagreb, 91-106.
- H. Müller-Karpe, *Handbuch der Vorgeschichte 4, Bronzezeit*, München 1980.
- P. Schauer, *Die Schwerter in Süddeutschland, Österreich und der Schweiz*, Præhistorische Bronzefunde 4/2, München 1971.
- J. Šimić, *Kulturne skupine s inkrustiranom keramikom*, Biblioteka Slavonije i Baranje, 2, Zagreb – Osijek 2000.
- B. Teržan, *Depojske in posamezne kovinske najdbe bakrene in bronaste dobe na Slovenskem*, Katalogi in monografije 29-30, 1995-1996.
- Z. Vinski, O oružju ranog brončanog doba u Jugoslaviji, *VAMZ ser. 3/II*, Zagreb 1961, 207-237.
- K. Vinski-Gasparini, *Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj*, Monografije 1, Zadar 1973.

Dopunska:

- N. Åberg, *Bronzezeitliche und Früheisenzeitliche Chronologie V*, Stockholm 1935.
- Z. Benkovsky-Pivovarová, Zur Problematik der Litzenkeramik in Österreich, *PZ 47/2*, Berlin, 198-212.
- Z. Brusić, Gradinska utvrđenja u šibenskom kraju, *MatSADJ 12*, Zadar 1976, 113-130.
- B. Čečuk – D. Radić, *Vela špilja. Protovijest otoka Korčule* (katalog izložbe u Dubrovniku, rujan-listopad 1995.), Centar za kulturu, Vela Luka 1995.
- B. Čović, Rezultati sondiranja na preistorijskom naselju u Gornjoj Tuzli, *GZM 15-16*, Sarajevo, 79-139.
- B. Čović, *Od Butmira do Ilira*, Veselin Masleša, Sarajevo 1976.
- B. Čović, Barice – nekropola kasnog bronzanog doba kod Gračanice, *GZM 13*, Sarajevo, 19-27.
- B. Čović, Bronzano doba u Hercegovini, *Tribunia 4*, Trebinje 1978, 133-147.
- B. Čović, Uvod u stratigrafiju i hronologiju praistorijskih gradina u Bosni, *GZM 20*, Sarajevo 1964, 27-145.
- B. Čović, Sjeverna Bosna i Karpatski bazen u rano i srednje bronzano doba, *Zbornik ADBH 1*, Sarajevo, 65-70.
- B. Čović, Mostarsko područje u prahistorijsko doba, *Hercegovina 4-5(12-13)*, Mostar 1999, 7-37.
- B. Jubani, Aperçu sur civilisation tumulaire de l' Albanie du Nord-Est, *Iliria 2*, Tirana 1972, 203-215.
- P. Korošec, Keramika z licensko ornamentiko (Litzenkeramik) na Ljubljanskem barju, *AV 8/1*, Ljubljana, 9-25.
- G. Kossack, *Studien zum Symbolgut der Urnenfelder- und Hallstattzeit Mitteleuropa*, RGF 20, 1954.
- N. Majnarić-Pandžić, Prilog problematici licenske keramike u sjevernoj Jugoslaviji, *Arh. vestnik 27* (1976), Ljubljana 1976, 68-81.
- N. Majnarić-Pandžić, O porijeklu srednjobrončanodobne antropomorfne plastike u jugoslavenskom Podunavlju, *OA 7*, Zagreb 1982, 47-60.
- N. Majnarić-Pandžić, Srednje brončano doba u istočnoj Slavoniji, *Izdanja HAD 9*, Zagreb 1984, 63-90.
- N. Majnarić-Pandžić, Prilog poznavanju naselja i naseljenosti Brodskoga Posavlja u kasno brončano doba, *Izdanja HAD 16*, Zagreb 2000, 149-161.
- Z. Marić, Prahistorijska i protohistorijska utvrđenja na području Daorsa, *Posebna izdanja CBI 24/6*, Sarajevo 1975, 103-111.
- B. Marijanović, Ravlića pećina (Peć Mlini), *GZM 35-36*, Sarajevo, 1-97.
- Z. Marković, O nekim kronološkim pitanjima eneolitičkih i brončanodobnih kultura južne Dalmacije i njezina zaleđa, *Izdanja HAD 12*, Zagreb, 79-88.
- I. Marović, Rezultati dosadašnjih istraživanja kamenih gomila oko vrela Cetine u god. 1953., 1954., 1958., 1966. i 1968, *Materijali SADJ 12*, Zadar 1976, 55-73.
- I. Marović, Sinjska regija u prahistoriji, *Izdanja HAD 8*, Zagreb 1984, 27-63.
- H. Müller-Karpe, Zur spätbronzezeitlichen Bewaffnung im Mitteleuropa und Griechenland, *Germania 40*, 1962, 256-284.
- H. Müller-Karpe, *Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen*, RGF 22, Berlin 1959.
- N. Tasić, Poznoeneolitski, bronzanodopski i sloj starijeg gvozdenog doba na Gomolavi, *Rad Vojvodanskih muzeja 14*, Novi Sad, 177-228.
- Ć. Truhelka, Jedan odličan nalaz bronzane dobe iz Velikog Mošunja (Lašva), *GZM 25*, Sarajevo 1913, 325-335.
- Z. Vinski, O prehistorijskim zlatnim nalazima u Jugoslaviji, *ARR 1*, Zagreb 1959, 207-237.
- K. Vinski-Gasparini, Fibule u obliku violonskog gudala u Jugoslaviji, *VAMZ 3/8*, Zagreb 1974, 1-28.

Uvjeti:

Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit: Da
Preduvjeti za upis kolegija:	
<ul style="list-style-type: none"> • Opažanja:	

NAZIV KOLEGIJA: ŽELJEZNO DOBA NA SJEVERNOM JADRANU			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Sineva Kukoč / Martina Čelhar, prof.		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Semestar: Prvi
		Da	
<p>• OPIS KOLEGIJA</p> <p>Obraduje se histarska kultura u Istri, zatim venetska u sjevernoj Italiji, ali i ona japodska (primarno u Lici) zbog razolikih kulturnih dodira Japoda i zapadnog svijeta.</p> <p>I HISTARSKA KULTURA</p> <p>Iscrpno se obrazlaže histarski prostor: problem granica, posebno zapadne (Kras – škočjanska nalazišta, Brežac i dr.); Histri u pisanim izvorima općenito; tijek i razvoj kulture (različite kronologije i periodizacije); naseobine – «kašteljeri», groblja (planimetrija, grobne cjeline, tragovi rituala), posebno Limska gradina, Nezakcij, Picugi, Pula, Beram, Rovinj; kult mrtvih u cjelini, ukrasni i simbolički sustavi (spirala i meandar i dr.), monumentalna plastika, histarska božanstva u rimskoj interpretaciji, društvena stratifikacija, pitanje «rexa», «ratnički» grobovi; stratifikacija importa, histarska kultura u kontekstu Caput Adrije, (primarno odnosi s Venetima), Jadrana u cjelini te u dodiru s prialpskim i alpskim svijetom.</p> <p>II VENETSKA KULTURA</p> <p>Sažeto se predočavaju njezini temeljni problemi: postanak, tijek i kronologija, naseobinski uzorci, kult mrtvih, (posebno nekropole Este, Padove), religija u cjelini, venetsko sudjelovanje u kulturnoj dinamici Jadrana, ali i prialpsko/alpskog svijeta, uloga Adrije, pojava Kelta, odnosno zadnja stoljeća paleovenetske kulture.</p> <p>III JAPODSKA KULTURA</p> <p>Prostor (granice) prema arheološkim i pisanim izvorima (problem Bele Krajine, zatim sjeverne granice); tijek kulture (kronologija, periodizacija); naseobinski uzorci; kult mrtvih (posebno Kampolje, Prozor, Vrebac, Smiljan, tumuli, biritualnost), dolina Une (i ukrašene urne), pravila grobnog rituala i simboli.; simboličke japodske kombinacije (cjeline) općenito; društvena diferencijacija (ratnik, «princeps»); japodska božanstva u rimskoj interpretaciji (Bindus); Japodi između Jadrana (Histri, Liburni), prialpsko/alpskog svijeta i Bosne: razmjena robe i ideja.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Koristi se pristup/model prema kojemu je (arheološka) kultura sustav artefakata/procesa i ideja (simbola, vjerovanja, institucija), koji funkcionira u skladu s drugim kulturnim sustavom i paleookolinom. Predočavanjem temeljnih problema ovih triju kultura, ponuditi pretpostavke/teze njihova daljnjeg istraživanja.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE: 6		6 ECTS	
TJEDANA PO SEMESTRU: 15		15	
Sati tjedno:	Predavanja	2	
	Seminari	1	
	Vježbe		
	Mentorski rad	1	

Ukupno sati:	Predavanja	30			
	Seminari	15			
	Vježbe				
	Mentorski rad	15			
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	Seminari Da	individualni projekti	WebCT		Terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici Da	bilješke .pp Da	članci Da	Knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Pohađanje nastave (70%) i izrada seminarskog rada					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	seminarski rad Da	praktičan rad	teza	Kolokvij
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>I.</p> <p>BATOVIĆ, Š., Istarska kultura željeznog doba, <i>RFF u Zadru</i> 26(13), 1987.</p> <p>ČAČE, S., Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Iirika, <i>RFF</i> 18, 1979.</p> <p>FISCHER, J., <i>Die vorromische Skulpturen von Nesactium</i>, Hamburger Beiträge zur Archäologie, Hamburg 1984.</p> <p>GABROVEC S.- MIHOVILIĆ K., Istarska grupa, <i>PJZ</i> V, 1987.</p> <p>KUKOČ, S., Histarska plastika u kontekstu umjetnosti japodranskog područja od 7. do 5.st.p.n.e, <i>RFF u Zadru</i> 26(13), 1986-87.</p> <p>LONZA, B., <i>Appunti sui castellieri dell Istria e della provincia di Trieste</i>, Trieste 1977.</p> <p>MIHOVILIĆ K., Nekropola Gradine iznad Limskeg kanala, <i>HA</i> 3/2 1972.</p> <p>MIHOVILIĆ, K., Nezakcij, nalaz grobnice 1981, <i>MK</i> 6, Pula 1996.</p> <p>MIHOVILIĆ, K., L Istria dal IV al I sec. A.C., Preistoria e protostoria del Alto Adriatico, <i>Antichita Altoadriatiche</i> 37, Udine 1991.</p> <p>MIHOVILIĆ, K., Nesactium, <i>MK</i> 11, Pula 2001.</p> <p>SUIĆ, M., Zapadne granice Ilira u svjetlu historijskih izvora, <i>Odabrani radovi</i>, Zadar 1996.</p> <p><i>PREISTORIA DEL CAPUT ADRIAE</i>, katalog izložbe, Trieste 1983.</p> <p>KUČAR, V., Prahistorijska nekropola Beram, <i>IA</i> 120/1, 1979.</p> <p>VITRI, S., <i>Fondo Gombac, Necropoli di Brežec</i>, Monographie di Preistoria I, Trieste 1977.</p> <p>II.</p> <p>CHIECO BIANCHI A. M., <i>I Veneti, Italia omnium terraum alumna</i>, Milano 1988.</p> <p>IL VENETO NELL ANTICHITA, PREISTORIA E PROTOSTORIA II, ETA DEL FERRO, Verona 1984. (radovi E.Bianchin Citton, L. Calzavara Capuis, A.M. Chieco Bianchi, G. Fogolari i.dr.).</p> <p>ESTE ANTICA DALLA PREISTORIA ALL ETA ROMANA, Padova 1999 (radovi L. Bracessi, C.Balista-A.R.Serafini, L.Capuis i dr.).</p> <p>FOGOLARI G.- SCARFI G., <i>Adria</i>, 1970.</p> <p>III</p> <p>BAKARIĆ, L., Rezultati novih istraživanja u Smiljanu, <i>VAMZ</i> 3/19, 1986.</p> <p>BALEN LETUNIĆ D., Revizijska iskapanja tumula starijeg željeznog doba u Dugoj Gori, <i>Izdanja Had-a</i> 17/ 1996.</p> <p>DRECHLER-BIŽIĆ R., Japodska grupa, <i>PJZ</i> V, 1987.</p>					

<p>KUKOČ S., Žrtva u japodskom kultu mrtvih. MARIC Z., Japodske nekropole u dolini Une, GZM 23, 1968. OLUJIĆ B., Japodi, Ratnici na razmeđu istoka i zapada, Katalog izložbe, Zagreb 2004. RAUNIG B., Japodski kameni sepulkralni i sakralni spomenici, Starinar, N.S. 23, 1974.</p> <p>Dopunska:</p> <p>I. GATTI P.- PETTITI, S. , Apunti di cronologia e aspetti rituali nelle necropoli istriane del bronzo finale e dell'eta del ferro, Archeologia, materiali e problemi 1, Bari 1980. GLOGOVIĆ, Nalazi geometrijske keramike iz Daunije na području Istre, Histria Archaeologica, 10/1 1979. ISTI, Protogeometrijska apulska keramika iz Nezakcija, Histria Antiqua 2, 1996. MIHOVILIĆ K., Histri i Etruščani, MK 5 1988.</p> <p>II. BERGONZI G.-BOIARDI A, -PASCUCCI P.- RENZI T. 1981, Corredi funebri e gruppi sociali ad Este. <i>S. Lucia, Necropoli e usi funerari nell'eta del ferro</i>, Bari 1981. FOGOLARI G.-PROSDOCIMI A.L., <i>I Veneti antichi, Lingua e cultura</i>, Padova 1987.</p> <p>III. DRECHSLER-BIŽIĆ R., <i>Sahranjivanje na centralnoj japodskoj teritoriji</i>, Naučni skup Beograd, 1979. ISTI, Nasebinski objekti na nekim gradinama Like, <i>VAMZ</i> 37, 1986. LO SCHIAVO F., Il gruppo liburnico-japodico, <i>Atti della Accademia naz. Dei Lincei</i>, 8/14. (CCCLXVII), 1970.</p>	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit: Da
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 	

NAZIV KOLEGIJA: ISTOČNI JADRAN U ŽELJEZNO DOBA			
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Sineva Kukoč / Martina Čelhar, prof.		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA	Obvezni	Izborni	Semestar: Prvi
		Da	
<p>• OPIS KOLEGIJA</p> <p>Obrađuju se svi temeljni problemi liburnske i delmatske kulture, te problemi južnog Jadrana («južnoprimska» kultura), gdje, međutim, još nije definiran stupanj kulturne (i etničke) homogenosti, odnosno, heterogenosti tijekom I tis.p.K.</p> <p>I. LIBURNSKA KULTURA</p> <p>Liburni u pisanim izvorima; postanak i razvoj kulture; naseobinski uzorci (posebno stratificirani: Radovin, Nin, Zadar, Nadin, Bribir); kult mrtvih i religijski ostaci u cijelosti, društvena stratifikacija i klimaks kulture; stratifikacija importa; dinamika odnosa s Apeninskim poluotokom (Picenum, Apulija); liburnska kultura u općejadranskom kontekstu tijekom I tis.; Liburni u zadnjim stoljećima I tis. pr.K. (kulturne posebnosti, nalazi tipa Baška, Jagodnja, Nadin-groblje i dr.).</p> <p>II. DELMATSKA KULTURA</p> <p>Prostor i stanovništvo delmatske kulture prema arheološkim i pisanim izvorima; kronologija i periodizacija (različiti pristupi); naselja (posebno na Duvanjskom, Glamočkom, Livanjskom, Sinjskom polju); problemi pokopa – ravna groblja i tumuli, kult mrtvih u cjelini, druga mjesta kulta (Gorica, Mandina Greda); društvo: (ratnik, «princeps»); srednjodalmatinski prostor i zaleđe (Glasinac i dr.); delmatska k. u jadranskom kulturnom kontekstu (razmjena dobara, ideja, novac, import, posebno -istočnogrički" i dr.); interakcija s grčkim svijetom, primarno kolonijalnim: Issa, Pharos, Tragurion).</p> <p>III. JUŽNI JADRAN</p> <p>Prostor od Neretva do Albanije s hercegovačkim zaleđem u grčko-rimskim izvorima; preliminarnu (različite) teze o njegovoj kulturnoj (i etničkoj) strukturi: homogenosti, odnosno heterogenosti; (različite) skicozne kronologije i periodizacije; stanje glavnih arheoloških izvora: naselja (gradine: Prenj/Stolac, Hrgud/Trebinje, Grad, Nakovana/ Pelješac, te Ošanići, Ulcinj, Risan, Medun) i groblja (tumuli, na ravnome: Ljubomir/Trebinje, nekropola iz Budve i Gostilja, Ston, Cavtat, Kačanj/Bileća i dr.); južnojadranski svijet i balkanska unutrašnjost (Glasinac) osobito u prvim stoljećima željeznog doba; odnos s Liburnima, Delmatima i Jadranom u cjelini; važnost grčkog civilizacijskog kruga tijekom I. tisućljeća, posebno u helenizmu; položaj južnojadranske regije u jadranskoj kulturnoj dinamici (import, domaći artefakti: naoružanje, nakit); tragovi društvene stratifikacije (ratnički grobovi); tragovi religije: mitovi, rituali, kultovi (Nakovana/Pelješac).</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Predočiti temeljne probleme svih kultura istočnog Jadrana tijekom I tis. p.K. i ponuditi metodologiju njihova daljnog istraživanja.</p> <p>Za južni Jadran također pokušati definirati kriterije za kulturnu (i etničku) valorizaciju: postaviti teze za daljnju arheološku obradu (studijsku, terensku).</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE: 6		6 ECTS	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	Predavanja	2	
	Seminari	1	
	Vježbe		
	mentorski rad	1	

Ukupno sati:	predavanja	30			
	seminari	15			
	vježbe				
	mentorski rad	15			
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici Da	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Pohađanje nastave (70%) i izrada seminarskog rada					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	Seminarski rad Da	Mentorski rad Da	teza	kolokvij
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>I LIBURNSKA KULTURA BATOVIĆ, Š., Liburnska grupa, PJZ V, 1987 ISTI, Nin u prapovijesti, Zadar, 1979 ISTI, Istraživanje ilirskog naselja u Radovinu, Diadora 4/1969 ISTI, Ostava iz Jagodnje Gornje u okviru zadnje faze liburnske kulture, Diadora 7/1974 ISTI, Istraživanje prapovijesti Bribira, Diadora 9/1980 ISTI, La relazioni tra la Daunia e la sponda orientale dell Adriatico nell eta del ferro, Civiltà preistoriche e protostoriche della Daunia, Atti del Colloq, internazionale, Foggia 1973, Firenze 1975 ISTI, Le relazioni culturali tra le sponde adriatiche nell eta del ferro, Jadranska obala u protopovijesti, Dubrovnik 1972, Zagreb 1976 ISTI, Problemes de l age du fer dans la region balkano-adriatique, L Adriatico tra Mediterraneo e penisola balcanica nell antichità, Atti Con. di Studi del Sud-Est europeo, Taranto 1983 BRUSIĆ, Z., Helenistička reljefna keramika u Liburniji, Diadora 10/1988 ISTI, Hellenistic and Roman Pottery in Liburnia, BAR Int.S. 817 Oxford 1999 CHAPMAN, J. – SHIEL, R. – BATOVIĆ, Š., The Changing Face of Dalmatia, London, 1996 ČAČE S. Liburnske zajednice, Dometi 15/12. ISTI, Rim, Liburnijsa i istočni Jadran u 2.st.p.n.e., Diadora 13/ 1991, Zadar GLOGOVIĆ, D., Prilozi poznavanju željeznog doba na sjevernom Jadranu, Monografije I, Zagreb 1989 KOZLIČIĆ, M., Geografija istočnog Jadrana u starom vijeku, Split 1990 SUIĆ, M., Istočna jadranska obala u Pseudo-Skilakovu Periplu, Odabrani radovi, Zadar 1996</p> <p>II DELMATSKA KULTURA BATOVIĆ, Š., Dalmatska kultura željeznog doba, R FF 25(12) 1986 BENAC, A., Utvrđena ilirska naselja I, Djela ANUBiH, 0, CBI 4, 1984 ČAČE, S., Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeveroz. Ilirika, RFF u Zadru 18 1979 ČOVIĆ, B., Srednjodalmatinska grupa, PJZ V 1987 ISTI, Importation of Bronze Vessels in the Western Balkans (7 th to 5 th C.), L Adriatico tra Mediterraneo e penisola. Balcanica nell antichità, Taranto 1983 GAFFNEY V- KIRIGIN B.- PETRIĆ M –VUJNOVIĆ N., Arheološka baština otoka Hvara, Hrvatska, Projekt Jadranski otoci, sv. 1, BAR Inter. S. 660, London 1997 KIRIGIN B., Zapažanja o helenističkoj nekropoli Isse, Materijali 20 (Sahranjivanje pokojnika sa aspekta ekonomskog i društvenog kretanja u praistoriji i antici), Beograd 1985</p>					

<p>ISTI, The Greeks in Central Dalmatia, Greek Colonists and Native Populations, Proceedings of the First Australian Cong. Classic Archaeology in honour of A.D. Trendall, Canberra-Oxford 1990</p> <p>MAROVIĆ, I. , Željeznodobni grobovi u Žaganj docu (Brač), VAHD 65-66, 1961/62, 1971</p> <p>MAROVIĆ I- NIKOLANCI M, Četiri groba iz nekropole u Vičoj Luci, (Brač), VAHD 70-71 (1968-1969), 1971</p> <p>NIKOLANCI M, Arhajski import u Dalmaciji, VAHD, 68/1966, 1973</p> <p>RENDIĆ-MIOČEVIĆ D., Iliri i antički svijet (Les Illyriens et le monde antique), Split 1989</p> <p>STANČIĆ Z- VUJNOVIĆ N.- KIRIGIN B.- ČAČE S.- PODOBNIKAR T.- BURMAZ J., The Archaeological Heritage of the Island of Brač, Croatia, BAR Intern. S. 803, 1999</p> <p>ZANINOVIĆ, M., Ilirsko pleme Delmati, Godišnjak CBI 4/2 1966 i 5/3 1967</p> <p>III JUŽNI JADRAN</p> <p>BATOVIĆ, Š., Pregled željeznog doba na istočnoj jadranskoj obali, VAHD 58, (1966)/1973</p> <p>ISTI, Osvrt na područje Dubrovnika u prapovijesti, Izdanja HAD-a, sv. 12, Zagreb 1988</p> <p>ISTI, Konavle u Prapovijesti, Konavoski zbornik, 2, 1988</p> <p>MARIJAN, B., Željezno doba na južnojadranskom području (Istočna Hercegovina, južna Dalmacija), VAHD 93/ 2000</p> <p>SUIĆ, M., Illyri proprie dicti, Odabrani radovi iz stare povijesti Hrvatske, Zadar 1996</p> <p>MAROVIĆ, I., L, Elmo greco-illirico, Jadranska obala u protohistoriji, Dubrovnik 1972, Zagreb 1976</p> <p>KATIČIĆ, R.. Enhelejci, Illyricum mytologicum, Zagreb 1995</p> <p>Dopunska:</p> <p>I.</p> <p>BATOVIĆ Š. Caracteristique des agglomeration fortifiees dans la region des Liburniens, GCBI 15/13 1977</p> <p>ISTI, Prapovijesni ostaci na zadarskom otočju, Zbornik «Zadarsko otočje», Zadar 1974</p> <p>DE JULIIS E., L Origine delle genti Iapigie e la civiltà dei Dauni, Italia omnium terrarum allumna , Milano1989</p> <p>LANDOLFI, I Piceni, Italia omnium terrarum alumna, Milano 1989</p> <p>LOLLINI D., La civiltà picena, PCIA 5, Roma 1976</p> <p>SUIĆ, M., Granice Liburnije kroz stoljeća, Odabrani radovi, Zadar 1996</p> <p>II.</p> <p>ČOVIĆ B. , Grobnica željeznog doba iz Crvenice kod Duvna VAHD 63/64 1969</p> <p>ISTI, Nalaz praistorijskog nakita iz Otoka (Vitina), GZM 26/ 1971</p> <p>ISTI, Vodeći arheološki tipovi kasnog bronzanog doba na području Dalmata, GCBI 8/6 1970</p> <p>LISIČAR P., Crna Korkira i kolonije antičkih Grka na Jadranu, Skopje 1951</p> <p>MIRNIK, Opticaj novca uzduž jadranske obale kroz stoljeća, Dometi 15/2 Rijeka 1982</p> <p>NIKOLANCI M, Maloazijski import u istočnom Jadranu, Jadranska obala u protohistoriji, Dubrovnik 1972, 1976</p> <p>ZANINOVIĆ, M., Heraclea Pharia, VAMZ, 24-25, 1991-1992</p> <p>SUIĆ, M., Korkyra he Melaina Odabrani radovi ,Zadar, 1996</p> <p>III.</p> <p>RENDIĆ-MIOČEVIĆ, D., Zlatni nakit iz helenističko-ilirske nekropole u Budvi, OA IV , 1959</p> <p>BASLER, Đ.,Nekropola na Velim Ledinama u Gostilju, GZM N. S. 24, 1969</p> <p>GARAŠANIN, D. – GARAŠANIN, M., Praistorija Crne Gore, 1967</p> <p>PAPAZOGLU F., Poreklo i razvoj ilirske države GCBI V(3), 1967.</p> <p>ATANACKOVIĆ- SALČIĆ, V..., Prethodni izvještaj sa istraživanja praistorijskih tumula u Ljubomiru, Tribunia 3, 1977</p> <p>FABER A., Epidaurum, Cavtat, Arheološki pregled 24, 1985</p> <p>MARIĆ, Z., Daorsi, Ime, teritorija i etnička pripadnost plemena Daorsi, Godišnjak CBI 10/8, 1973</p> <p>ISTI, 1977 Arheološka istraživanja ilirskog grada Daorsa na Gradini u Ošanićima kod Stoca, GZM, 30-31, 1977</p> <p>ISTI, Helenistički utjecaji na ilirsko pleme Daorse, Godišnjak CBI, 31/29, Sarajevo 2000</p>	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit: Da
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 	

NAZIV KOLEGIJA: KERAMIČKI IMPORT NA JADRANU U ANTICI					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Zdenko Brusić / Mate Parica, prof.			Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru				
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Izborni za druge studij. grupe		
		Da			
OPIS KOLEGIJA: Obraditi autohtonu keramičku proizvodnju na istočnoj obali Jadrana u predantičkom vremenu. Naznačiti prve keramičke importe, oblasti odakle je keramika stizala, njen oblik kao i obim tog importa. Grčka kolonizacija i promjene koje su se događale u vezi keramičkog importa te pojava novih keramičkih radionica na Jadranu. Helenistička keramička proizvodnja na prostoru istočnog Sredozemlja i import te keramike na istočnu obalu Jadrana. Helenističke keramičke radionice na istočnoj obali Jadrana i distribucija keramike iz ovih radionica. Promjena u importu keramike nakon učvršćenja rimske vlasti, vrste keramičkog importa, radionički centri iz kojih je taj import dolazio, način distribucije keramike, oblici, vrste i etničke skupine koje su je nabavljale. Novi radionički centri i promjene u produkciji, oblicima i importu keramike koje su se događale u vremenu od kasne antike do ranog srednjeg vijeka.					
CILJEVI KOLEGIJA: Obraditi keramičku produkciju autohtonog stanovništva istočne obale Jadrana u vremenu prije grčke kolonizacije. Nadalje pratiti rani keramički import na ovo područje kao i početke keramičke proizvodnje tijekom grčke kolonizacije. Pratiti keramički import, oblasti i radionočke centre odakle je on stizao, keramičke oblike, način transporta i korisnike te keramike tijekom rimske dominacije i kasnije do ranog srednjeg vijeka.					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		6 ECTS			
TJEDANA PO SEMESTRU:		15			
Sati tjedno:	predavanja	2			
	seminari	1			
	mježbe				
	mentorski rad	1			
Ukupno sati:	predavanja	30			
	seminari	15			
	vježbe				
	mentorski rad	15			
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja Da	Seminari Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					

Udžbenici Da	bilješke .pp Da	Članci Da	Knjige Da	Internet Da	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Ispunjavanje propisanih obaveza, polaganje ispita					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
<p>LITERATURA: Obvezna: ATLANTE, Atlante delle forme ceramiche, I I II, Ceramica fine romana nel bacino del Mediterraneo, Rim 1985. J.W.HAYES, Late Roman Pottery, London 1972. Z. BRUSIĆ, Hellenistic and Roman Relief Pottery in Liburnia, BAR International Series 817, Oxford 1999. Više autora: Conspectus formarum Terrae Sigillate italico modo confectae, Mater. RGK, 10. Bonn 1990. A.OXE- H.COMFORT, Corpus Vasorum Arettinorum, A Catalogue of the Signatures, Shapes and Cronology of Italian Sigillata, Bonn 1968. S.I.ROTHOFF, Hellenistic pottery, Athenian and imported moldmade bowls, The Athenian Agora 22, Princeton 1982. G.R.EDWARDS, Corinth, Corinthian Hellenistic Pottery, vol. VII/3, Princeton 1975. A. HOCHULI-GYSEL, Klainasiatische glasierte Reliefkeramik, Acta Bernesia 7, Bern 1977- Z. BRUSIĆ, Byzantine Amphorae (9th to 12th century) from eastern Adriatic underwater sites, Archaeologia Jugoslavica 17, Beograd 1976, 37-49. Z. BRUSIĆ, The Importation of Greek and Roman Relief Pottery into the Territory of Southern Liburnia, Rei Cretariae Romanae Fautorum, Acta 17-18, Augusta 1977, 85-95. Z. BRUSIĆ, Helenistička reljefna keramika u Liburniji, DIADORA 10, Zadar 1988, 19-61. Z. BRUSIĆ, Reljefna sjevernoitalska terra sigillata iz Liburnije, DIADORA 11, Zadar 1989, 93-158. Z. BRUSIĆ, Italska terra sigillata iz Liburnije, DIADORA 12, Zadar 1990. 79-105. Dopunska: R.MAKJANIĆ, Reljefne šalice tipa «Sarius» iz Osora, Vjesnik arh. muzeja u Zagrebu 3/14, Zagreb 1981,50-55. Z. BRUSIĆ, Knidska reljefna keramika na jadranskim nalazištima, Opuscula archaeologica 23-24, 2000, 83-93. Z. BRUSIĆ, Vinske amfore i posude za posluživanje vina s hrvatske obale Jadrana, ANNALES 22, Koper 2000. 531 – 542. Z. BRUSIĆ, Vrste importa helenističke i rimske keramike u Liburniju, Umjetnost na istočnoj obali Jadrana u kontekstu europske tradicije, Rijeka 1993, 81-90. N. CAMBI, Spanish amphorae found near Split, Arheološki vestnik 26, Ljubljana 1976, 115-124. B. ILAKOVAC, Keramika iz antičkog broda potonulog kod Paklenih otoka, Diadora 4, Zadar 1968, 183-200. Ž. RAPANIĆ, Antički brod s teretom keramike kod Vignja, Zbornik otoka Korčule 2, Zagreb 1972, 29-90. Z. BRUSIĆ, Late antique and Byzantine underwater finds along the eastern coast of the Adriatic, Balcanoslavica 5, Beograd 1976, 31-39. Razne periodike a posebno: -Rei Cretariae Romanae Fautorum, Acta -I problemi della ceramica romana di Ravenna, della Valle padana e dell'alto Adriatico, Atti del convegno internazionale.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: GOSPODARSTVO RIMSKE HISTRIJE I PROVINCIJE DALMACIJE			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za antičku arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije	Godina studija:	
NASTAVNIK/SURADNIK:	Doc. dr. sc. Željko Miletić / mr. sc. Ivana Jadrić	Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:		Izborni Da	Semestar: Prvi
OPIS KOLEGIJA:			
<p>Predmet se odnosi na prostor rimske Histrije i provincije Dalmacije i susjednih krajeva. Proučavaju se literarni izvori i arheološka građa. Poljodjelstvo i stočarstvo, lov i ribolov. Limitacija agera. Poboljšanje poljoprivrede kao posljedica uklapanja autohtonih krajeva u ekonomsku cjelinu Imperija. Stvaranje i organizacija posjeda. Ruralna arhitektura – gospodarski objekti i instalacije za preradu i proizvodnju (mlinovi, tjeskovi, keramičke peći...). Tehnologija proizvodnje ulja i vina. Uzgoj žitarica, transport, opskrba vojske, skladišta (horrea). Stočarstvo. Ribnjaci i solane. Vodovodi i postrojenja za vodu. Posjedi, veleposjedi.</p> <p>Zanatska proizvodnja. Umjetničke radionice, skulptura, mozaici. Keramika (terra sigillata, uljanice, amfore, dolia, tegule) staklo, metal (kipići, medicinski instrumenti, nakit kamen.</p> <p>Promet i trgovina kopnom i morem. Ostaci cesta, tehnika gradnje, mljokazi, putne postaje, trgovačka središta, carine, beneficijariji. Značenje cestovne mreže za ekonomski i društveni razvoj provincija. Osobine i značenje pomorskog prometa duž istočne obale Jadrana za razvoj provincije Dalmacije i sjeverne Italije. Luke s instalacijama (Akvileja, Jader, Enona, Salona). Nalazi brodoloma u akvatoriju. Trgovačke veze s Italijom, istočnim i zapadnim provincijama. Osobine importa. Robno novčano gospodarstvo.</p> <p>Rudarstvo i prerada metala. Organizacija iliričkog rudarstva, upravitelji i zakupnici (procuratores, curatores, coloni). Rudišta (Norik, panonsko-dalmatinski reviri, Mezija). <i>Aurariae, argentariae, ferrariae, plumbariae</i>. Metalurgija. Rudarska naselja: osobine materijalne i duhovne kulture, utjecaj rudarstva na razvoj saobraćaja, trgovine i obrta.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: <p>Cilj je kolegija studentima predočiti gospodarsku sliku rimske Histrije, provincije Dalmacije i susjednih krajeva u razdoblju od 1. st. pr. Kr. do 5. st. n. e. Kroz analizu povijesnih izvora, osobito epigrafičko-arheološke građe opisat će se proces uvođenja robno novčanog gospodarstva, globalne trgovine, modernih poljoprivrednih i rudarskih tehnika, kao i suvremene rimske zanatske proizvodnje u indigene zajednice; njihovo prihvaćanje tih stečevina; ekonomske promjene u rimskom svijetu prema kraju antike. Isto tako cilj je naučiti studente, preko vizualnih projekcija i terenskih uvida, korištenjem tipološko-komparativnih, analitičko - sintetskih i drugih metoda, samostalno prepoznavati i odrediti namjenu spomenicima kulture i arheološkoj sitnoj materijalnoj građi, uvesti ih u znanstveno-istraživačke postupke, čime se osposobljavaju za buduće muzealske i srodne djelatnosti. Vještine koje trebaju svladati su primjena istraživačkih metoda, analitičko-sintetički pristup problemima i suverena upotreba kritičkog aparata u pisanju tekstova seminarskih radnji.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		6 ECTS	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	2	
	seminari	1	
	vježbe		
	mentorski rad	1	
Ukupno sati:	predavanja	30	
	seminari	15	
	vježbe		
	mentorski rad	15	

Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja	Seminari	individualni projekti	WebCT		terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
	usmeni ispit			teza	
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>I. BOJANOVSKI, Mogorjelo – rimsko Turres, <i>GZM</i> 24, 1969, 137-163. I. BOJANOVSKI, <i>Dolabelin sistem cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji</i>, Sarajevo 1974. Z. BRUSIĆ, Istraživanje antičke luke kod Nina, <i>Diadora</i> 4, 1968, 203-209. N. CAMBI, I porti della Dalmazia, <i>Strutture portuali e rotte marittime nell' Adriatico di età Romana</i> [=Antichità Altoadriatiche 46], Trieste – Roma 2001, 137-160. N. CAMBI, <i>Antika</i>, Zagreb 2002. I. ČREMOŠNIK, Rimski vila u Višićima, <i>GZM</i> 20, 147-260. A. DÓBO, <i>Publicum Portorium Illyrici</i>, Dissertationes Pannonicae, 2, Budapest 1940. S. DUŠANIĆ, Aspects of Roman Mining in Noricum, Pannonia, Dalmatia and Moesia Superior, <i>ANRW</i> II. 6, Berlin – New York 1977, 52-94. I. FADIĆ, <i>Antičko staklo u Liburniji</i>, [disertacija], Zadar 2001. S. FRANZOT, <i>Aquileia e altri porti romani</i>, Monfalcone 1999. B. ILAKOVAC, <i>Rimski akvedukti na području sjeverne Dalmacije</i>, Zagreb 1982. B. ILAKOVAC, Rekonstrukcija rimskog tijeska za masline u Mulinama na otoku Ugljanu, <i>Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru</i> 40, 1998, 1-26. R. MATIJAŠIĆ, <i>Gospodarstvo antičke Istre: arheološki ostaci kao izvori za poznavanje društveno-gospodarskih odnosa u Istri u antici (I. st. pr. Kr. – III. st. posl. Kr.)</i>, Pula 1998. <i>Materijali, tehnike i strukture predantičkog i antičkog graditeljstva na istočnom jadranskom prostoru</i>, [ed. M SUIĆ – M. ZANINOVIĆ], Zagreb 1980. P. ØRSTED, <i>Roman Imperial Economy and Romanisation. A study in Roman imperial administration and the public lease system in the Danubian provinces from the first to the third century A. D.</i>, Copenhagen 1985. M. ORLIĆ, <i>Antički brodolom kod Ilovika</i>, Zagreb 1986. M. SUIĆ, Limitacija agera rimskih kolonija na istočnoj jadranskoj obali, <i>Zbornik Instituta za historijske nauke u Zadru</i> 1, 1-36. A. ŠKEGRO, <i>Gospodarstvo rimske provincije Dalmacije</i>, Zagreb 1999. D. VRŠALOVIĆ, <i>Arheološka istraživanja u podmorju istočnog Jadrana. Prilog poznavanju trgovačkih plovničkih putova i privrednih prilika na Jadranu u antici</i>, [disertacija], Zagreb 1979. J. J. WILKES, Boundary Stones in Roman Dalmatia, <i>AV</i> 25, 1974, 258-274. M. ZANINOVIĆ, The Economy of Roman Dalmatia, <i>ANRW</i> II.6, Berlin – New York 1977, 767-801. M. ZANINOVIĆ, Greek Land Division at Pharos, <i>AI</i> 20-21, 1980-81, 91-95.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>Đ. BASLER Rimski metalurški pogon i naselje u dolini Japre, <i>GZM</i> 30/31, 1977, 121-171. I. BOJANOVSKI, Antičko rudarstvo u unutrašnjosti provincije Dalmacije u svjetlu epigrafskih i numizmatičkih izvora, <i>ARR</i> 9, 89-120. Z. BRUSIĆ, <i>Hellenistic and Roman Relief Pottery in Liburnia</i>, <i>BAR</i>, 817, Oxford, 1999. N. CAMBI, Marginalije uz <i>Edictum Diocletiani et collegarum de pretiis rerum venalium</i>(35, 1-107), <i>RFFZd</i></p>					

39(26), Zadar 2001.

M. JURIŠIĆ, Antički ribnjak u uvali Verige na Brijunima, *Arheološka istraživanja u Istri* [=Izdanja HAD-a 18], Zagreb 1997, 163-168.

B. KIRIGIN, Grčko italske amfore na Jadranu, *Arheološki vestnik* 46, 1994, 15-24.

Longae Saloniae, Split 2002. [Napomena: članci o sitnoj materijalnoj kulturi autora: BULJEVIĆ, ČARGO, IVČEVIĆ, KLIŠKIĆ, MARDEŠIĆ, NARDELLI]

R. KOŠČEVIĆ, Antička bronca iz Siska, Zagreb 1991.

R. MATIJAŠIĆ, *Brodarstvo i pomorstvo Istre u antici*, (katalog izložbe), Pula 1986.

E. PAŠALIĆ, *Antička naselja i komunikacije u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo 1960.

M. SANADER, Vilicus – prilog istraživanju upravljanja rimskim imanjima, *Opuscula archaeologica* 19, 1995, 97-111.

M. SUIĆ, Arheološka istraživanja u Mulinama na otoku Ugljanu, *Ljetopis JAZU* 64, 1960, 230-249.

B. VIKIĆ-BELANČIĆ, Antičke svjetiljke u Arheološkom muzeju u Zagrebu, I - VAMZg 5, 1971, 97-102; II - VAMZg 9, 1971, 49-160.

Korisno je konsultirati iduće edicije:

ANRW (Aufstieg und Niedergang der römischen Welt), Berlin – New York, od 1972 nadalje.

CIL (Corpus Inscriptionum Latinarum), Leipzig – Berlin, od 1893 nadalje.

The Oxford Classical Dictionary [ed. M. CARY et alii], Oxford 1950.

RE (Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft [ed. PAULLY - WISSOWA – KROLL – MITTELHAUS – ZIEGLER i dr.]), Stuttgart, od 1893. nadalje.

UVJETI:

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **OPAŽANJA:**

Nastava će se u najmanjoj mjeri izvoditi putem preglednih izlaganja, pretežito egzemplarno i problemski, da bi se stekao uvid u znanstveno-istraživačke postupke kojima se došlo do određenih spoznaja. U interakciji sa studentima, u velikoj mjeri prakticirat će se terenska demonstracija i rad na epigrafičkim izvorima i arheološkoj građi. Studenti iz ovog predmeta mogu izabrati temu za pisanu specijalističku seminarsku radnju u 9. semestru. Mentorski rad usmjeren je na metodološku pripremu za pisanje radnje. Predavanja i seminari odvijaju se u učionici, prostorijama arheološkog praktikuma, u muzejskim ustanovama i na terenu (na arheološkim lokalitetima). Od didaktičkih pomagala koristi se episkop, grafoskop, dijaprojektor, video, DVD, kompjuter i LCD projektor. Ispit je usmeni.

NAZIV KOLEGIJA: KLASIČNA ARHEOLOGIJA ISTOČNOG JADRANA I			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za antičku arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
NASTAVNIK:	Doc. dr. sc. Dražen Maršić / mr. sc. Igor Borzić		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Semestar: Prvi
		Da	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij Klasična arheologija istočnog Jadrana izborni je i specijalistički kolegij koji obrađuje rimsku skulpturu, portret i nošnju na istočnom Jadranu. Portret je zacijelo jedan od najzanimljivijih fenomena antičke civilizacije i u posljednjih je nekoliko desetljeća gurnut u središte zanimanja najutjecajnijih arheoloških škola u Europi. Njegovo značenje nadilazi područje povijesti antičke umjetnosti ili klasične arheologije i ulazi u ono što nazivamo kulturna povijest. U uvodnom dijelu kolegija razmatraju se počeci individualnog ili fizionomijskog portreta unutar helenističke umjetnosti, njegova recepcija na tlu antičke Italije, kao i mjesto u umjetnosti kasne republike. Zatim se obrađuju sljedeće tematske cjeline: fenomen rađanja carskog portreta, nizanje kopija prema prototipovima (portretni tipovi) i uloga novca u tom procesu, metoda istraživanja frizure (položaj, raspored i nizanje ili "brojanje pramenova"), postanak i najvažniji primjeri carskih statuarnih grupa, metodološka uporišta za grupiranje portreta careva i njihovih rođaka ili tipologiju (modni i fizionomijski kriteriji), sastavljanje i razgraničavanje portretnih tipova (liste replika), rekonstrukcija nacrtu prototipova i njihova interpretacija, običaj <i>damnatio memoriae</i>. Posljednje poglavlje kolegija bavi se recepcijom carske ikonografije među svim društvenim slojevima i etničkim grupacijama (fenomen <i>zeitgesicht</i>) kroz primjere u privatnoj statuarnoj portretistici i nadrobnoj plastici. Posebno se obrađuje muška i ženska građanska i negrađanska odjeća i svi njihovi pojavni oblici (načini drapiranja).</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Razvijanje specijaliziranog znanja o rimskoj oficijelnoj skulpturi, razvoju portreta i nošnji na istočnom Jadranu i ovladavanje metodologijom samostalnoga znanstvenog rada na tom području.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		6 ECTS	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	2	
	seminari	1	
	vježbe		
	mentorski rad	1	
Ukupno sati:	predavanja	30	
	seminari	15	
	vježbe		
	mentorski rad	15	

Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja Da	Seminari Da	individualni projekti	Mentorski rad Da	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Redovno pohađanje nastave (najmanje 70%)			Izrada i pozitivna ocjena seminarskog rada		
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	seminarski rad Da	praktičan rad	teza	kolokvij
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p><i>Antički portret u Jugoslaviji</i>, Beograd 1987. (katalog izložbe). N. CAMBI – M. KOLEGA, <i>Antički portret u Dalmaciji i Istri</i>, Zadar 1990. (katalog izložbe). N. CAMBI, Jedan antički portret iz Arheološkog muzeja u Zadru i recepcija stila rimskog republikanskog portreta na istočnoj obali Jadrana, <i>Diadora</i>, 13, 1991, 103-138. N. CAMBI, Kasnoantička ženska glava iz Konjica i fenomen fizionomijskih karakteristika kao izraza određenog vremena, <i>RFFZd</i>, 33(21)/1993-94, 83-92. N. CAMBI, <i>Imago animi. Antički portret u Hrvatskoj</i>, Split 2000. N. CAMBI, <i>Antika. Povijest umjetnosti u Hrvatskoj II</i>, Zagreb 2002. M. KOLEGA, Rimski portretna plastika iz zbirke Danieli u Arheološkom muzeju u Zadru, <i>Diadora</i>, 11, 1989, 159-222. M. KOLEGA, Damnatio memoriae u rimskoj portretnoj umjetnosti: Domicijan/Nerva u Ninu, <i>Diadora</i>, 14, 1992, 59-75. M. KOLEGA, Carski kipovi julijejsko-klaudijevske dinastije u Enoni, <i>Histria Antiqua</i>, 4, 1998, 85-91. R. MATIJAŠIĆ, Izbor rimske portretne plastike iz zbirki Arheološkog muzeja Istre u Puli, <i>Histria archaeologica</i>, 11-12/1980-1981, 17-25. R. MATIJAŠIĆ, Novi primjeri antičke portretne plastike iz Pule i okolice, <i>Umjetnost na istočnoj obali Jadrana u kontekstu europske tradicije</i>, Rijeka 1993, 47-52. R. MATIJAŠIĆ, I ritratti romani in Istria, <i>AAAd</i>, 44, 1998, 33-56. I. ČREMOŠNIK, Nošnja na rimskim spomenicima u Bosni i Hercegovini, <i>GZM</i>, n. s. 18, 1963, 103-125. S. SCHÖNAUER, Odjeća, obuća i nakit u antičkoj Dalmaciji na spomenicima iz Arheološkog muzeja u Splitu, <i>VAHD</i>, 93, 223-515. L. BONFANTE WARREN, Roman Costumes - A Glossary and Some Etruscan Derivations, <i>ANRW</i>, I/4, 1973, 584-614. <i>The World of Roman Costume</i>, Madison - Wisconsin 2001. (2. ed.)</p> <p>Dopunska:</p> <p>W. FUCHS, <i>Griechische Sculptur</i>, München 1983 (3. izd.). R. R. SMITH, <i>Hellenistic Sculpture</i>, London 1995. D. E. E. KKEINER, <i>Roman Sculpture</i>, New Haven – London 1992. N. CAMBI, Dvije antičke glave iz Epidaura, <i>Zbornik Narodnog muzeja u Beogradu</i>, 8, 1975, 153-162. N. CAMBI, Two Heads of Tetrarchic Period from Diocletian's Palace at Split, <i>Archaeologia Jugoslavica</i>, 17, 1976, 23-28. N. CAMBI, Tri carska portreta iz Osora, <i>Izdanja HAD-a</i>, 7, Split 1982, 85-98. N. CAMBI, Zwei Vespasians-Porträts aus Dalmatien, <i>Boreas</i>, 7, 1984, 82-88 N. CAMBI, Un contributo alla ritrattistica dell'imperatrice Plautilla, <i>Ritratto ufficiale e ritratto privato</i>, Roma 1988, 221-227. N. CAMBI, Dva ranocarska dječjačka portreta iz Salone, <i>ARR</i>, 11, 1988, 115-132. N. CAMBI, Dvije antičke glave iz Plomina, <i>Histria archaeologica</i>, 20-21, 1989-1990, Pula 1995, 91-104.</p>					

- N. CAMBI, Novi portret cara Trajana s otoka Cresa, *ARR*, 12, 1996, 71-81.
- N. CAMBI, Svetište (Augusteum) u Oneu (Oneum), *RFFZd*, 35(22)/1995-96, 1997, 71-81.
- N. CAMBI, Odjaci Skopasa i Lizipa na skulpturama Herakla iz Dalmacije, *RFFZd*, 23(10)/
- M. ABRAMIĆ, Antiken kopien griechischer Skulpturen in Dalmatien, Beiträge zur alteren europäischen Kulturgeschichte, I, *Festschrift für Rudolf Egger*, Klagenfurt 1952, 303-326.
- N. CAMBI, Atička skulptura u Arheološkoj zbirci Franjevačkog samostana u Sinju, Kačić, 17, 1985, 415-433.
- M. BERGMANN – P. ZANKER, Damnatio memoriae unbearbeitete Nero und Domitianportrats. Zur Ikonographie der flavisschen Kaiser und des Nerva, *JDI*, 96, 1981, 317-412.
- P. ZANKER, Herrscherbild und Zeitgesicht, *Römisches Porträt – Wege zur Erforschung eines gesellschaftlichen Phänomens*, Wissenschaft. Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin, 2-3, 1982, 307-312.
- M. WEGNER, Datierung römischer Haartrachten, *AA*, 53, 1938, 275-327.
- M. WEGNER, *Die Herrscherbildnisse in antoninischer Zeit*, Das römische Herrscherbild, II/4, Berlin 1939.
- K. WESSEL, Römische Frauenfrisuren von der Severischen bis zur Konstantinischen zeit, *AA*, 61-62/1946-47, 62-76.
- M. WEGNER, *Hadrian. Plotina, Marciana, Matidia, Sabina*, Das römische Herrscherbild, II/3, Berlin 1956.
- H. B. WIGGERS – M. WEGNER, *Caracalla, Geta, Plautilla. Macrinus bis Balbinus*, Das römische Herrscherbild, III/1, Berlin 1971.
- M. WEGNER – J. BRACKER – W. REAL, *Gordianus III bis Carinus*, Das römische Herrscherbild, III/3, Berlin 1979.
- K. STEMMER, *Untersuchungen zur Typologie, Chronologie und Ikonographie der Panzerstatuen*, Berlin 1978.
- D. BOSCHUNG, Die Bildnistypen der iulisch-claudischen Kaiserfamilie: ein kritischer Forschungsbericht, *Journal of Roman Archaeology*, 6, 1993, 39-79.
- D. BOSCHUNG, Die Bildnisse des Traian, Traian in Germanien, Traian im Reich, Bericht des dritten Saalburgkolloquiums, *Saalburg-Schriften* 5 (ed. E. Schallmayer), 1999, 137-144.
- D. BOSCHUNG, *Gens Augusta. Untersuchungen zu Aufstellung, Wirkung und Bedeutung der Statuengruppen des julisch-claudisch Kaiserhauses* (Monumenta artis Romanae, 32), Mainz am Rhein 2002.
- M. BORDA, 1972 - La scultura di eta romana ad Aquileia, *AAA*, I/1, 1972, 59-89.
- H. BORN – K. STEMMER, *Damnatio memoriae. Das Berliner Nero-Porträt*, Band V, Sammlung Axel Guttman, 1996.
- G. DALTROP - U. HAUSMANN - M. WEGNER, *Die Flavier. Vespasian, Titus, Domitian, Nerva, Iulia Titi, Domitilla, Domitia*, Das römische Herrscherbild II/1, Berlin 1966.
- K. FITTSCHEN – P. ZANKER, *Katalog der römischen Porträts in den Capitolinischen Museen und den anderen kommunalen Sammlungen der Stadt Rom*, Band III, Kaiserinnen- und Prinzessinnenbildnisse, Mainz am Rhein 1983.
- K. FITTSCHEN – P. ZANKER, *Katalog der römischen Porträts in den Capitolinischen Museen und den anderen kommunalen Sammlungen der Stadt Rom*, Band I, Kaiser- und Prinzenbildnisse, Mainz am Rhein 1985.
- S. WOOD, *Roman Portrait Sculpture 217-260 A.D. The Transformation of an Artistic Tradition*, Leiden 1986.
- K. FITTSCHEN, *Die Bildnistypen der Faustina minor und die Fecunditas Augustae*, Göttingen 1982.
- M. BIEBER, Roman palliati. Roman Men in Greek Himation, *Proceedings of American Philosophical Society*, 103, 1959, 374-447.
- H. R. GOETTE, *Studien zu römischen Togadarstellungen*, Mainz am Rhein 1990.
- F. KOLB, Römische Mäntel - paenula, lacerna, μανδύη, *RM*, 80/1, 1973, 69-162.

UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit: Da
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 	

NAZIV KOLEGIJA: ANTIČKA NUMIZMATIKA					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODJEL / KATEDRA:	Odjel za arheologiju /katedra za antičku arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK:	prof. dr. sc. Miroslav Glavičić			Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru				
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Izborni za druge studij. grupe		Semestar: Prvi
		Da			
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: <p>Antička numizmatika (definicija, vremensko i prostorno određenje predmeta, srodne znanosti, pojava novca, kovanje). Povijest numizmatičkog istraživanja, zadaci i rad numizmatičara. Numizmatička nomenklatura. Grčki novac (grčki novčani sustavi, nominale, prikazi, novac grčkih gradova-država na prostoru klasične Grčke, na Siciliji i u Velikoj Grčkoj, novac helenističkih monarhija, grčki imperijalni novac). Novac grčkih kolonija na istočnoj obali Jadrana. "Ilirska" numizmatika. Keltski novac. Rimski republikanski novac (početci kovanja, nominale, prikazi). Rimski carskodobni novac (nominale, prikazi, kovnice u Carstvu, kovnica <i>Siscia</i>). Bizantski novac.</p>					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: <p>Cilj je kolegija da studenti dobiju osnovne informacije o numizmatici kao pomoćnoj povijesnoj disciplini, upoznaju se s numizmatičkom nomenklaturom i uoče osobitosti kovanja i izgleda novca u različitim razdobljima antike. Nizom tematskih predavanja i izradom seminara studenti se osposobljavaju prepoznavati novac i uz pomoć numizmatičkih kataloga preciznije ga datirati.</p>					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		6 ECTS			
TJEDANA PO SEMESTRU:		15			
Sati tjedno:	predavanja		2		
	seminari		1		
	vježbe		0		
	mentorski rad		1		
Ukupno sati:	predavanja		30		
	seminari		15		
	vježbe		0		
	mentorski rad		15		
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	mentorski rad	vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					

Ispunjavanje propisanih obveza			Položen ispit		
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>M. R. Alföldy, <i>Antike Numismatik</i>, I, II, Mainz am Rhein, 1978. J. Babelon, <i>Antička numizmatika</i>, Beograd 1970. J. Brunšmid, <i>Die Inschriften und Münzen der griechischen Städte Dalmatiens</i>, Wien, 1898. (R. A. C. Carson, <i>Coins (Ancient, Mediaeval & Modern)</i>, London, 1962. A. N. Kazamanova, <i>Uvod u antičku numizmatiku</i>, Moskva, 1969. P. Kos, <i>Leksikon antičke numizmatike</i>, Zagreb, 1998. H. Mattingly, <i>Roman coins from the earliest times to the fall of the Western Empire</i>, London, 1977. D. Rendić-Miočević, <i>Iliri i antički svijet. Iliriološke studije</i>, Split, 1989. D. R. Sear, <i>Greek coins and their values</i>, vol. I Europa, London 1978.; vol. II Asia and North Africa, London, 1979. D. R. Sear, <i>Roman coins and their values</i>, London, 1988. (4. izdanje). D. R. Sear, <i>Byzantine coins and their values</i>, London, 1987. (2. izdanje). S. W. Stevenson, <i>A Dictionary of Roman Coins, republican and imperial</i>, London, 1982.</p> <p>Dopunska:</p> <p>M. Bonačić Mandinić, <i>Novac Herakleje u Arheološkom muzeju u Splitu, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 81, 1988. N. Cambi, <i>Antika, Povijest umjetnosti u Hrvatskoj</i>, 2 (poglavlje Grčka civilizacija – Novac), Zagreb, 2002. <i>Denarništvo v antiki na Slovenskem</i>, Katalog izložbe, Ljubljana, 1990-1991. F. Gnecci, <i>Monete romane. Manuale elementare</i>, Milano, 1977. (4. izdanje). I. Marović, <i>Novac ilirskog dinasta Baleja u Arheološkom muzeju u Splitu, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 81, 1988. B. Mimica, <i>Numizmatika na povijesnom tlu Hrvatske (IV. st. pr. Krista -1918.)</i>, I. dio - antički novci, Rijeka, 1994. T. Šeparović, <i>Antički zlatnici iz Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika</i>, Katalog izložbe, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split, 2000.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: OSNOVE LATINSKE EPIGRAFIKE					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODJEL / KATEDRA:	Odjel za arheologiju /katedra za antičku arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Miroslav Glavičić			Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru				
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Izborni za druge studij. grupe		
		Da			
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Antička latinska epigrafika (definicija, vremensko i prostorno određenje, interdisciplinarno proučavanje natpisa, latinski jezik, pismo). Restitucija teksta natpisa: kratice (kontrakcije, suspenzije, sigle, ligature), distinkcije, korištenje znakova i zagrada pri upotpunjavanju teksta, brojevi. Povijest prepisivanja i studiranja natpisa, zbirke latinskih natpisa, najstariji latinski natpisi. Rimskodobni imenski obrazac: rimski građani (<i>tria nomina</i>, filijacija, <i>tribus, origo, supernomina</i>), žene, oslobođenici, robovi. Imena i tituliranje careva (carski natpisi). Vrste natpisa: nadgrobni, posvetni, javni, počasni, natpisi pravne naravi (zakoni, odluke careva, senata, municipalnih magistrata, vojničke diplome), <i>instrumenta</i> (natpisi na uporabnim predmetima). Kriteriji za datiranje natpisa.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Usvajanjem osnovnih znanja na predavanjima studenti se osposobljavaju pravilno restituirati i pročitati latinske natpise različitog karaktera, vršiti epigrafsku, paleografsku i onomastičku analizu te datirati natpise. Izradom seminara studenti se praktično upoznaju s osnovnim metodama analize natpisne građe kao povijesnog vrela prvoga reda.</p>					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		6 ECTS			
TJEDANA PO SEMESTRU:		15			
Sati tjedno:	predavanja		2		
	seminari		1		
	vježbe		0		
	mentorski rad		1		
Ukupno sati:	predavanja		30		
	seminari		15		
	vježbe		0		
	mentorski rad		15		
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja	seminari	individualni projekti	mentorski rad	vježbe	terensko istraživanje
Da	Da				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	webCT zbirka
	Da	Da	Da		

UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Ispunjavanje propisanih obveza			Položen ispit		
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit	seminarski rad	praktičan rad	teza	kolokvij
	Da	Da			
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>R. Bloch, <i>Latinska epigrafika</i>, Beograd, 1971. I. Calabi Limentani, <i>Epigrafia latina</i> (con un'appendice bibliografica di Attilio Degrossi), Milano, 1974. (3. izdanje). R. Cagnat, <i>Cours d'épigraphie latine</i>, Pariz, 1914. (4. izdanje). <i>Corpus inscriptionum Latinarum (CIL)</i>, sv. III, 1873, Suppl. I-II, Berolini, 1889-1902. E. Fedorova, <i>Uvod u latinsku epigrafiku</i>, Moskva, 1982. R. Matijašić, <i>Uvod u latinsku epigrafiku</i>, Pula, 2002. E. Meyer, <i>Einführung in die Lateinische Epigraphik</i>, Darmstadt, 1973. K. Paasch Almar, <i>Inscriptiones Latinae. Eine illustrierte Einführung in die lateinische Epigraphik</i>, Odense, 1990. L. Robert, <i>Die Epigraphik der klassischen Welt</i>, Bonn, 1970. G. Susini, <i>The Roman Stone cutter. An Introduction to Latin Epigraphy</i>, Oxford, 1973. A. Šašel - J. Šašel, Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt, <i>Situla</i>, 5, Ljubljana, 1963. A. Šašel - J. Šašel, Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMLX et MCMLXX repertae et editae sunt, <i>Situla</i>, 19, Ljubljana, 1978. A. Šašel - J. Šašel, Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMLXX et MCMLXXX repertae et editae sunt, <i>Situla</i>, 25, Ljubljana, 1986.</p> <p>Dopunska:</p> <p>G. Alföldy, <i>Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatia</i>, Heidelberg, 1969. M. Divković, <i>Latinsko-hrvatski rječnik za škole</i>, Zagreb (više izdanja) B. Gabričević, <i>Studije i članci o religijama i kulturama antičkog svijeta</i>, Split 1987. V. Hofiler – B. Saria, <i>Antike Inschriften aus Jugoslawien</i>, 1, Noricum und Pannonia Superior, Zagreb, 1938. A. Kurilić, <i>Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge</i>, disertacija, Zadar, 1999. V. Gortan - O. Gorski - P. Pauš, <i>Latinska gramatika</i>, Školska knjiga, Zagreb, 1982. I. Kajanto, <i>The Latin Cognomina</i>, Helsinki 1965. I. Kajanto, <i>Supernomina. A Study in Latin Epigraphy</i>, Helsinki 1966. E. Marin – M. Mayer – G. Paci, <i>Corpus inscriptionum Naronitanarum</i>, I, Erešova kula – Vid, Macerata – Split, 1999. V. Novak, <i>Latinska paleografija</i>, Beograd 1987. (3. izdanje). <i>Pisana riječ u Hrvatskoj</i>, Katalog izložbe, Muzejski galerijski centar, Zagreb. D. Rendić-Miočević, <i>Carmina epigraphica</i>, Split 1987. P. Skok, <i>Pojave vulgarnog latinskog jezika na natpisima rimske provincije Dalmacije</i>, Zagreb 1915. J. Stipišić, <i>Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi</i> (Latinska paleografija, opća diplomatika, kronologija, rječnik kratica), Zagreb 1985. (2. izdanje). M. Suić, <i>Antički grad na istočnom Jadranu</i>, Zagreb 1976. (2. izd. 2003.) Svu dopunsku literaturu nije moguće navesti, jer ovisno o temi seminara, kojega određuje predmetni nastavnik u dogovoru sa studentom, posebno se određuju relevantni radovi koji su potrebni za kvalitetnu izradu pojedinog rada.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: STAROKRŠĆANSKA IKONOGRAFIJA			
OPĆE OBAVIJESTI: Kolegij je dio nekadašnjeg predmeta Starokršćanska arheologija			
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za antičku arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Ante Uglešić / mr. sc. Josipa Baraka		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni Da	Izborni za druge studij. grupe
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Sintagma ikonografija sastavljena je od starogrčkih riječi $\kappa\acute{o}\nu\eta$ (slika) i $\gamma\rho\phi\epsilon\iota\nu$ (pisati, slikati), što bi značilo opisivati slike. Izraz označava, dakle, opisivanje, ali i proučavanje, osobito povijesnog i literarnog izvora slike (umjetnine). Sintagma pak ikonologija dolazi od spoja riječi $\kappa\acute{o}\nu\eta$ (slika) i $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega$ (čitati, tumačiti) i znači promatranje umjetnine kao kodirane poruke, kao evolucije slika, uzoraka nataloženih u podsvijesti. Sama kovanica upozorava na to da slika ima svoj „govor“. U teoretskom smislu kad je riječ o tumačenju umjetnina javljaju još se pojmovi semantika koja dolazi od riječi $\zeta\epsilon\mu\acute{\alpha}\nu\tau\iota\kappa\omicron\varsigma$ što znači znak i njegov značejski smisao, te semiotika, što dolazi od riječi $\zeta\epsilon\mu\iota\omicron\tau\iota\kappa\omicron\varsigma$, a znači opći znak. Potonji se upotrebljava više u likovnim umjetnostima, dok prvi više u lingvistici. Semantika ima i svoju semiotiku.</p> <p>U antici se ikonografija stvarala kroz milenijske taloge religijskih odnosa i dosegla je pri kraju antike bogat repertoar slika i znakova. Prevladavanjem kršćanstva religija se našla u procjepu između stare vizualne osonove i novih zahtjeva koje su stvarali novi religijski odnosi. Bogata baština biblijskih literarnih slika te drugih izvora ubrzo je prekoračila jaz, oslanjajući se na prethodno postojeće umjetničke radionice koje su u tržišnim uvjetima za golo preživljavanje upjele stvoriti potrebne premise za novi kreativni pristup razvijajući slike i znakova kršćanske orijentacije. Likovni izraz se gradio na ranijem iskustvu.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Upravo taj proces stvaranja i međuodnosa starih i novih slika cilj je i zadaća je ovog kolegija.</p>			
VODIČ:	Zimski semestar		Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:	6 ECTS		
TJEDANA PO SEMESTRU:	15		
Sati tjedno:	predavanja	2	
	seminari	1	
	vježbe		
	mentorski rad	1	
Ukupno sati:	predavanja	30	
	seminari	15	
	vježbe		
	mentorski rad	15	
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			

predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	seminarski rad Da	praktičan rad	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>A. Baudrina, Ranokršćanski relikvijar iz Novalje, <i>Materijali XII</i>, Zadar 1976., str. 57-107. <i>Biblija</i> (Stari i Novi Zavjet), bilo koje izdanje. N. Cambi, Krist i njegova simbolika u likovnoj umjetnosti starokršćanskog doba u Dalmaciji, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i> LXX-LXXI, Split 1977., str. 57-107. N. Cambi, <i>Sarkofag Dobroga pastira i njegova grupa</i>, Split 1994. P. Corby Finney, <i>The Invisible God. The Earliest Christians on Art</i>, New York-Oxford 1994. <i>Enciklopedija hrvatske umjetnosti</i>, Zagreb 1995., str. 551-553. A. Grabar, <i>Christian Iconography. A Study of Its Origins</i>, Princeton 1968. <i>Leksikon ikonografije i simbolike zapadnog kršćanstva</i>, Zagreb 1979. <i>Lexicon der christlichen Ikonographie</i>, Freiburg im Breisgau 1968. (ur. E. Kirschbaum) I-IV. G. Schiller, <i>Ikonographie der christlichen Kunst I-III</i>. F. Tristan, <i>Les premiers images chrétiennes. Du symbole à l'icône Ile-VIe s.</i> Paris 1996.</p> <p>Dopunska:</p> <p>J. Bovini-H. Brandenburg, <i>Repertorium der christlich-antiken Sarkophagen</i>, Wiesbaden 1967. J. Chevalier-A. Gheerbant, <i>Rječnik simbola. Mitovi, sni, geste, oblici, likovi, boje, brojevi</i>, Zagreb 1989. A. Ferrua, <i>Le pitture della nuova catacomba di via Latina</i>, Città di Vaticano 1960. A. Grabar, <i>Le premier age chrétienne</i>, Paris 1966. A. Grabar, <i>L'age d'or de Justinien</i>, Paris 1966. A. Grabar, <i>Le voies de la création en iconographie chrétienne: Antiquité et Moyen Age</i>, Paris 1979. J. Hall, <i>Rječnik tema i simbola u umjetnosti</i>, Zagreb 1991. E. Panofski, <i>Ikonološke studije</i>. Humanističke teme u renesansnoj umjetnosti. M. Prelog, <i>Eufrazijeva bazilika u Poreču</i>, Zagreb 1986. L. Réau, <i>Iconographie de l'art chrétien</i>, Paris I-VII, Paris 1955-59. J. Wilpert, <i>Le pitture delle catacombe romane</i>, Roma 1903.</p> <p>Enciklopedije: <i>Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie</i>, Paris (15 svezaka) <i>Dizionario patristico e di antichità cristiane</i>, Casale Monferato 1983 (2 sveska) <i>Reallexicon für Antike und Christentum</i>, Bonn (više svezaka: nije još do kraja izišla)</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: ARHEOLOGIJA SEOBE NARODA - ODABRANA POGLAVLJA					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODJEL:	Odjel za arheologiju / katedra za srednjovjekovnu arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK/SURADNIK:	Prof. dr. sc. Ante Uglešić / dr. sc. Tomislav Fabijanić			Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru				
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni Da	Izborni za druge studij. grupe Da		Semestar: Prvi
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Arheološka ostavština razdoblja velike seobe naroda na područjima Hrvatske i jugoistočne Europe općenito: kasnoantička autohtona baština, Huni, Istočni Goti, Gepidi, Alamani, Langobardi, ranobizantski nalazi, Avari. 					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: Upoznati studente s arheološkom ostavštinom seobe naroda na područjima Hrvatske i jugoistočne Europe općenito. Dati pregled nalaza sitne kasnoantičke arheološke baštine i ranobizantskih nalaza, uglavnom nakita. Upoznati studente s barbarskim provalama i kolonizacijama te obraditi nalaze i najznačajnija nalazišta. Posebnu pozornost posvetit će se hunskom vremenu, Istočnim Gotima te Avarima. 					
VODIČ:	Zimski semestar		Ljetni semestar		
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:	6 ECTS				
TJEDANA PO SEMESTRU:	15				
Sati tjedno:	predavanja	2			
	seminari	1			
	vježbe				
	mentorski rad	1			
Ukupno sati:	predavanja	30			
	seminari	15			
	vježbe				
	mentorski rad	15			
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					

pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
LITERATURA:					
Obvezna:					
J. BELOŠEVIĆ, Prvi arheološki tragovi velike seobe naroda na području sjeverne Dalmacije, <i>Diadora</i> , 3, Zadar 1965.					
J. BELOŠEVIĆ Ranosrednjovjekovna nekropola u selu Kašiću kraj Zadra, <i>Diadora</i> , 4, Zadar 1968.					
L. BOLTA, Rifnik pri Šentjurju, poznoantička naselbina in grobišče, <i>Katalogi in monografije</i> , 19, Narodni muzej, Ljubljana 1981.					
D. DIMITRIJEVIĆ – J. KOVAČEVIĆ – Z. VINSKI, <i>Seoba naroda – arheološki nalazi jugoslovenskog Podunavlja</i> , Zemun 1962.					
Ž. DEMO, <i>Ostrogothic Coinage from Collections in Croatia, Slovenia and Bosnia & Herzegovina</i> (= <i>Situla</i> , 32), Ljubljana 1994.					
E. MANEVA, Šlem so spojki od Herakleja, <i>Živa antika</i> , god. 36, sv. 1-2, Skopje 1986.					
N. MILETIĆ, Nekropola u selu Mihaljevićima kod Rajlovca, <i>Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine</i> , (dalje <i>GZMS</i>), n.s., 11, Sarajevo 1956.					
N. MILETIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u Rakovčanima kod Prijedora, <i>GZMS</i> , n.s., 25, Sarajevo 1970.					
N., MILETIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u Koritima kod Duvna, n. s., 33, Sarajevo 1979.					
V. IVANIŠEVIĆ – M. KAZANSKI, La nécropole de l'époque des grandes migrations à Singidunum, <i>Singidunum</i> , 3, Beograd 2002.					
J. KOVAČEVIĆ, <i>Avarski kaganat</i> , Beograd 1977.					
<i>Problemi seobe naroda u Karpatskoj kotlini</i> , Novi sad 1978.					
K. SIMONI, Knin-Greblje - kataloški opis grobova i nalaza, <i>Starohrvatska prosvjeta</i> (dalje: <i>SHP</i>), 3.s., 19, Split 1991.					
M. SLABE, Dravlje – grobišče iz časov preseljevanja ljudstev, <i>Situla</i> , 16, Ljubljana 1975.					
V. STARE – Z. VINSKI, Kranj – nekropola iz časa preseljevanja ljudstev, <i>Katalogi in monografije</i> , 18, Narodni muzej, Ljubljana 1980.					
A. UGLEŠIĆ, Rimska provincija Dalmacija pod vlašću Istočnih Gota, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i> (dalje: <i>RFFZd</i>) 30(17), Zadar 1992.					
A. UGLEŠIĆ, <i>Nazčnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe</i> . Disertacija, Zadar 1996.					
A. UGLEŠIĆ, O etničkoj pripadnosti groba 2 s položaja Njive – Podstrana u Naroni, <i>RFFZd</i> , 38(25), Zadar 2000.					
A. UGLEŠIĆ, Spangenhelme vom Typ Naron/Baldenheim vom Boden der römischen Provinz Dalmatien unter besonderer Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, <i>RFFZd</i> , 39(26), Zadar 2001.					
Z. VINSKI, Arheološki spomenici velike seobe naroda u Srijemu, <i>Situla</i> , 2, Ljubljana 1957.					
Z. VINSKI, O značenju nalaza Seobe naroda iz Karavukova u Bačkoj, <i>Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske</i> , 11,3, Zagreb 1963. Z. VINSKI, Kasnoantička baština u grobovima srednjeg vijeka kao činjenica i kao problem, <i>Materijali</i> , 1 (VI. kongres arheologa Jugoslavije, Ljubljana 1963.), Beograd 1964.					
Z. VINSKI, Betrachtungen zur Kontinuitätsfrage des autochtonen romanisierten Ethnikos im 6. und 7. Jahrhundert, <i>Problemi della civiltà e dell' economia longobarda scritti in memoria di G. P. Bognetti</i> , Milano 1964.					
Z. VINSKI, Okov Teodorikova vremena s ostrva Sapaja na Dunavu, <i>Zbornik Narodnog muzeja</i> , 4, Beograd 1964.					
Z. VINSKI, Krstoliki nakit epohe seobe naroda u Jugoslaviji, <i>Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu</i> (dalje: <i>VAMZ</i>), 3, Zagreb 1968.					
Z. VINSKI, Autochtone Kulturelemente zur Zeit der slawischen Landnahme des Balkanraums, <i>Simpozij "Predslavenski etnički element na Balkanu u etnogenezi južnih Slovena"</i> (Mostar 1968.), Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 4, ANUBH pos. izd. knj. 12, Sarajevo 1969.					
Z. VINSKI, Kasnoantički starosjedioci u salonitanskoj regiji prema arheološkoj ostavštini predslavenskog supstrata, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i> , 69 (1967.), Split 1973.					
Z. VINSKI, O rovašenim fibulama Ostrogota i Tirinžana povodom rijetkog tirinškog nalaza u Saloni, <i>VAMZ</i> , 3.s., 6-7, Zagreb 1973.					
Z. VINSKI, Šljem epohe seobe naroda nađen u Sinju, <i>SHP</i> , 3.s., 12, Split 1982.					
Z. VINSKI, Dodatna zapažanja o šljemovima Naron/Baldenheim, <i>SHP</i> , 3.s., 14, Split 1984.					
Z. VINSKI, Razmatranja o iskopavanjima u Kninu na nalazištu Greblje, <i>SHP</i> , 3.s., 19, Split 1991.					
Dopunska:					
V. BIERBRAUER, <i>Die Ostrogotischen Grab- und Schatzfunde in Italien</i> , Spoleto 1975.					
D. DIMITRIJEVIĆ, Gepidska nekropola "Kormadin" kod Jakova, <i>Rad Vojvođanskih muzeja</i> , 9, Novi Sad 1960.					

D. DIMITRIJEVIĆ, Doba velikih migracija, *Šajkaška, Istorija*, 1, Novi Sad 1975.
 J. KOVAČEVIĆ, *Varvarska kolonizacija južnoslovenskih oblasti*, Novi Sad 1960.
 J. KOVAČEVIĆ, Mercenaires germains a Ulpiana c. 550, *Actes du XII Congrès International d' études Byzantines – Ochrde*, Beograd 1964.
 N. MILETIĆ, Rani srednji vijek – Doba seobe naroda, *Kulturna istorija Bosne i Hercegovine...*, Sarajevo 1984.
 D. MRKOBRAD, *Arheološki nalazi seobe naroda u Jugoslaviji*, Beograd 1980.; *Bibliografija seobe naroda u Jugoslaviji*, Beograd 1984.
 K. SIMONI, Dr. Zdenko Vinski - bibliografija arheoloških radova od 1940. do 1980. godine, *VAMZ*, 3.s., 12-13, Zagreb 1980.
 K. SIMONI, Srebrna žlica iz Siska, *VAMZ*, 3.s., 21, Zagreb 1988.
 K. SIMONI, Funde aus der Völkerwanderungszeit in den Sammlungen des Archäologi-schen Museums in Zagreb, *VAMZ*, 3.s., 22, Zagreb 1989.
 A UGLEŠIĆ, Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, *Hrvati i Goti* (ur. R. Tafra), Split 1996. i 2003.
 A UGLEŠIĆ, Spangenhelme vom Typ Naron/Baldenheim vom Boden der römischen Provinz Dalmatien unter besonderer Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, *RFFZd*, 39(26), Zadar 2001.
 Z. VINSKI, Zlatne okovice iz vremena seobe naroda, *Republika*, 2,2, Zagreb 1952.
 Z. VINSKI, Ein Spangenhelmsfund aus dem östlichen Syrmien, *Germania*, 32,3, Frankfurt a. M. 1954.
 Z. VINSKI, Ein völkerwanderungszeitlicher Goldschmuck aus der Herzegowina, *Germania*, 32,4, Frankfurt a. M. 1954.
 Z. VINSKI, Zikadenschmuck aus Jugoslawien, *Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentral-Museums*, 4, Mainz, 1957
 Z. VINSKI, Rani srednji vijek u Jugoslaviji od 400-800. godine, *VAMZ*, 3.s, 5, Zagreb 1971.
 Z. VINSKI, Epoha seobe naroda, *Umetničko blago Jugoslavije, Rani srednji vijek*, Beograd – Zagreb – Mostar 1986.

UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit: Da
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 	

NAZIV KOLEGIJA: ARHEOLOGIJA RANOG SREDNJEG VIJEKA - ODABRANA POGLAVLJA					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za srednjovjekovnu arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK/SURADNIK:	Prof. dr. sc. Željko Tomičić / mr. sc. Karla Gusar			Prva	
USTANOVA:	Institut za arheologiju, Zagreb				
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni Da	Izborni za druge studij. grupe		Semestar: Prvi
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: <p>1) Arheološka slika ranoga srednjeg vijeka prostora međuriječja Drave, Dunava i Save (568.-svršetka 9. st.). 2) Geneza i kontinuitet bjelobrdске kulture u međuriječju Drave, Dunava i Save (poč. 10.- sredine 13. st.). 3) Materijalna svjedočanstva hrvatskog ranog srednjovjekovlja (interakcije Franaka - Hrvata – Bizanta i Avara). 4) (<i>alternativno</i>: Na razmeđu hemisfera – baština viteških redova templara i ivanovaca).</p>					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: <p>Cilj predmeta je uvođenje studenata u temelje arheologije ranoga srednjovjekovlja kako bi se na tvarnim spomenicima materijalne i duhovne kulture proniknulo u povijesni inventar i svijest naroda koji je taj bogati fundus snažno integrirao u svoju kulturnu baštinu.</p>					
VODIČ:	Zimski semestar		Ljetni semestar		
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:	6 ECTS				
TJEDANA PO SEMESTRU:	15				
Sati tjedno:	predavanja	2			
	seminari	1			
	vježbe				
	mentorski rad	1			
Ukupno sati:	predavanja	30			
	seminari	15			
	vježbe				
	mentorski rad	15			
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA: LCD-PROJEKTOR, LAP-TOP, DIJAPROJEKTOR, GRAFOSKOP					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet Da	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					

NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij Da
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>BELOŠEVIĆ, JANKO, 1980: <i>Materijalna kultura Hrvata 7.-9. stoljeća</i>, Zagreb.</p> <p>JELOVINA, DUŠAN, 1976: <i>Starohrvatske nekropole na području između rijeka Zrmanje i Cetine</i>, Split.</p> <p>TOMIČIĆ, ŽELJKO, 1992: Neuere Erforschung der Bijelo Brdo-Kultur in Kroatien, <i>Prilozi Instituta za arheologiju</i>, 9., Zagreb, 113.-130.</p> <p>TOMIČIĆ, ŽELJKO, 1992.a: Prilog istraživanju kronologije srednjovjekovnog groblja na položaju Lijeve bara u Vukovaru, Hommage à Vukovar, <i>Starohrvatska prosvjeta</i>, 3.s., 20 (1990.), Split, 111.-182.</p> <p>TOMIČIĆ, ŽELJKO, 1992.b: Novi prilozi vrednovanju ostavštine srednjovjekovnog groblja Bijelo Brdo II., <i>Prilozi Instituta za arheologiju</i>, 8, Zagreb, 95.-148.</p> <p>TOMIČIĆ, ŽELJKO, 1998: Ranosrednjovjekovno groblje Zvonimirovo-Veliko polje, prinos poznavanju bjelobrdske kulture u podravskom dijelu Slavonije, <i>Prilozi Instituta za arheologiju</i>, 13.-14. (1996.-1997.), Zagreb, 1999, 91.-120.</p> <p>TOMIČIĆ, ŽELJKO, 2000: Arheološka slika ranoga srednjeg vijeka prostora međuriječja Drave, Dunava i Save. <i>HRVATI I KAROLINZI</i>, Dio I. Rasprave i vrela, Ante Milošević (ur.), MHAS, Split</p> <p>TOMIČIĆ, ŽELJKO, 2000./2001.: Der Untergang der Antike und deren Nachlebensformen in Südpannonien (Nordkroatien). <i>SLOVENIJA IN SOSEDNE DEŽELE MED ANTIKO IN KAROLINŠKO DOBO</i>. Bratož, Rajko (ur.), Ljubljana, 255.-298.</p> <p>TOMIČIĆ, ŽELJKO, 1997: Archaeologische Zeugnisse der Karolinger in den von Kroaten besiedelten Gebieten, Hommage à Prof. Dr.Sc. Zdenko Vinski, <i>Hortus Artium Medievalium</i>. 3., Zagreb-Motovun, 61.-72.</p> <p>Dopunska:</p> <p>TOMIČIĆ, ŽELJKO, 1998: Im Jahrhundertealten Grenzgebiet zwischen dem westen und dem osten Europas – Festungen der Ritterorden im mittelalterlichen Kroatie. <i>Hortus Artium Medievalium</i>, 4., Zagreb-Motovun, 169.-178.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: ARHEOLOGIJA NOVOG VIJEKA			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za srednjovjekovnu arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
NASTAVNIK/SURADNIK:	Prof. dr. sc. Ante Uglešić / mr. sc. Karla Gusar		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni Da	Izborni za druge studij. grupe
Semestar: Prvi			
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Ovaj kolegij uvodi studente u razdoblje novog vijeka, u sklopu arheologije kao znanstvene discipline koja se bavi proučavanjem materijalne kulture i načinom života, kroz određene arheološke metode u teoriji i praksi. Kolegij upoznaje studente sa novim vijekom, razdobljem koje dosad nije dovoljno valorizirano u samoj arheologiji i načinom na kojem mu se pristupa pri konkretnim arheološkim istraživanjima. Osim metodološkog pristupa, kolegij se bavi i konkretnom arheološkom pokretnom (keramika, metal, staklo) i nepokretnom građom (sakralna i svjetovna arhitektura, fortifikacije), te različitim načinima pristupa i obrade pojedine građe.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Na osnovi ovog kolegija student se treba osposobiti da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije pojam arheologije novog vijeka i njene osnovne sastavnice, - poznaje i povijesni okvir ovog perioda i najznačajnije posljedice na način života i materijalnu kulturu tog razdoblja, - poznaje promjene u društvu i životu ljudi iz srednjeg vijeka u razdoblje nakon Kolumbova otkrića Amerike, - razlikuje pojedine vrste arheološke kulturne građe (pokretnu i nepokretnu), podjelu po materijalu (arhitektura, sitna građa), podrijetlu (import ili domaća produkcija) i dataciji, - prepozna i poznaje pojedine primjere građe tog razdoblja, nađene arheološkim istraživanjima kao i postupke njihove stručne obrade. 			
VODIČ:	Zimski semestar		Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:	6 ECTS		
TJEDANA PO SEMESTRU:	15		
Sati tjedno:	predavanja	2	
	seminari	1	
	vježbe		
	mentorski rad	1	
Ukupno sati:	predavanja	30	
	seminari	15	
	vježbe		
	mentorski rad	15	

Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja Da	Seminari Da	individualni projekti	Mentorski rad Da	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet Da	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Redovno pohađanje nastave			Izrada seminarskog rada		
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>Bradara Tatjana: Nalazi kasnosrednjovjekovne i renesansne keramike u Istri (od 14. do 16. st.), <i>Histria Archeologica</i>, 32, Pula, 2000., str. 31-53.</p> <p>Bribir u srednjem vijeku, Split, 1996. (poglavlja: Keramika, Staklo, Metalni proizvodi, Numizmatika, Sfragistika), str. 55-86.</p> <p>Buerger Janet: <i>The Medieval Glazed Pottery, Diocletian's palace, Report on joint excavations</i>, vol. III, Split, 1979, str. 3-125.</p> <p>DeMaine Mary: <i>The Medieval Glass, Diocletian's palace, Report on joint excavations</i>, vol. III, Split, 1979, str. 127-139.</p> <p>Novak Grga: <i>Prošlost Dalmacije I i II</i>, Split, 2004.</p> <p>Petricioli Sofija: Njemački renesansni svijećnjaci na Jadranu, <i>Peristil</i>, 12-13, Zagreb, 1969/70.</p> <p>Petricioli Sofija: <i>Majolika iz Zadra</i>, katalog izložbe, Zadar, 1973.</p> <p><i>Prošlost Zadra II</i> (N. Klaić-I. Petricioli: Zadar u srednjem vijeku do 1409) Zadar, 1976.</p> <p><i>Prošlost Zadra III</i> (T. Raukar-I. Petricioli-F. Švelec-Š. Peričić: Zadar pod mletačkom upravom 1409-1797), Zadar, 1987.</p> <p>Ratković-Bukovčan Lada: <i>Venetian glass at the Mimara Museum</i>, Zagreb, 2000.</p> <p><i>Srednjeveška in novoveška keramika iz Pirana in Svetega Ivana</i>, (uredio M. Guštin), Koper, 2000.</p> <p><i>The Venetian shipwreck at Gnalić</i>, Kopar, 2004.</p> <p>Tomičić Željko: Na tragu sednjovjekovnog dvora knezova Iločkih (Újlaki), <i>Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu</i>, vol. 20, Zagreb, 2003, str. 131-150.</p> <p><i>Vranski zbornik</i>, Radovi JAZU u Zadru, 18, Zadar</p> <p>Zglav-Martinac Helga: <i>Antiche ceramiche italiane tra le due sponde dell' Adriatico, dal Palazzo di Diocleziano a Spalato alla Fortezza di Pescara</i>, Pescara, 2001.</p> <p>Dopunska:</p> <p>Petricioli Sofija: The Gnalić wreck: the glass, <i>Journal of Glass Studies</i>, vol. 15, Corning, 1973.</p> <p><i>Vrulje</i>, 1, Zadar, 1970. (broj posvećen hidroarheološkom nalazu kod Gnalića)</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: METODOLOGIJA ARHEOLOŠKIH ISKOPAVANJA II					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODJEL / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK/SURADNICI:	Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović / mr. sc. Dario Vujević			Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru			Semestar:	
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni Da	Izborni	Izborni za druge studij. grupe	Drugi	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Na kolegiju se obrađuju temeljna teorijska znanja o pripremi arheoloških iskopavanja, standardnim metodama iskopavanja osnovnih vrsta i tipova nalazišta, primjena uobičajenih tehnika, načela arheološke stratigrafije, vrste i tipovi istraživanja s područja komplementarnih znanosti, oblici terenske dokumentacije i metode njihovog vođenja, postupanje s primarnim i sekundarnim arheološkim nalazima prikupljenim tijekom iskopavanja. U u okviru obveznog terenskog dijela nastave koja se provodi na arheološkim iskopavanjima, stečena teorijska znanja se i praktično primjenjuju.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Cilj kolegija je temeljito teorijsko osposobljavanje i praktično pripremanje studenata za aktivno sudjelovanje u svim oblicima terenskog rada, kroz usvajanje suvremenih istraživačkih standarda u arheologiji, te stvaranje neophodnih pretpostavki za njihov samostalan istraživački rad.</p>					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:				6 ECTS	
TJEDANA PO SEMESTRU:				15	
Sati tjedno:	predavanja			2	
	seminari				
	vježbe			4	
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja			30	
	seminari				
	vježbe			60	
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:				10	
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	seminari	individualni projekti	mentorski rad	vježbe Da	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici Da	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka

UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>Phillip Barker, <i>Tehnike arheološkog iskopavanja</i>, Split, 2000. Dena Dincauze, <i>Environmental Archaeology</i>, Cambridge, 2000. Kevin Greene, <i>Archaeology, An Introduction</i>, London, 2001. E. Harris, <i>Načela arheološke stratigrafije</i>, Ljubljana, 1989. Gavin Lucas, <i>Critical Approaches to Fieldwork</i>, London, 2001. Clive Orton, <i>Sampling in Archaeology</i>, Cambridge, 2001. Colin Renfrew – Paul Bahn, <i>Archaeology (Theories, Methods and Practice)</i>, London, 2000. Steve Roskams, <i>Excavation</i>, Cambridge, 2001. Ulrich Leute, <i>Archaeometry</i>, New York, 1987.</p> <p>Dopunska:</p> <p>G. Lucas, <i>Critical Approaches to Fieldwork</i>, London, 2001. C. Gosden, <i>Anthropology & Archaeology</i>, London, 1999. <i>Journal of Archaeological Method ad Theory</i> (odabrani članci)</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: ENEOLITIK ISTOČNOG JADRANA			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
NASTAVNIK/SURADNIK:	Prof. dr. Brunislav Marijanović / mr. sc. Dario Vujević		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Semestar: Drugi
		Da	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij daje specijalistički pregled eneolitika na istočnoj jadranskoj obali, povijest njegovog istraživanja, razvoj i sadržaj, periodizaciju i kronologiju, povezanost s općim povijesnim procesima, kulturološki položaj u širim prostornim okvirima, te regionalne razvojne posebnosti uvjetovane odnosima autohtonih i vanjskih čimbenika koji sudjeluju u tvorbi pojedinih oblika materijalne kulture i dr. Kroz ilustrativnu i autentičnu arheološku građu obradit će se naseobinski i privredni aspekti života eneolitičkih zajednica, te njihova materijalna i duhovna kultura.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij ima dva cilja. Prvi je temeljito osposobljavanje studenata za prepoznavanje arheološke građe karakteristične za eneolitik i njezinu distinkciju od drugih vrsta prapovijesnih nalaza, razlikovanje nalaza prema funkcionalnim, tehnološkim, tipološkim i stilskim svojstvima, te prepoznavanje njihovih promjena na prostornoj i vremenskoj razini. Drugi cilj je razumijevanje eneolitika kao posebnog prapovijesnog razdoblja, s obzirom na njegov sadržaj i uzročno-posljedičnu povezanost nastajanja partikularnih kulturno-etničkih manifestacija s procesom indoeuropeizacije, te uzročno-posljedičnu povezanost razvoja metalurgije s promjenama u svim aspektima realnog života (način života i stanovanja, razvoj novih sredstva za proizvodnju i novih privredno-društvenih odnosa, umjetnosti, kolektivne svijesti i religioznosti i sl.).</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			6 ECTS
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		1
	vježbe		
	mentorski rad		2
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		15
	vježbe		
	mentorski rad		30
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			

predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	mentorski rad Da	vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
pohađanje nastave i vježbi (najmanje 75%)			seminarski rad, usmeni ispit		
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p><i>Praistorija jugoslavenskih zemalja III</i>, Sarajevo, 1979. B. Čović, Eneolitski supstrat, <i>PJZ IV</i>, Sarajevo, 1979. B. Marijanović, <i>Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini</i>, Mostar, 2003. B. Marijanović, Neka pitanja eneolitika istočnog Jadrana, <i>Diadora</i> 14, Zadar, 1992. B. Marijanović, <i>Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale</i>, Zadar, 2000. B. Marijanović, Kasna hvarsko-lisičićka kultura u eneolitu, <i>Godišnjak CBI XXIX/27</i>, Sarajevo 1991. B. Marijanović, Ljubljanska kultura na istočnoj jadranskoj obali, <i>VAHD</i> 84, Split 1991. B. Marijanović, Neka pitanja eneolitika istočnog Jadrana, <i>Diadora</i> 14, Zadar 1992. B. Marijanović, Vučedolska kultura na istočnoj jadranskoj obali, <i>VAHD</i> 86, Split 1994. B. Marijanović, Ravlića pećina (Peć Mlini), <i>GZM</i> 35/36, Sarajevo 1981. N. Petrić, Prehistorijske kulture Pelješca, <i>Pelješki zbornik I</i>, Zagreb, 1976. B. Čović, Eneolitska žljebljena keramika na istočnoj jadranskoj obali i njenom zaleđu, <i>Zbornik radova posvećenih akademiku Alojzu Bencu</i>, Posebna izdanja ANUBIH, XCV/27, Sarajevo, 1991. B. Čović, Vrpčasto ukrašena keramika na istočnoj jadranskoj obali i njenom zaleđu, <i>Starinar</i> XL-XLI, Zbornik M. Garašanina, Beograd, 1991. B. Čović, "Schnur" i "Litzen"- keramika na području Neretve, <i>Dolina rijeke Neretve od prehistorije do ranog srednjeg vijeka</i>, Split 1980. B. Čović, Velika gradina u Varvari, <i>GZM XXXII</i>, Sarajevo 1978. A. Milošević - B. Govedarica, Otišić, Vlaka - praistorijsko nalazište u Vrtači I, <i>Godišnjak CBI XXIV/23</i>, Sarajevo 1986. N. Petrić, Prilozi pretpovijesti Istre, <i>JZ X</i>, Pula – Rijeka, 1978.</p> <p>Dopunska:</p> <p>S. Dimitrijević – T. Težak-Gregl – N. Majnarić-Pandžić, <i>Prapovijest</i>, Zagreb, 1998. (odabrana poglavlja) A. Benac, Problem retardacija na prelazu iz neolitskog doba u doba metala u sjeverozapadnom Balkanu, <i>Diadora</i> 9, 1980., Zadar, 1980. A. Benac, La desintegration des cultures neolithiques et la formation de nouveaux groupes culturels dans les Balkan du nord-ouest, <i>Godišnjak CBI XXI/19</i>, Sarajevo 1983. B. Čečuk – D. Radić, Vela špilja – preliminarni rezultati dosadašnjih istraživanja, <i>Arheološka istraživanja napodručju otoka Korčule o Lastova</i>, Znanstveni skup HAD (Vela Luka, Korčula 18-20.4.1991.), Zagreb, 2001. S. Forenbaher, Vlaška peć kod Senja, <i>OA</i>, 11-12, Zagreb, 1987.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

Naziv kolegija: ETNOGENEZA ILIRA				
Opće obavijesti:				
Odsjek / katedra:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju			
Studij:	Diplomski studij a rheologije			Godina studija:
Nastavnik:	Doc. dr. sc. Boško Marijan			Prva
Ustanova:	Sveučilište u Zadru			Semestar:
Status kolegija:	Obvezni	Izborni Da	Izborni za druge studij. Grupe	
<ul style="list-style-type: none"> Opis kolegija: <p>Kolegij daje pregled teorija vezanih uz etnogenezu Ilira, definira njihov matični prostor (Illyrii proprie dicti), problematizira širenje njihova imena, obuhvaća razmatranja o ilirskim zemljama i tzv. «centralno-ilirskome» području, o preostacima ilirske onomastike i toponomastike. Kolegij, dakle, daje danas poznate i prihvaćene spoznaje o nastanku Ilira, njihovu društvenom i političkom uređenju, njihovoj negdašnjoj moći i na moru i na kopnu, zatim o njihovoj umjetnosti, gospodarstvu ili religiji. Ta velika vrlo heterogena narodnosna skupina označila je veliki dio pretpovijesti i povijesti (kasno brončano i željezno doba, antika), osobito na srednjemu i južnome jadranskome području sa zaleđem. Za ranija razdoblja u kojima identificiramo Ilire kao nositelje pojedinih kulturnih skupina (kasno brončano/željezno doba) na raspolaganju imamo samo arheološki inventar, dok nam je ilirski onomastički i toponomastički materijal ostao tek kao dio pacificirane antičke rimske kulture.</p>				
<ul style="list-style-type: none"> Ciljevi kolegija: <p>Cilj kolegija je upoznati studente s najvažnijim elementima kulturnopovijesne, prije svega arheološke građe s obilježjima koja obično pripisujemo Ilirima od Albanije i Crne Gore do Dalmacije sa zaleđem, ali i s ilirskim onomastičkim i toponomastičkim reliktima te njihovim uređenjem društva i države u osvit antičke civilizacije.</p>				
Vodič:		Zimski semestar	Ljetni semestar	
Ects - studentsko opterećenje:			6 ECTS	
Tjedana po semestru:			15	
Sati tjedno:	predavanja		1	
	seminari		1	
	vježbe			
	mentorski rad		2	

Ukupno sati:	predavanja				15
	seminari				15
	vježbe				
	mentorski rad				30
Ukupan broj dana terenske nastave:					
Nastavne metode:					
predavanja	seminari	individualni projekti	mentorski rad	vježbe	terensko istraživanje
Da	Da				
Nastavna pomagala:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	webCT zbirka
	Da	Da	Da		
Uvjet za priznavanje bodova:					
Način polaganja ispita:					
pismeni ispit	usmeni ispit	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
	Da				
<ul style="list-style-type: none"> Literatura: <p>Obvezna:</p> <p>A. BENAC, O učešću Ilira u egejskoj seobi, <i>ARR</i> 4-5, Zagreb 1967, 319-339.</p> <p>A. BENAC, O identifikaciji ilirskog etnosa, <i>Godišnjak CBI</i> 11/9, Sarajevo 1973, 93-109.</p> <p>A. BENAC, Prediliri, Protoiliri, Prailiri – neki novi aspekti, <i>Balkanica</i> 8, Beograd 1977, 1-14.</p> <p>A. BENAC, O etničkim zajednicama starijeg željeznog doba u Jugoslaviji, <i>PJZ</i> 5, Sarajevo 1987, 737-802.</p> <p>A. BENAC, Iliri u Apuliji, <i>Godišnjak CBI</i> 26/24, Sarajevo 1988, 43-67.</p> <p>S. ČAČE, Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Ilirika, <i>RFFZd</i> 18, Zadar 1979, 43-125.</p> <p>B. ČOVIĆ, Pogrebni običaji praistorijskih stanovnika glasinackog područja, <i>GZM(A)</i> 18, 1963, 41-62.</p> <p>B. ČOVIĆ, Osnovne karakteristike materijalne kulture Ilira na njihovom centralnom području, <i>Posebna izdanja CBI</i> 9/1, Sarajevo 1964, 95-134.</p> <p>B. ČOVIĆ, O izvorima za istoriju Autarijata, <i>Godišnjak CBI</i> 5/3, Sarajevo 1967, 103-122.</p> <p>S. GABROVEC, Umetnost Ilirov v prazgodovinskem obdobju na području severozahodne in severne Jugoslavije, <i>Posebna izdanja CBI</i> 67/11, Sarajevo 1984, 41-60.</p> <p>M. GARASANIN, Istočna granica Ilira prema arheološkim spomenicima, <i>Posebna izdanja CBI</i> 9/1, Sarajevo 1964, 135-175.</p> <p>R. KATIČIĆ, Suvremena istraživanja o jeziku starosjedilaca ilirskih provincija, <i>Posebna izdanja CBI</i> 4/1, Sarajevo 1964, 9-30.</p> <p>Z. MARIĆ, Problem sjevernog graničnog područja Ilira, <i>Posebna izdanja CBI</i> 9/1, Sarajevo 1964, 177-213.</p> <p>Z. MARIĆ, Daorsi. Ime, teritorija i etnička pripadnost plemena Daorsi, <i>Godišnjak CBI</i> 10/8, Sarajevo 1973, 109-137.</p> <p>F. PAPAZOGLU, O teritoriji ilirskog plemena Ardijejaca, <i>Zbornik FF</i> 7/1, Beograd 1963, 71-86.</p>					

<p>F. PAPAZOGLU, Poreklo i razvoj ilirske države, <i>Godišnjak CBI</i> 5/3, Sarajevo 1967, 123-144. D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Prolegomena ilirskoj numografiji, <i>Godišnjak CBI</i> 3/1, Sarajevo 1965, 77-93. M. SUIĆ, Zapadna granica Ilira u svjetlu historijskih izvora, <i>Posebna izdanja CBI</i> 5/2, Sarajevo 1967, 33-53. M. SUIĆ, Illyrii proprie dicti, <i>Godišnjak CBI</i> 13/15, Sarajevo 1976, 27-92 M. ZANINOVIĆ, Ilirsko pleme Delmati, 1, <i>Godišnjak CBI</i> 4/2, Sarajevo 1966, 27-92. M. ZANINOVIĆ, Ilirsko pleme Delmati, 2, <i>Godišnjak CBI</i> 5/3, Sarajevo 1967, 5-101. M. ZANINOVIĆ, Pomorstvo Ardijejaca, temelj njihove moći, <i>OA</i> 16, Zagreb 1992, 103-115.</p>	
Dopunska:	
<p>A. BENAC, Kult mrtvih na ilirskom području u praistorijskom dobu, <i>Posebna izdanja CBI</i> 67/11, Sarajevo 1984, 133-153. S. ČAČE, Obredi uz kneževski grob u Atenici i tragovi arhaičnog kraljevstva u Iliriku, <i>RFFZd</i> 24, Zadar 1985, 13-32. B. ČOVIĆ, Umjetnost kasnog bronzanog i starijeg željeznog doba na istočnoj jadranskoj obali i u njenom zaleđu, <i>Posebna izdanja CBI</i> 67/11, Sarajevo 1984, 7-41. M. ĐUKNIĆ – B. JOVANOVIĆ, <i>Ilirska kneževska nekropola u Atenici</i>, Čačak 1966, 62. D. GARAŠANIN, Razmišljanja o ilirskoj etničkoj interpretaciji nalaza iz gvozdene doba, <i>Godišnjak CBI</i> 13/11, Sarajevo 1976, 173-177. S. KUKOČ, Simboli religijskog identiteta u japodskom funeralnom kultu, <i>RFFZd</i> 29, Zadar 1990, 143-154. Š. KULIŠIĆ, Nekoliki tragovi balkanskog supstrata u etnogenezi stanovništva Crne Gore i Hercegovine, <i>GZM(E)</i> 34, Sarajevo 1980, 7-26. Z. MARIĆ, Donja Dolina i problem etničke pripadnosti predrimskog stanovništva sjeverne Bosne, <i>GZM (A)</i> 19, Sarajevo 1964, 5-128. J. MEDINI, Rimska i orijentalne religije na istočnoj obali Jadrana, <i>MatSADJ</i> 12, Zadar 1972, 185-207. M. NIKOLANCI, Contacts greco-illyriens sur la côte est de l'Adriatique, <i>AI</i> 5, Beograd 1964, 49-60. M. PAROVIĆ-PEŠIKAN, Les Illyriens aux contact des Grecs, <i>AI</i> 5, Beograd 1964, 61-80. D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Umjetnost Ilira u antičko doba, <i>Posebna izdanja CBI</i> 67/11, Sarajevo 1984, 65-80. A. STIPČEVIĆ, Simbolično značenje zmijske na iliro-grčkom novcu, <i>Godišnjak CBI</i> 13/11, Sarajevo 1976, 245-250. A. STIPČEVIĆ, Kult heroiziranog pokojnika u ilirskoj religiji, <i>Posebna izdanja CBI</i> 68/11, Sarajevo 1984, 215-221.</p>	
Uvjeti:	
Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit: Da
Preduvjeti za upis kolegija:	
<ul style="list-style-type: none"> Opažanja: 	

NAZIV KOLEGIJA: UMJETNOST I RELIGIJA JADRANSKOGA PROTOPOVIJESNOG SVIJETA.			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za prapovijesnu arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije	Godina studija:	
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Sineva Kukoč / Martina Čelhar, prof.		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Izborni za druge studij. grupe
		Da	
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: <p>I. UMJETNOST: između geometrizma (kasne bronce) i figurativnosti; stil i semantika nove figurativnosti 7/6. st. do rimske dominacije; jadransko ikonografsko–stilsko zajedništvo i regionalne osobitosti (stilovi ?), konkretno histarska nova figurativnost (i umjetnost u cjelini), liburnska, zapadnojadranska monumentalna plastika: venetske stele, bolonjske, picenske, daunske, figurativnost "situla", japodske urne i dr.); determiniranost ikonografije autohtonim (grobnim) kultom.</p> <p>II. RELIGIJSKE STRUKTURE</p> <p>1. Kult mrtvih u cjelini (od asocijacije grobnih priloga do "iščitavanja" značenja groba/nekropole u svim relevantnim kulturnim segmentima: mogućnosti interpretacije eshatologije i (funerarne) ideologije konkretne jadranske kulture, posebno one s nadgrobnim "slikama").</p> <p>2. Božanski kult: histarskiki božanski par (Majka i konjanik), venetski panteon (Reitija i dr.), picenska Cupra, japodski Bindus, liburnska Latra, Anzotika, Diomed na Jadranu; rituali: ilirsko žrtvovanje konja, obredi s oružjem i dr.</p> <p>3. Svetišta: venetska, picenska, italska, Gorica, Nezakcij, "Promunturium Diomedis", Nakovana.</p> <p>4. Konkretno osebujne skupine/kombinacije simbola-bitna odrednica (arheološke) kulture.</p> <p>Fragmentiranost izvora onemogućuje rekonstrukciju «sustava» gotovo na svim religijskim (kulturnim) razinama. Pojedine religijske pojave zato se analiziraju i prezentiraju u kontekstu sveukupnog znanja o pripadajućoj kulturi te komparativno, koristeći sredozemne i šire indoeuropske usporedbe.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: <p>Upoznavanje likovnosti (osebujni oblici, ikonografija, stilovi) i religijskih ideja (simbola, vjerovanja, rituala) u kulturama zapadnog i istočnog Jadrana, zatim u njihovom zaleđu te komparativno (po potrebi) na okolnom prostoru: balkansko zaleđe, alpski i prialpski svijet, Podunavlje (srednjoeuropski krug), grčki civilizacijski krug (jadranska grčka središta, Magna Graecija, Grčka). Za religijske probleme posebno se koristi uporedna građa (indoeuropska): starorimska, keltska, ilirska u cjelini, staroindijska i dr.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE: 6			6 ECTS
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	Predavanja		1
	Seminari		1
	Vježbe		
	mentorski rad		2
Ukupno sati:	Predavanja		15
	Seminari		15
	Vježbe		
	mentorski rad		30

Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja Da	Seminari Da	Mentorski rad Da	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
Udžbenici Da	bilješke .pp Da	Članci Da	Knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Pohađanje nastave (70%) i seminarski rad					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	Seminarski rad Da	praktičan rad	teza	kolokvij
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>BONFANTE L. Out of Etruria, Etruscan Influence North and South, Oxford 1981.</p> <p>COLONNA G. Il santuario di Cupra fra Etruschi, Umbri, Greci e Piceni, Cupra Marittima, Atti Conv. 1992, Tivoli 1993.</p> <p>ČOVIĆ B., Umjetnost kasnog bronzanog i starijeg željeznog doba na istočnoj jadranskoj obali i u njenom zaleđu, Duhovna kultura Ilira, Sarajevo 1984.</p> <p>DEGRASSI, A., Culti dell Istria preromana e romana, Adriatica praehistorica et antiqua, Zagreb, 1970.</p> <p>FOGOLARI G.-PROSDOCIMI A.L., I Veneti antichi, Lingua e cultura, Oadova 1988.</p> <p>GUALANDI G. Santuari e stipi votive dell Etruria padana , SE 42, 1974.</p> <p>DE JULIIS, E. M., L origine delle genti iapigie e la civilita dei Dauni, Italia omnium terrarum alumna, Milano, 1989.</p> <p>GABROVEC, S., Umetnost Ilirov v prazgodovinskem obdobju na području severozahodne in severne Jugoslavije, Duhovna kultura Ilira, Sarajevo 1984.</p> <p>KATIČIĆ R., Illiricum mythologicum, Zagreb 1995.</p> <p>KIRIGIN, B. – ČAČE, S., Archaeological Evidence for the Cult of Diomedes in the Adriatic, Hesperia 9, 1998.</p> <p>KNEZ, T., Situlska umjetnost u Jugoslaviji, Duhovna kultura Ilira, Sarajevo 1984.</p> <p>KUKOČ S., Prizori banketa u periadriatičkom svijetu u protopovijesti, Diadora 12/1990.</p> <p>ISTI, Simboli religijskog identitea u japodskom funerarnom kultu, R FF u Zadru 29/16 , 1990.</p> <p>ISTI, Grčki simboli u ilirskom svijetu, OA 22, Zagreb 1998.</p> <p>ISTI, Ikonografska analiza skulpture iz Nezakcija, Diadora20/2001.</p> <p>ISTI, Ilirsko žrtvovanje konja na Jadranu, Histria Archaeologica.</p> <p>MASTROCINQUE A., Santuari e divinita dei paleoveneti, Padova 1987.</p> <p>MEDINI, J., Autohtoni kultovi u razvoju antičkih religija u rimskoj provinciji Dalmaciji, Dometi 17/5, Rijeka 1984.</p> <p>MELLER PADOVANI, Le stelle villanoviane di Bologna, Capo di Ponte 1977.</p> <p>NAVA M.L. , Stele daunie I, Firenze 1980.</p> <p>MOSCATI S., La civilita mediterranea, Milano 1980.</p> <p>ORLANDINI, P., L arte dell Italia preromana, PCIA 7, Roma, 1979.</p> <p>PICENI, POPOLO D EUROPA, Katalog izložbe, Roma 1999, (posebno poglavlje o religiji i umjetnosti: A. L. PROSDOCIMI, G. BALDELLI, V D ERCOLE, G. COLONNA i dr.).</p> <p>PROSDOCIMI, A. L., Le religioni degli Italic, Italia omnium terrarum parens, Milano 1989.</p> <p>PROSDOCIMI G. TADIOTTO G. Stele figurate e iscruzioni, Padova praeroma, Padova 1976.</p> <p>RAUNIG G., Japodski kameni sepulkralni i sakralni spomenici, Arheološka problematika Like, Otočac 1974, Split 1975.</p> <p>SAHRANJIVANJE KOD ILIRA,simp. Zlatibor, Naučni skupovi VIII. Beograd 1979,(radovi Čovića, Bižić i dr.).</p> <p>SASSATELLI G., Problemi cronologici delle stele fesinee alla luce dei rispettivi corredi tombali, Atti Congresso Etrusco 1985,Firenze 1989.</p> <p>ISTI, Ex voto, culti, divinita dell Etruria padana, Culti pagani nell Italia settentrionale, Trento 1994. (Mastrocinque ed.)</p>					

<p>TERŽAN, B., O horizontu bojevnih grobov med Padom in Donavo v 5 in 4. stol, pr. Št., Keltske študije, Posavski muzej Brežice, knj. 4, 1977.</p> <p>ISTI, Heros der Hallstattzeit, Beobachtungen zum Status an Grabern um das Caput Adriae, Kronos, Beitrage zur Prahistorischen Archaologie zwischen Nord- und Sudosteuropa (Festschrift fur B. Hansel), Marburg 1997.</p> <p>Dopunska:</p> <p>BERGONZI G. Riti funebri, forme ideali, strutture sociali, Necropoli e usi funebri nell eta del ferro, Bari 1981.</p> <p>ISTI, Societa della tarda eta del ferro, loro articolazioni e relazioni: l area adriatica tra VI e IV sec a C, La Romagna Protostorica, Atti Convegno S, Giovanni in Galilea 1985, 1987.</p> <p>BRACCESSI L., Grecita adriatica, Bologna 1971.</p> <p>BURKERT W, Greek Religion, 1990.</p> <p>CIANFARANI V. Culture arcaiche dell Italia mdio-adriatica, PCIA V, Romma 1976.</p> <p>ČAČE S., Obredi uz kneževski grob u Atenici i tragovi arhaičnog kraljevstva, R FF Zadru 24(11) 1985.</p> <p>DUMEZIL, G., Tridelna ideologija Indoeuropecev, Ljubljana, 1987.</p> <p>ISTI, La religion romaine archaïque avec un appendice sur la religion des etrusques, Paris 1974.</p> <p>DUCATI P., Le stele felsinee, M.A. 1910.</p> <p>GARWORD, P., 1991, Ritual tradition and the reconstruction of Society, u Sacred and Profane, Proceedings of a Conference on Archaeology, Ritual and Religion, Oxford 1989, Monograph 32.</p> <p>GNOLI G.-VERNANT J.P. (ed.), La mort, les morts dans les societes ancienne, Cambridge 1982.</p> <p>HUMPHREYS S.C. – KING H. (ed.) Mortality and Inmortality, The Anthropology and Archaeology of Death, London, New York 1982.</p> <p>LANDOLFI M, I Piceni, Italia omnium terrarum alumna, Milano 1989.</p> <p>LOLLINI D., La civiltà picena PCIA V, Roma 1976.</p> <p>MAJNARIĆ PANDŽIĆ, N., Prapovijest umjetnosti u Hrvatskoj, Brončano i željezno doba, Zagreb 1998.</p> <p>MALNATI L., Le istituzioni politiche e religiose a Spina e nella Etruria padana, Spina, Storia di una città tra Greci ed Etruschi, Ferrara 1994.</p> <p>PASCUCCI P. I depositi votivi paleoveneti, Per una archeologia del culto, Archelogia Veneta 13/ 1990.</p> <p>SASATELLI G. , Culti e riti in Etruria padana: qualche considerazione, Anathema: regime delle offerte e vitadei santuari nel Mediterraneo antico, Atti II Convegno 1098, Roma 1990.</p> <p>SABATTUCI D. , La religione di Roma antica, Milano 1988.</p> <p>STIPČEVIĆ A. Kultni simboli kod Ilira, Sarajevo 1981.</p>	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit: Da
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 	

NAZIV KOLEGIJA: PODVODNA ARHEOLOGIJA					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Zdenko Brusić / Mate Parica, prof.			Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru			Semestar Drugi	
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni Da	Izborni za druge studij. grupe		
OPIS KOLEGIJA: Početci podvodnih istraživanja u podmorju istočne obale Jadrana, prve značajnije akcije i organizacija istraživanja. Fenomen spuštanja istočne obale Jadrana i arheološki ostaci u podmorju priobalja, prapovijesni nasipi, helenistički i rimski lučki prostori, bazeni i ostali ostaci arhitekture. Ostaci antičkih i srednjovjekovnih udesa, nalazi brodske konstrukcije, djelova opreme i tereta, ostali nalazi, sidrišta, osamljeni nalazi i ostalo. Istraživanja riječnih korita i dna jezera i dr. Tragom povijesnih podataka, rasporedom mjesta brodskih udesa uz korištenje saznanja o graditeljskim karakteristikama brodova i njihovim maritimnim i manevarskim mogućnostima te u suglasju s konfiguracijom obale i otoka kao i slijedom spoznaja o sadašnjim hidrološkim i meteorološkim pokazateljima nastojati predstaviti optimalnu plovidbenu rutu istočnom obalom Jadrana tijekom antike i srednjeg vijeka. Nadalje obraditi strateška mjesta i kanale, velike lučke prostore i obrambene sisteme koji su od prapovijesti do srednjeg vijeka označavali i osiguravali plovidbenu rutu istočnom obalom Jadrana.					
CILJEVI KOLEGIJA: Dati osnovne podatke o razvoju podvodnih istraživanja te ukazati na vrste i obim podvodnih nalaza na hrvatskoj obali. Naglasiti značaj ovih istraživanja, važnost pojedinih nalaza, te ustanove gdje se građa s ovih istraživanja čuva. Pokazati neke specifičnosti arheološke građe s podvodnih nalazišta, posebno ostatke prapovijesnih i antičkih plovila, značajne nalaze opreme i tereta brodova i dr. Prikazati tehnologiju rada pod vodom i specifičnosti konzervacije arheološke građe. Educirati studente za ovaj vid istraživanja na istočnoj obali Jadrana s obzirom na činjenicu da je hrvatsko podmorje jedno od najbogatijih regija s podvodnim arheološkim ostacima na Sredozemlju.					
VODIČ:	Zimski semestar		Ljetni semestar		
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			6 ECTS		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja		1		
	seminari		1		
	vježbe				
	mentorski rad		2		
Ukupno sati:	predavanja		15		
	seminari		15		
	vježbe				
	mentorski rad		30		
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja Da	Seminari Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					

Udžbenici Da	bilješke .pp Da	Članci Da	Knjige Da	Internet Da	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Pspunjavanje propisanih obaveza, polaganje ispita					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
LITERATURA:					
Obvezna:					
<p>A.J.PARKER, Ancient Shipwrecks of the Mediterranean and Roman Provinces, BAR International Series 580, Oxford 1992.</p> <p>L.CASSON, Ship and Seamanship in the Ancient World, Princeton, New Jersey 1971.</p> <p>D.VRSALOVIC, Istraživanja i zaštita podmorskih nalazišta u SR Hrvatskoj, Zagreb 1974.</p> <p>D.VRSALOVIC, Arheološka istraživanja u podmorju Jadrana, Zagreb 1979, (diss. nepublicirano)</p> <p>M. JURIŠIĆ, Ancient Shipwrecks of the Adriatic, BAR International Series 828, Oxford 2000.</p> <p>I. RADIĆ-M.JURIŠIĆ, Das antike Schiffwrack von Mljet, Germania 71, Mainz 1963, (113-138).</p> <p>M. ORLIĆ, Antički brod kod otoka Ilovika, Mala biblioteka GZSK, Zagreb 1986.</p> <p>N.CAMBI, Amfore kao građevinski i izolacijski materijal u antičkom graditeljstvu Dalmacije. u Materijali, tehnike i strukture predantičkog i antičkog graditeljstva na istočnom Jadranskom prostoru, Zagreb 1980,73-80.</p> <p>N.CAMBI, Amfore kasnorepublikanskog doba i njihova produkcija u Dalmaciji, Zbornik radova posvećen akademiku A. Bencu, ANUBiH, Posebna izdanja XCV, Sarajevo 1991, 55-65.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Istraživanje antičke luke kod Nina, DIADORA 4, Zadar 1968, 203-210.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Podmorska arheološka istraživanja starohrvatskih brodova na ulazu u ninsku luku, Radovi Instituta JAZU u Zadru 16-17, 1969, 443-448.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Problemi plovidbe Jadranom u prehistoriji i antici, Pomorski zbornik 8, Zadar 1970, 549-568.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Starokršćanski sakralni objekti uz plovnu rutu istočnom obalom Jadrana, DIADORA 15, Zadar 1993, 223-233.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Serilia liburnica, Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru 37, Zadar 1995, 39-58.</p> <p>Z. BRUSIĆ-M.DOMJAN, Liburnian boats-their construction and form. BAR International Series 276, Greenwich 1985, 67-85.</p>					
Dopunska:					
<p>N. CAMBI, Spanish amphorae found near Split, Arheološki vestnik 26, Ljubljana 1976, 115-124.</p> <p>B. ILAKOVAC, Keramika iz antičkog broda potonulog kod Paklenih otoka, Diadora 4, Zadar 1968, 183-200.</p> <p>Ž. RAPANIĆ, Antički brod s teretom keramike kod Vignja, Zbornik otoka Korčule 2, Zagreb 1972, 29-90.</p> <p>I. RADIĆ, O nalazima antičkih brodskih žrtvenika u podmorju istočnog Jadrana, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu 3, vol. XXI, Zagreb 1988.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Byzantine Amphorae (9th to 12th century) from eastern Adriatic underwater sites, Archaeologia Jugoslavica 17, Beograd 1976, 37-49.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Late antique and Byzantine underwater finds along the eastern coast of the Adriatic, Balcanoslavica 5, Beograd 1976, 31-39.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Neki problemi plovidbe Kvarnerićem, Pomorstvo Lošinja i Cresa, Mali Lošinj 1980, 157-171.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Dio tereta s lađe iz 17. stoljeća potonule kod otoka Bisage u kornatskom arhipelagu, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 26, Split 1986-87, 473-490.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Uspostava hrvatske kontrole nad plovnim putom uz istočnu obalu Jadrana, Starohrvatska spomenička baština, Rađanje prvog hrvatskog kulturnog pejzaža, Zagreb 1999, 145-150.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> • OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: KLASIČNA ARHEOLOGIJA ISTOČNOG JADRANA II			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za antičku arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
NASTAVNIK:	Doc. dr. sc. Dražen Maršić / mr. sc. Igor Borzić		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Semestar: Drugi
		Da	
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: <p>Drugi dio kolegija Klasična arheologija istočnog Jadrana obrađuje sepulkralnu umjetnost u razdoblju od grčke kolonizacije do kraja antike. U uvodnom se dijelu kolegija razmatra autohtona komponenta (Istra, Liburnija, Dalmacija, Lika) i vanjski grčko-rimski utjecaji na formiranje specifičnih oblika ilirske sepulkralne umjetnosti (npr. japodske urne). Zatim se obrađuju glavni fenomeni helenističke i rimske carske umjetnosti: obiteljske grobnice, pojava tzv. «stela isejskog tipa» i drugih karakterističnih sadržaja helenističke sepulkralne umjetnosti (tanagra statuete, apulska i gnathia keramika, itd.), počeci prave rimske provincijalne umjetnosti, pojava karakterističnih rimskih monumentalnih nagrobnih spomenika (stele, are, tzv. liburnski cipusi, sarkofazi), uloga vojske i novopristigle italske populacije u njihovoj popularizaciji, pojava ugradbenih nadgrobnih reljefa s portretima pokojnika, fenomen ilirsko-rimske nadgrobne umjetnosti, itd. Središnji dio kolegija obrađuje specijalističke teme i metodologiju njihova istraživanja: problematiku vanjske forme i unutrašnjeg ustrojstva pojedinih tipova spomenika, tj. metodologiju suvremene strukturalne tipološke klasifikacije, odnos arhitektonskih i nearhitektonskih modela, odnos spomenika prema nekropolama, problem radionica (officina) i kontinuiteta produkcije, primjere zajedničkoga radioničkog podrijetla različitih vrsta spomenika, primjere tzv. hibridnih spomenika, odnos incineracije i inhumacije, moguće utjecaje religije, filozofije i mode na promjenu načina sahranjivanja, portrete pokojnika i njihovu nošnju, itd. Posebna se pažnja poklanja pitanju importirane nadgrobne plastike, npr. reljefnim sarkofazima atičke, rimske ili maloazijske produkcije, kao i njihovu utjecaju na domaće radionice sarkofaga (Salona, Brač).</p>			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: <p>Razvijanje specijaliziranog znanja o sepulkralnoj umjetnosti istočnog Jadrana i ovladavanje metodologijom samostalnoga znanstvenog rada.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			6 ECTS
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		1
	vježbe		
	mentorski rad		2
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		15
	vježbe		
	mentorski rad		30
Ukupan broj dana terenske nastave:			

NASTAVNE METODE:					
Predavanja Da	Seminari Da	individualni projekti	Mentorski rad Da	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Redovno pohađanje nastave (najmanje 70%)			Izrada i pozitivna ocjena seminarskog rada		
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	seminarski rad Da	praktičan rad	teza	kolokvij
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>N. CAMBI, Sepulkralni spomenici antropomorfnog karaktera kod Ilira, <i>Duhovna kultura Ilira</i>, Centar za balkanološka ispitivanja ANU BiH, posebno izd. 11, Sarajevo 1984, 105-117.</p> <p><i>Arheološka problematika Like</i>, Izdanja HAD-a, 1, Split 1975.</p> <p>I. ŠARIĆ, Japodske urne u Lici, <i>VAMZ</i>, n. s. III, 9, 1975, 23-36.</p> <p>J. MLADIN, <i>Umjetnički spomenici prahistorijskog Nezakcija</i>, Pula 1964.</p> <p>S. KUKOČ, Histarska stela u kontekstu srodnih zapadnojadranskih spomenika, <i>Izdanja HAD-a</i>, 11/2, 1986, 47-73.</p> <p>D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Zlatni nakit iz helenističko-ilirske nekropole u Budvi, <i>OA</i>, 4, 1959, 5-47.</p> <p>M. NIKOLANCI, Helenistička nekropola Isse, <i>VAHD</i>, 63-64/1961-62, 1969, 57-90.</p> <p>B. KIRIGIN, Helenističke stele iz Narone, Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka, Znanstveni skup Metković 4.-7. X. 1977, <i>Izdanja HAD-a</i>, 5, Split 1980, 169-172.</p> <p>N. CAMBI - B. KIRIGIN - E. MARIN, Zaštitna arheološka istraživanja helenističke nekropole Isse (1976. i 1979. g.) - preliminarni izvještaj, <i>VAHD</i>, 75/1981, Split 1981, 63-83.</p> <p>B. KUNTIĆ-MAKVIĆ – A. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Antički natpisi Staroga grada, <i>Pharos – antički Stari grad</i> (katalog izložbe), Zagreb 1995, 39-50.</p> <p>P. M. FRASER, The family tombstones of Issa, <i>VAHD</i>, 84, Split, 1991, 247-274.</p> <p>B. GABRIČEVIĆ, O počecima rimske provincijalne umjetnosti u Liburniji, <i>Diadora</i>, 9, Zadar, 1980, 251-271.</p> <p>N. CAMBI, <i>Antički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana</i>, Split 1991.</p> <p>N. CAMBI, <i>Imago animi. Antički portret u Hrvatskoj</i>, Split 2000.</p> <p>N. CAMBI, <i>Antika. Povijest umjetnosti u Hrvatskoj II</i>, Zagreb 2002.</p> <p>N. CAMBI, <i>Sarkofag dobroga pastira iz Salone i njegova grupa</i>, Split 1994.</p> <p>N. CAMBI, Die stadtrömischen Sarkophage in Dalmatien, <i>Archäologischer Anzeiger</i>, 1977, Berlin, 444-459.</p> <p>N. CAMBI, Salona i njene nekropole, <i>RFFZd</i>, 25(12), 1985-1986, Zadar 1986, 61-108.</p> <p>N. CAMBI, Stele iz kasnoantičke grobnice u Dugopolju, <i>VAHD</i>, 86/1993, 1994, 147-181.</p> <p>A. STARAC, Rimske nadgrobne are u Puli i Istri, <i>Opuscula archaeologica</i>, 19, 69-95.</p> <p>M. KOLEGA, Rimski nadgrobni spomenici s figuralnim prikazom u Enoni, <i>Diadora</i>, 20, 2000, 121-155.</p> <p>N. CAMBI, Sarkophage aus salonitanischen Werkstätten, <i>Akten des Symposiums "125 Jahre Sarkophag-Corpus"</i>, Marburg, 4.-7. Oktober 1995, Mainz am Rhein 1998, 169-181.</p> <p>D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Dva signirana reljefa iz radionice majstora Maksimina, <i>ARR</i>, 4-5, Zagreb, 1967.</p> <p>N. CAMBI, Suvremeno i zakašnjelo prihvaćanje stilskih, modnih i strukturalnih karakteristika na nadgrobnim stelama u Dalmaciji, <i>RFFZd</i>, 28(15), 1988-1989, Zadar, 1989, 33-48.</p> <p>M. SUIĆ, Liburnski nadgrobni spomenik "liburnski cipus, <i>VAHD</i>, 53/1950-1951, Split 1952.</p> <p>N. CAMBI, Nadgrobna stela s čitavom ljudskom figurom na istočnom Jadranu, <i>RFFZd</i>, 27(14), 1987-1988, Zadar, 1988, 93-114.</p> <p>D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Nekoliko monumentalnih nadgrobni stela s portretima iz sjeverne Dalmacije (prilog tipologiji ilirsko-rimskog sepulkralnog spomenika na području Liburnije), <i>Diadora</i>, 1, 1959, 107-131.</p> <p>S. R. TUFI, Stele funerarie con ritratti di età romana nel Museo Archeologico di Spalato. Saggio di una tipologia strutturale, <i>Atti della Accademia Nazionale dei Lincei</i>, Anno CCCLXVIII, 1971, Memorie Classe di Scienze morali, storiche e filologiche, ser. VIII, vol. XVI, 87-166.</p> <p>J. M. C. TOYNBEE, <i>Death and Burial in the Roman World</i>, London 1971.</p>					

Dopunska:

- M. ABRAMIĆ, O predstavama Ilira na antiknim spomenicima, *Časopis za zgodovino in narodopisje*, 32, 1-4, Maribor 1937, 7-19.
- J. J. MARTINOVIĆ, Kupasti cipusi iz Boka Kotorske i okoline Budve, *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru*, 17, Kotor, 1969.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, O jednom tipu "ilirskog" nadgrobnog spomenika, *Godišnjak CBI*, 13, Sarajevo 1976.
- Ž. MILETIĆ, Murazzo zapadne salonitanske nekropole, *RFFZd*, 28(15)/1988-89, 1989, 49-70.
- N. CAMBI, Antička Narona – urbanistička topografija i kulturni profil grada, Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka, *Znanstveni skup Metković 4.-7. X. 1977, Izdanja HAD-a*, 5, Split 1980, 127-154.
- N. CAMBI, 1969 - Sarkofag Gaja Albucija Menippa, *VAHD*, 63-64/1961-62, 1999, 99-111.
- Atički sarkofag s prikazom lova Budimpešta – Split, Split 1992, (katalog izložbe).
- N. CAMBI, New Attic Sarcophagi from Dalmatia, *Grabeskunst der römischen Kaiserzeit, Mainz am Rhein* 1993, 77-90.
- N. CAMBI, Rimski nadgrobnici iz Aserije, *RFFZd*, 31(18), 1991-1992, Zadar, 1993, 25-51.
- N. CAMBI, Nadgrobnice stele s portretima podrijetlom s otoka Šolte i Drvenika, *VAMZ*, 3.s., 23, 1990, 111-124.
- N. CAMBI, Two soldiers stelae from Salona, *Römisches Österreich*, 17/18, 1989-1990, Wien, 1991, 61-72.
- M. KOLEGA, Dvije rimske stele arhitektonskog tipa s otoka Krka, *Izdanja HAD-a*, 13, 1988, 45-50.
- I. FADIĆ, Krčka skupina liburnskih nadgrobnih spomenika, tzv. liburnskih cipusa, prilog klasifikaciji, *Izdanja HAD-a*, 13, 1989, 51-59.
- I. FADIĆ, Aserijatska skupina liburnskih nadgrobnih spomenika tzv. liburnskih cipusa, *Diadora*, 12, 1990, 209-284.
- I. FADIĆ, Zadarska skupina liburnskih nadgrobnih spomenika tzv. liburnskih cipusa, *Diadora*, 13, 1991, 169-205.
- I. FADIĆ, Liburnski nadgrobnici (Liburnski cipusi) osobitih svojstava, *Diadora*, 14, 1992, 83-105.
- B. SCHMALTZ, *Griechische Grabreliefs*, Darmstadt 1983.
- W. ALTMANN, *Römische Grabaltäre der Kaiserzeit*, Berlin 1905.
- H. GABELMANN, *Die Werkstattgruppen der oberitalischen Sarkophage*, Bonn 1973.
- H. GABELMANN, Zur Tektonik oberitalischer Sarkophage, Altäre und Stelen, *BjB*, 177, Bonn 1977, 199-244.
- G. KOCH – H. SICHTERMANN, *Römische Sarkophage. Handbuch der Archäologie*, München 1982
- G. KOCH, *Sarkophage des römischen Kaiserzeit*, Darmstadt 1993.
- Grabeskunst der römischen Kaiserzeit, Mainz am Rhein* 1993. (ed. G. Koch).
- P. ZANKER, Grabreliefs römischer Freigelassener, *Jdl*, 90, 1975, 267-315.
- H. von HESBERG, *Römische Grabbauten*, Darmstadt 1992.
- V. KOCKEL, *Porträtreiefs stadtrömischer Grabbauten*, Mainz am Rhein 1993.
- D. E. E. KKEINER, *Roman Sculpture*, New Haven – London 1992.
- H. GABELMANN, Die Typen der römischen Grabstelen am Rhein, *BjB*, 172, Bonn, 1972, 65-139.
- H. HOFMANN, *Römische Militärgrabsteine der Donauländer*, Wien, 1905.
- G. A. MANSUELLI, Genesi e caratteri della stele funeraria Padana, *Studi in onore di A. Calderini e R. Paribeni*, III, Milano – Varese, 1956, 365-384.
- G.A. MANSUELLI, *Le stele romane del territorio ravennate e del Basso Po*, Ravenna, 1967.
- G.A. MANSUELLI, Les monuments commémoratifs romains de la vallée du Po, *Monuments Piot*, 53, 1963, 19-93.
- H. PFLUG, *Römische Porträtstelen in Oberitalien. Untersuchungen zur Chronologie, Typologie und Ikonographie*, Mainz, 1989.
- A. SCHÖBER, *Die Römischen Grabsteine von Noricum und Pannonien*, Wien, 1923.
- F. REBECCHI, Le stele di età tetrarchia al Museo di Aquileia, documenti tardo-antichi per la storia della città, *Aquileia nostra*, 47, 66-142.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

Registracija za ispit: Da

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

- **OPAŽANJA:**

NAZIV KOLEGIJA: ANTIČKA NATPISNA GRAĐA NA ISTOČNOJ OBALI JADRANA					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODJEL / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za antičku arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Miroslav Glavičić			Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru				
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Izborni za druge studij. grupe		
		Da			
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: <p>Razvoj epigrafike u Hrvatskoj. Nadgrobni natpisi (tituli, portretne stele, tzv. liburnski cipusi). Posvetni natpisi (dedikacije italiskim, orijentalnim i autohtonim božanstvima). Javni natpisi (natpisi na javnim građevinama, munificijencije, miljokazi, terminacijski natpisi). Počasni natpisi (iskazivanje počasti carevima i gradskim uglednicima). <i>Instrumenta</i> (natpisi na uporabnim predmetima). Natpisna građa važnijih gradova u Dalmaciji i Istriji (<i>Salona, Aequum, Narona, Epidaurum, Iader, Aenona, Asseria, Burnum, Senia, Pola, Parentium...</i>). Onomastika (imenovanje rimskih građana, oslobođenika, romaniziranih autohtonaca, "ilirski" onomastika). Natpisi municipalnih magistrata i svećenika. Natpisi vojnika. Starokršćanski natpisi.</p>					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: <p>Bogata rimskodobna natpisna građa s naših prostora nudi obilje tema koje nije moguće sve navesti niti obraditi tijekom semestra. Budući da je kolegij specijalistički, teme predavanja određuju se u dogovoru sa studentima, a studenti prema osobnim afinitetima mogu predložiti i razradu tema koje nisu navedene u opisu kolegija. U svezi s temama određuju se seminarski radovi. Cilj je kolegija da se studenti osposobe za samostalni stručni i znanstveni rad i uoče važnost proučavanja natpisne građe koja pridonosi boljem poznavanju cjelokupne problematike antičke arheologije općenito i konkretno na našim prostorima.</p>					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:				6 ECTS	
TJEDANA PO SEMESTRU:				15	
Sati tjedno:	predavanja				1
	seminari				1
	vježbe				0
	mentorski rad				2
Ukupno sati:	predavanja				15
	seminari				15
	vježbe				0
	mentorski rad				30
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	mentorski rad Da	vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka

UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Ispunjavanje propisanih obveza			Položen ispit		
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit	seminarski rad	praktičan rad	teza	kolokvij
	Da	Da			
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>G. Alföldy, <i>Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatia</i>, Heidelberg, 1969.</p> <p>I. Calabi Limentani, <i>Epigrafia latina</i> (con un'appendice bibliografica di Attilio Degrassi), Milano, 1974. (3. izdanje).</p> <p>R. Cagnat, <i>Cours d'épigraphie latine</i>, Pariz, 1914. (4. izdanje).</p> <p><i>Corpus inscriptionum Latinarum (CIL)</i>, sv. III, 1873, Suppl. I-II, Berolini, 1889-1902.</p> <p><i>Inscriptiones Italiae</i>, vol. X, regio X, Fasc. I-III, Roma, Roma, 1934, 1936, 1947.</p> <p>A. Kurilić, <i>Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge</i>, disertacija, Zadar, 1999.</p> <p>E. Marin – M. Mayer – G. Paci, <i>Corpus inscriptionum Naronitanarum</i>, I, Erešova kula – Vid, Macerata – Split, 1999.</p> <p>R. Matijašić, <i>Uvod u latinsku epigrafiku</i>, Pula, 2002.</p> <p>D. Rendić-Miočević, <i>Iliri i antički svijet. Iliriološke studije</i>, Split, 1989.</p> <p>M. Suić, <i>Antički grad na istočnom Jadranu</i>, Zagreb 1976. (2. izd. 2003.)</p> <p>G. Susini, <i>The Roman Stone cutter. An Introduction to Latin Epigraphy</i>, Oxford, 1973.</p> <p>A. Šašel - J. Šašel, <i>Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt</i>, <i>Situla</i>, 5, Ljubljana, 1963.</p> <p>A. Šašel - J. Šašel, <i>Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMLX et MCMLXX repertae et editae sunt</i>, <i>Situla</i>, 19, Ljubljana, 1978.</p> <p>A. Šašel - J. Šašel, <i>Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMLXX et MCMLXXX repertae et editae sunt</i>, <i>Situla</i>, 25, Ljubljana, 1986.</p> <p>Dopunska:</p> <p>I. Bojanovski, <i>Dolabelin sistem cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji</i>, AnuBiH, Djela 47, Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 2, Sarajevo 1974.</p> <p>M. Divković, <i>Latinsko-hrvatski rječnik za škole</i>, Zagreb (više izdanja)</p> <p>B. Gabričević, <i>Studije i članci o religijama i kulturama antičkog svijeta</i>, Split 1987.</p> <p>M. Glavičić, <i>Natpisi antičke Senije, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 33(20), Zadar, 1993.</p> <p>A. Kurilić, <i>Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge</i>, disertacija, Zadar, 1999.</p> <p>V. Gortan - O. Gorski - P. Pauš, <i>Latinska gramatika</i>, Školska knjiga, Zagreb, 1982.</p> <p>I. Kajanto, <i>The Latin Cognomina</i>, Helsinki 1965.</p> <p>I. Kajanto, <i>Supernomina. A Study in Latin Epigraphy</i>, Helsinki 1966.</p> <p>R. Katičić, <i>Die illyrischen Personennamen in ihrem südöstlichem Verbreitungsgebiet</i>, <i>Živa antika</i>, XII, sv. 1, Skopje, 1962.</p> <p>R. Katičić, <i>Das mitteldalmatische Namengebiet</i>, <i>Živa antika</i>, XII, sv. 2, Skopje, 1963.</p> <p>A. Kurilić, <i>Liburnski antroponimi</i>, <i>Folia onomastica Croatica</i>, 11, Zagreb, 2002.</p> <p>J. Medini, <i>Epigrafički podaci o munificijencijama i ostalim javnim gradnjama iz antičke Liburnije</i>, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 6(3), Zadar, 1969, 45-74.</p> <p>D. Rendić-Miočević, <i>Carmina epigraphica</i>, Split 1987.</p> <p>M. Zaninović, <i>Imena po porijeklu</i>, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju Dalmatinsku</i>, 72-73, Split, 1979.</p> <p>J. J. Wilkes, <i>Boundary stones in Roman Dalmatia (I. The Inscriptions)</i>, <i>Arheološki vestnik</i>, 25, Ljubljana, 1974.</p> <p>Svu dopunsku literaturu nije moguće navesti, jer ovisno o temi predavanja i seminara, koju određuje predmetni nastavnik u dogovoru sa studentima, posebno se određuju relevantni radovi koji su potrebni za kvalitetnu izradu pojedinog rada. To su radovi u kojima je objavljena natpisna građa ili je ona korištena pri obradi neke kompleksnije teme. Objavljeni su u domaćim i stranim arheološkim časopisima, a napisali su ih F. Bulić, J. Brunšmid, D. Rendić-Miočević, M. Suić, B. Gabričević, I. Bojanovski, J. Medini, N. Cambi, I. Fadić, A. Kurilić, M. Zaninović, R. Matijašić, A. Starac i dr.</p>					
UVJETI:					

Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit: Da
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> • OPAŽANJA:	

NAZIV KOLEGIJA: ANTIČKA RELIGIJA NA JADRANSKO-PODUNAVSKOM PROSTORU			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za antičku arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije	Godina studija:	
NASTAVNIK/SURADNIK:	Doc. dr. sc. Željko Miletić / mr. sc. Ivana Jadrić		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:		Izborni specijalistički	Semestar: Drugi
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: <p>Religijski život i kultovi rimskog doba na prostoru između Alpa, Jadrana i Dunava razmatrat će se u širem, mediteranskom okviru i sagledavanjem razvoja ideja kroz sinkretističke procese u pravcu monoteizma. Za razumijevanje vanjskih i unutarnjih pojavnosti rimske oficijelne, orijentalnih i drugih religija i kultova na tom prostoru bitno je uočavanje procesa na italjskom poluotoku. Istraživat će se problemi širenja kultova, grupe i društveni slojevi koji su njihovi nositelji, kolegiji i svećenici, oblici svetišta, osobine i aspekti pojedinih božanstava, liturgija i doktrina. U predavanjima i konzultacijama naglasak će biti na određivanju stanja istraživanja i uočavanju problema materije. Pritom će se polaziti od raščlambe literarnih i epigrafičkih izvora, tektonike i ikonografije spomenika, arhitektonskih ostataka i pripadajućega sitnog inventara. Sadržaj predmeta odnosi se na rimsku klasičnu religiju (kult Kapitolijske trijade, <i>Dii sanctores maiores</i>, religijski elementi u limitaciji agera i podizanju tropeja, vjerovanja o zagrobnom životu, koncept duše...), štovanje carske osobe, autohtone kultove, mitraizam, metroački i druge maloazijske i orijentalne kultove i na egipatska božanstva na istočnojadranskoj obali rimskog doba. Unutar sadržaja izdvojila bi se pojedina tema u skladu s trenutnim znanstvenim preokupacijama nastavnika (npr. mitraizam, metroačka religija, kult Silvana, zagrobna vjerovanja, astrologija i sl.) koja bi se temeljitije proučila.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: <p>Cilj predmeta je razumjeti religijske procese koji su se odvijali na jadransko podunavskom prostoru u rimsko doba sagledavanjem šire, antičke mediteranske slike.</p> <p>Kroz analizu literarnih izvora i epigrafičko-arheološke građe opisat će se penetracija rimske oficijelne religije u indigene sredine, sinkretistički procesi i slom poganske religije tijekom 4. i 5. st. Cilj je studente uputiti u metode znanstvenoistraživačkog rada, da bi mogli izraditi kvalitetnu magistarsku radnju s temom o rimskim kultovima i religiji na jadransko-podunavskom prostoru. Vještine koje trebaju svladati su primjena istraživačkih metoda, analitičko-sintetički pristup problemima i suverena upotreba kritičkog aparata u pisanju tekstova seminarskih radnji.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			6 ECTS
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		1
	vježbe		
	mentorski rad		2
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		15
	vježbe		
	mentorski rad		30
Ukupan broj dana terenske nastave:			

NASTAVNE METODE:					
predavanja	seminari				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
	usmeni ispit			teza	
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>M. BEARD, J. NORTH, S. PRICE, <i>Religions of Rome</i>, Vol. I: <i>A History</i>, Cambridge - New York - Melbourne 1998.</p> <p>R. BECK, Mithraism since Franz Cumont, <i>Aufstieg und Niedergang der römischen Welt</i>, 2,17,4, Berlin – New York, 1984.</p> <p>N. CAMBI, Nove potvrde egipatskih kultova u antičkoj provinciji Dalmaciji, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 65-67, Split, 1965.</p> <p>N. CAMBI, Atička skulptura u Arheološkoj zbirci Franjevačkog samostana u Sinju, <i>Kačić</i> 17, 1985, 415-433.</p> <p>N. CAMBI, <i>Atički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana</i>, Split, 1988.</p> <p>N. CAMBI, Bilješke uz kipove Kibe (Magna Mater) iz Senja, <i>Senjski zbornik</i>, 20, Senj, 1993.</p> <p>N. CAMBI, Dioklecijanova palača i Dioklecijan (lik i ličnost), <i>Dioklecijanova palača</i> (katalog izložbe), Split, 1994.</p> <p>N. CAMBI, Posveta prostilnoga hrama u Dioklecijanovoj palači, <i>RFFZd</i> 37(24), Zadar 1999, 27-39.</p> <p>N. CAMBI, Kip Afrodizijske Afrodite iz Dalmacije, <i>Opuscula archaeologica</i> 23/24, 1999/2000, 127-132.</p> <p><i>Carski kult na istočnom Jadranu</i>, <i>Histria antiqua</i>, 4, Pula, 1998.</p> <p><i>Les cultes polytheists dans l'Adriatique Romaine</i> [ed. C. Delplace – F. Tassaux], Bordeaux 2000.</p> <p>A. DEGRASSI, Culti dell'Istria preromana e Romana, <i>Adriatica praehistorica et antiqua</i>, Zagreb 1970, 615-632.</p> <p>J. FERGUSON, <i>The religions of the Roman Empire</i>, London 1970.</p> <p><i>Grad živih uz grad mrtvih</i>, <i>Histria antiqua</i> 8, Pula 2002.</p> <p>W. FLINT – R. GORDON – G. LUCK – D. OGDEN, <i>Ancient Greece and Rome, Witchcraft and Magic in Europe 2</i>, London 1999.</p> <p>B. GABRIČEVIĆ, <i>Studije i članci o religijama i kultovima antičkog svijeta</i>, Split 1987.</p> <p>V. GIRARDI JURKIĆ, Kontinuitet ilirskih kultova u rimsko doba na području Istre, <i>Jadranski zbornik</i>, 11, Rijeka – Pula, 1981.</p> <p>R. L. GORDON, Reality, evocation and boundary in the Mysteries of Mithras, <i>Journal of Mithraic Studies</i>, 3, Téhéran – Liège, 1980.</p> <p>R. KATIČIĆ, <i>Illyricum mythologicum</i>, Zagreb, 1995.</p> <p>J. H. W. G. LIEBESCHUETZ, <i>Continuity and change in Roman religion</i>, New York, 1979.</p> <p>D. MARŠIĆ, Tri Silvanova žrtvenika iz Salone, <i>RFFZd</i>, 36(23), Zadar, 1998.</p> <p>J. MEDINI, Rimske i orijentalne religije na istočnoj obali Jadrana, <i>Materijali</i>, 12, Zadar, 1976.</p> <p>J. MEDINI, <i>Iovilae</i> zavjet iz Burnuma, <i>RFFZd</i>, 18(8), Zadar, 1979.</p> <p>J. MEDINI, Kult Jupitera Dolihena u rimskoj provinciji Dalmaciji, <i>Godišnjak ANUBiH</i>, 20, Sarajevo, 1982.</p> <p>J. MEDINI, Autohtoni kultovi u razvoju antičkih religija u rimskoj provinciji Dalmaciji, <i>Domesti</i>, 17, Rijeka, 1984.</p> <p>J. MEDINI, Mitrički reljef iz Banjevaca, <i>Diadora</i>, 8, Zadar, 1975.</p> <p>J. MEDINI, Le culte de Cybele dans la Liburnie antique, <i>Hommages à Maarten J. Vermaseren</i>, 2, Leiden, 1978.</p> <p>J. MEDINI, <i>Maloazijske religije u rimskoj provinciji Dalmaciji</i>, disertacija, Zadar, 1981.</p> <p>J. MEDINI, Salonitanski arhigalat, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, Zadar, 1982.</p> <p>J. MEDINI, Cognationes salonitanae, <i>Godišnjak ANUBiH</i>, 23, Sarajevo, 1985.</p> <p>J. MEDINI, Metroaca Burnensia, <i>Diadora</i>, 11, Zadar, 1989.</p> <p>B. MIGOTTI, O religijskom odnosu prema štovanju mrtvih u pretkršćanskoj antici, <i>Diadora</i>, 15, Zadar, 1993.</p> <p>Ž. MILETIĆ, <i>Mitraizam u rimskoj provinciji Dalmaciji</i>, [disertacija], Zadar, 1996.</p> <p>M. MILIČEVIĆ, <i>Rimski kalendar</i>, Zagreb, 1990.</p> <p>D. NOVAKOVIĆ, <i>Pojam numen u rimskoj religiji</i>, Zagreb, 1991.</p> <p>V. PAŠKVALIN, Kultovi u antičko doba na području Bosne i Hercegovine, <i>GZM</i> 18, 1963.</p>					

A. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Uz dva Silvanova svetišta u okolici Salone, *ARR*, 8-9, Zagreb, 1982.
 D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, *Iliri i antički svijet*, Split, 1989. [Napomena: članci o Silvanu i Medauru].
Religions and cults in Pannonia [ed. F. JENŐ], Székesfehérvár, 1996.
 M. SANADER, *Rasprave o rimskim kultovima*, Zagreb, 1999.
 E. SCHRAUDOLPH, *Römische Götterweihungen mit Reliefschmuck aus Italien*, Heidelberg, 1993.
 P. SELEM, *Les religions orientales dans la Panonie Romaine: partie en Yougoslavie*, Leiden, 1980.
 P. SELEM, *Izidin trag – egipatski kulni spomenici u rimskom Iliriku*, Split, 1997.
 E. SIMON, *Die Götter der Römer*, München, 1990.
 M. SUIĆ, Orijentalni kultovi u antičkom Zadru, *Diadora*, 3, Zadar, 1965.
 M. ŠAŠEL KOS, *Pre-Roman divinities of the eastern Alps and Adriatic*, Ljubljana 1999.
 F. TASSAUX, Le dieux augustes en Istrie, *Arheološka istraživanja u Istri* [=Izdanja HAD-a 18], Zagreb 1997, 77-84.
 J. M. C. TOYNBEE, *Death and Burial in the Roman World*, London, 1970.
 M. J. VERMASEREN, *Corpus Cultus Cibellae Attidisque*, Leiden, 1979.
 M. J. VERMASEREN, *Cybele and Attis. The Myth and the Cult*, London, 1977.
 M. ZANINOVIĆ, Liberov hram u Polačama na otoku Mljetu, *Arheološki vestnik*, 41 [= Šašlov zbornik], Ljubljana, 1990.

Također je potrebno konzultirati odgovarajuće radove u sljedećim edicijama:

ANRW (Aufstieg und Niedergang der römischen Welt), II.17.1-4; II.18, Berlin – New York.

Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie [ed. W. H. ROSCHER], Leipzig.

CIL (Corpus Inscriptionum Latinarum), Leipzig – Berlin: Acad. Litt. Boruss., od 1893 nadalje.

Encyclopedia of religion, (ed. M. ELIADE), New York, 1987. i dalje.

EPRO Étude preliminaries aux religions orientales dans l'Empire Romain, Leiden.

LIMC (Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae), Zürich – München, 1981-1988.

RE (Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft [ed. PAULLY - WISSOWA – KROLL – MITTELHAUS – ZIEGLERi dr.]), Stuttgart, od 1893. nadalje.

Dopunska:

Kao dopunska literatura preporučuju se radovi sljedećih autora: M. ABRAMIĆ, A. BAUSANI, U. BIANCHI, J. BRUNŠMID, F. BULIĆ, N. CAMBI, L. A. CAMPBELL, M. CLAUSS, I. P. CULIANU, I. FADIĆ, J. R. FEARS, V. GIRARDI-JURKIĆ, M. GLAVIČIĆ, J. R. HINNELLS, H. M. JACKSON, B. KUNTIĆ-MAKVIĆ, R. MERKELBACH, Ž. MILETIĆ, M. MILIČEVIĆ, E. MARIN, D. MARŠIĆ, J. MEDINI, B. MIGOTTI, Ž. MILETIĆ, K. PATSCH A. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, I. RODA, M. SANADER, E. SCHRAUDOLPH, P. SELEM, A. STARAC, M. SUIĆ, M. ŠAŠEL KOS, F. TASSAUX, R. TURCAN, D. ULANSEY, M. J. VERMASEREN M. ZANINOVIĆ.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

Registracija za ispit: Da

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

- OPAŽANJA:

NAZIV KOLEGIJA: STAROKRŠĆANSKO GRADITELJSTVO NA ISTOČNOJ OBALI JADRANA			
OPĆE OBAVIJESTI: Kolegij je dio nekadašnjeg predmeta Starokršćanska arheologija			
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za antičku arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije		Godina studija:
NASTAVNIK/SURADNIK:	Dr. sc. Dražen Maršić / mr. sc. Josipa Baraka		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Semestar: Drugi
		Da	
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: <p>U razdoblju prije tzv. Milanskog edikta koji zajednički donose Konstantin i Licinije godine 312. na 313. u Milanu postupno započinje podizanje kršćanskih sakralnih zdanja na istočnoj obali Jadrana. Riječ je o prostorima unutar privatnih zdanja koji se samo u najosnovnije uređuju da mogu poslužiti u liturgijske svrhe. Ti objekti poznati su u Saloni, Jaderu i Parenčiji. Nakon priznanja kršćanstva nastaje razdoblje u kojem se počinju graditi objekti koji su planski namijenjeni isključivo liturgijskoj namjeni kršćanske zajednice u pojedinim gradovima. I u toj razvojnoj fazi crkvena su zdanja rijetka, a objekti nisu još standardizirani. To je doba kad se oko istaknutih grobova počinju grupirati i drugi pokopi. Malo pomalo nastaju kršćanska groblja. Tek u trećoj fazi razvitka koja počinje krajem IV. ili početkom V. st. počinje standardizacija kulturnih objekata. Oni se sastoje od crkava i drugih sporednih prostora među kojima su najvažniji oni vezani uz obred krštenja, a to znači krstionica, čekaonica, svlačionica i protora za pripremu katekumena. Crkve imaju standardne apsidalne oblike. Prostori za puk su bili jednobrodni ili trobrodno. U ovoj fazi grade se i cemeterijalne bazilike na kršćanskim grobljima. Faza standardizacije traje sve do početaka VI. Osim objekata u gradovima podižu se i kulturni objekti u izvangradskim naseljima (<i>pagus</i>). Pri kraju V. st., u doba gotske vlasti na istočnom Jadranu došlo je do borbi i dogmatskih kriza, pa prema tomu i smanjenja podizanja objekata. U kasnijem razdoblju pojavljuju se složeniji tlorcti objekata za kulturnu upotrebu. To su objekti centralnog, križnog ili trolisnog oblika. Pri kraju VI. st. dolazi do postupnog slabljenja graditeljske aktivnosti i sukladno tomu samo adaptacija postojećih prostora. Razlog dekadencije leži u gospodarskom slabljenju uzrokovanom neprestanim barbarskim upadima.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: <p>S gore navedenim sadržajem upoznati studente i prenijeti osnovna znanja. Upoznati studente s razvitkom starokršćanske arhitekture u povijesnom slijedu od početaka, od druge polovice III. st. pa do kraja antičke civilizacije početkom VII. i urastanja u rani srednji vijek.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			6 ECTS
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		1
	vježbe		
	mentorski rad		2
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		15
	vježbe		
	mentorski rad		30

Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	seminarski rad Da	praktičan rad	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p><i>Antička Salona</i>, Split 1991. (članci M. Abramića, B. Gabričevića, D. Rendić-Miočevića, N. Duval, G. De Angelis D' Ossat).</p> <p>Đ. Basler, <i>Arhitektura kasnoantičkog doba u Bosni i Hercegovini</i>, Sarajevo 1972.</p> <p>V. Begović Dvoržak-M. Pavletić, <i>La basilica di S. Maria (Brijuni), XIII. Kongres za starokršćansku arheologiju</i>, Split-Città di Vaticano 1997, str. 37-57.</p> <p>J. Belamarić, R. Bužančić, D. Domančić, J. Jeličić Radonić, V. Kovačić, <i>Ranokršćanski spomenici otoka Brača</i>, Split 1994.</p> <p>J. Belošević, <i>Il complesso dell'architettura paleocristiana a Crkvine di Galovac nei pressi di Zadar, XIII. Internacionalni kongres za starokršćansku arheologiju</i> Split-Città di Vaticano 1997 str. 69-88.</p> <p>N. Cambi, <i>Antika. Povijest umjetnosti u Hrvatskoj II</i>, Zagreb 2002, str. 205-366.</p> <p>N. Cambi, A. Gamulin, S. Tonković, <i>Starokršćanska bazilika u Zmijavcima</i>, Split-Zmijavci 1999.</p> <p>N. Cambi, <i>L' âge de Justinien en Dalmatie et au Istrie, Radovi XIII Međunarodog kongresa za starokršćansku arheologiju II</i>, Città del Vaticano-Split 1998, str. 933-954.</p> <p>N. Cambi, Područje šibenske biskupije u starokršćansko doba, <i>Sedam stoljeća Šibenske biskupije</i>, Zbornik radova sa znanstvenog skupa Šibenska biskupija od 1298. do 1998, Šibenik 2001, str. 9-21.</p> <p>P. Chevalier, <i>Salona II, Ecclesiae Dalmatiae</i>, Recherches archéologiques franco-croates, sv. I-II, Rome 1996.</p> <p>E. Dyggve, <i>Povijest salonitanskog kršćanstva</i>, Split 1996 (prijevod na hrvatski uz pogovor N. Cambija).</p> <p>I. Fisković, <i>O ranokršćanskim spomenicima naronitanskog područja</i>, Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 5. Skup <i>Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka</i>, Split 1980, str. 213-256.</p> <p>J. Jeličić Radonić, <i>Gata. Crkva Justinijanovog doba</i>, Split 1994.</p> <p>J. Jeličić Radonić, <i>Ranokršćanske dvojne crkve u Starom gradu na Hvaru</i>, Split 1994.</p> <p>H. Kähler, <i>Die Frühe Kirche. Kult und Kultraum</i>, Frankfurt. Berlin, Wien 1982.</p> <p>E. Marin, <i>Narona – basilique et baptistère paléochrétiens de Sv. Vid, XIII. Internacionalni kongres za starokršćansku arheologiju</i>, Split-Città di Vaticano 1997. str. 475-57.</p> <p>B. Marušić, <i>Kasnoantička i bizantska Pula</i>, Pula 1967.</p> <p>B. Migotti, <i>Ranokršćanska topografija na području između Krke i Cetine</i>, Zagreb 1990.</p> <p>B. Migotti, <i>Vrste i namjene ranokršćanskih zdanja u Dalmaciji, Radovi Filozofskog fakulteta Zadar</i> 34, <i>Razdio povijesnih znanosti</i> 22, str 123-144.</p> <p>B. Migotti, <i>Two Gold Glasses from Štrbinci (Đakovo, Northern Croatia)</i>, Zagreb 2002.</p> <p>A. Mohorovičić, <i>Problemi tipološke klasifikacije objekata ranosrednjovjekovne arhitekture na području Istre i Kvarnera, Ljetopis JAZU</i> 62, 1957.</p> <p>N. Novak, <i>Starokršćanska Tarsatica, Diadora XV</i>, 1993, str. 175-204.</p> <p>M. Prelog, <i>Eufrazijeva bazilika</i>, Poreč-Zagreb 1986.</p> <p>D. Rendić-Miočević, <i>O jednom posebnom tipu u ranokršćanskom crkvenom graditeljstvu noričko-iliričkog graditeljstva, Kulturhistorische und archäologische Probleme des Südostalpenraumes in der Spätantike</i>, Referate des Symposiums an der Universität Klagenfurt vom 24. bis 26 September 1981, Wien, Graz, Köln 1985, str. 113-118.</p> <p><i>Salona III</i>, Recherches archéologiques franco-croates à Salone. Manastirine. Établissement préromaine,</p>					

<p>nécropole et basilique paléochrétienne à Salone, Rome-Split 2000.</p> <p>J. Stošić, Prikaz nalaza ispod katedrale i Bunićeve poljane u Dubrovniku, <i>Arheološka istraživanja u Dubrovniku i dubrovačkom području</i>, znanstveni skup Dubrovnik 1-4. X. 1984, Zagreb 1988, str. 15-38.</p> <p>M. Suić, <i>Antički grad na istočnom Jadranu</i>, Zagreb 1976, od str. 227 do kraja.</p> <p>A. Šonje, <i>Predeufrazijske bazilike u Poreču</i>, Poreč 1971.</p> <p>A. Šonje, <i>Crkvena arhitektura zapadne Istre</i>, Zagreb 1982.</p> <p>A. Uglešić, <i>Ranokršćanska arhitektura na području današnje zadarske nadbiskupije</i>, Zadar 2002.</p> <p>P. Vežić, Starokršćanski sloj katedrale u Zadru, <i>Diadora</i> 10, 1988. str. 165-181.</p> <p>P. Vežić, Starokršćanska bazilika Sv. Stjepana (crkva Sv. Šime) u Zadru, <i>Diadora</i> 11, 1989. str. 323-345.</p> <p>P. Vežić, Prezbiterij katedrale u Zadru, <i>Prilozi povijesti umjetnosti Dalmacije</i> 30, 1990, str. 49-68.</p> <p>P. Vežić, Zadar na pragu kršćanstva, <i>Diadora</i> 15, 1993, str. 29-50.</p>	
Dopunska:	
<p>E. Dyggve-R. Egger, <i>Forschungen in Salona III</i>, Wien 1939.</p> <p>A. Effenberger, <i>Frühchristliche Kunst und Kultur</i>, Leipzig 1986.</p> <p>R. Egger, <i>Frühchristliche Bauten in südlichen Noricum</i>, Wien 1916.</p> <p>R. Egger, <i>Forschungen in Salona II</i>, Wien 1926.</p> <p>W. Gerber, <i>Altchristliche Kultbauten Istriens und Dalmatiens</i>, Dresden 1912.</p> <p>W. Gerber, <i>Forschungen in Salona I</i>, Wien 1917.</p> <p>R. Krautheimer, <i>Early Christian and Byzantine Architecture</i>, Harmondsworth (bilo koje izdanje).</p> <p>E. Marin, <i>Starokršćanska Salona</i>, Zagreb 1988.</p> <p>R. Milburn, <i>Early Christian Art and Architecture</i>, Berkley and Los Angeles 1988.</p> <p>P. Petru-Th. Ulbert, <i>Vranje pri Sevnici. Starokršćanske crkve na Ajdovskem gradcu</i>, Ljubljana 1975.</p> <p>J. Brønsted, Fr. Weilbach, E. Dyggve, <i>Recherches à Salona I</i>, Kopenhagen 1928.</p> <p><i>Salona Christiana</i>, Split 1994.</p> <p><i>Salona I</i>, Recherches archéologiques franco-croates à Salone, Catalogue de la sculpture architecturale paléochrétienne de Salone, Rome-Split 1994.</p>	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit: Da
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 	

NAZIV KOLEGIJA: BIZANT NA ISTOČNOM JADRANU					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju / katedra za srednjovjekovnu arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK/SURADNIK:	Prof. dr. sc. Željko Tomičić / mr. sc. Josipa Baraka			Prva	
USTANOVA:	Institut za arheologiju, Zagreb				
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Izborni za druge studij. grupe		
		Da			
Semestar: Drugi					
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij je usmjeren prema prostoru istočne obale Jadrana, njegovom neposrednom zaleđu, odnosno i rubnim regijama uokolo Sredozemlja na kojima se u doba rekonkviste cara Justinijana I. (527.-565.) prepoznaje posebice zanimljiv horizont profanog graditeljstva. U tvrde raspoređene duž istočnog jadranskog priobalja i pripadajućeg arhipelaga tvore tijekom vladavine Justinijana I. alternativu kopnenom prometovanju koje je trajnije ugrožavano doseljavanjem Slavena i Avara. U okviru kolegija promatra se profano (kastra) i sakralno graditeljsko naslijeđe, sitna materijalna kultura, hagonimija, numizmatika, ustroj maritimnog limesa, organizacija prostora, prometne pravce (pomorske i kopnene), urbano naslijeđe, ratovanje s Istočnim Gotima, odnosno doseljavanje Slavena. Kolegij usmjerava posebnu pozornost prema Justinijanovoj epohi koja seže do svršetka vladavine cara Heraklija (641.), pa na taj način predstavlja prijelomno i važno razdoblje iz kasne antike u hrvatsko rano srednjovjekovlje. U okviru kolegija dotiču se sveze istočne i zapadne obale (Ravenna, Aquileia) Jadrana s prijestolnicom u Konstantinopolisu i drugim dijelovima Bizantskog Carstva.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Povijesna uloga Justinijana I., pa sukladno tome i kasniji udjel Bizantskog Carstva, na istočnom Jadranu i u njegovom zaleđu općenito je slabije zastupljena, podjednako u stranoj i domaćoj historiografiji, a nadasve u arheologiji hrvatskog ranog srednjovjekovlja. Stoga je temeljni cilj kolegija nadoknađivanje tih nedostataka.</p>					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:				6 ECTS	
TJEDANA PO SEMESTRU:				15	
Sati tjedno:	predavanja				1
	seminari				1
	vježbe				
	mentorski rad				2
Ukupno sati:	predavanja				15
	seminari				15
	vježbe				
	mentorski rad				30
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje

NASTAVNA POMAGALA: LCD, LAP-TOP, DIJAPROJEKTOR, GRAFOSKOP					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet Da	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij Da
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>BARFORD, P. M., 2001: <i>The Early Slavs Culture and Society in Early medieval Eastern Europe</i>, London.</p> <p>CAMBI, NENAD, 2002: <i>Antika</i>, Zagreb.</p> <p>CURTA, FLORIN, 2001: <i>The Making of the Slavs. History and Archaeology of the Lower Danube Region c. 500-700</i>. Cambridge Studies in Medieval Life and Thought Fourth Series. Cambridge University Press. Cambridge.</p> <p>GOLDSTEIN, IVO, 1992: <i>Bizant na Jadranu</i>, Latina et Graeca, Zagreb.</p> <p>GUNJAČA, ZLATKO, 1986: Kasnoantička fortifikacijska arhitektura na istočnojadranskom priobalju i otocima, <i>Materijali 22</i>, Novi Sad, 124.-134.</p> <p>MEDINI, JULIJAN, 1980: Provincia Liburnia, <i>Diadora</i>, 9, Zadar, 363.-435.</p> <p>OBOLENSKY, DIMITRI, 2000: <i>The Byzantine Commonwealth. Eastern Europe 500-1453</i>. History of civilisation, Phoenix press.</p> <p>SUIĆ, MATE, 1976: <i>ANTIČKI GRAD NA ISTOČNOM JADRANU</i>, Zagreb.</p> <p>TOMIČIĆ, ŽELJKO, 1998: LE TRACCIE DELLA RICONQUISTA GIUSTINIANEA SULLA COSTA DELL'ADRIATICO ORIENTALE. <i>Radovi XIII. Međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju</i>, Cambi, Nenad, Marin, Emilio (ur.), Roma-Split, 1075.-1090.</p> <p>VINSKI, ZDENKO, 1974: Kasnoantički starosjedioci u salonitanskoj regiji prema arheološkoj ostavštini predslavenskog supstrata, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 69/1967, Split, 5-86.,</p> <p>Dopunska:</p> <p>PETRICIOLI, IVO, 1970: «Toreta» na otoku Kornatu, <i>Adriatica prehistorica et antiqua, Novakov zbornik</i>, Zagreb, 717.-725.</p> <p>PRELOG, MILAN, 1986: <i>Eufrazijeva bazilika u Poreču</i>, Zagreb.</p> <p>RAPANIĆ, ŽELJKO, 1987: <i>Predromaničko doba u Dalmaciji</i>, Split.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: NACIONALNA ARHEOLOGIJA: ODABRANA POGLAVLJA					
OPĆE OBAVIJESTI:					
ODJEL:	Odjel za arheologiju / katedra za srednjovjekovnu arheologiju				
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije			Godina studija:	
NASTAVNIK/SURADNIK:	Prof. dr. sc. Ante Uglešić / dr. sc. Tomislav Fabijanić			Prva	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru				
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni Da	Izborni za druge studij. grupe Da		Semestar: Drugi
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Studenti mogu odabrati dvije od sljedećih ponuđenih tema iz Nacionalne arheologije: <ul style="list-style-type: none"> - Dalmatinsko-hrvatska materijalna kultura – groblja i nalazi. - Predromanička sakralna arhitektura. - Predromanička kamena plastika i skulptura (crkveni namještaj i arhitektonska dekoracija). - Predromanička epigrafika. - Topografija ranosrednjovjekovnih lokaliteta na prostoru Dalmatinske Hrvatske. 					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: Upoznati studente s odabranim poglavljima iz nacionalne arheološke baštine. Na početku semestra studenti će izabrati 					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:				6 ECTS	
TJEDANA PO SEMESTRU:				15	
Sati tjedno:	predavanja				1
	seminari				1
	vježbe				
	mentorski rad				2
Ukupno sati:	predavanja				15
	seminari				15
	vježbe				
	mentorski rad				30
Ukupan broj dana terenske nastave:				5 dana (40 sati)	
NASTAVNE METODE:					
predavanja Da	seminari Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje Da
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					

NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit DA	esej	praktičan rad DA	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p><i>Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini (= Izdanje HAD-a, 15), Zagreb 1992.</i> J. BELOŠEVIĆ, Materijalna kultura Hrvata od 7.-9. stoljeća, Zagreb 1980; J. BELOŠEVIĆ, Die erstenslawischen Urnengräber auf dem Gebiete Jugoslawiens aus dem Dorfe Kašić bei Zadar, <i>Balkanoslavica</i>, 1, Beograd 1972. <i>Bribir u srednjem vijeku</i>, Split 1987. Ž. CETINIĆ, <i>Stranče, Gorica – starohrvatsko groblje</i>, Rijeka 1998. V. DELONGA, <i>Latinski epigrafički spomenici u ranosrednjovjekovnoj Hrvatskoj</i>, Split 1996. Gunjača S., <i>Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji</i>, 1-3, Zagreb 1973., 1975. i 1977. <i>Hrvati i Karolinzi</i>, Split, 2000. <i>Kulturno-povijesni vodiči</i>, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split. D. JELOVINA, <i>Starohrvatske nekropole</i>, Split 1976. T. MARASOVIĆ, <i>Graditeljstvo starohrvatskog doba u Dalmaciji</i>, Split 1994. I. PETRICIOLI, <i>Od Donata do Radovana</i>, Split 1990. Ž. RAPANIĆ, <i>Predromaničko doba u Dalmaciji</i>, Split 1987. <i>Starohrvatski Solin</i> (rad skupine autora), Split 1992.</p> <p>Časopisi i edicije: <i>Diadora</i>, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika – <i>Kulturno-povijesni vodiči</i>, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>. <i>Razdio povijesnih znanosti</i>, <i>Starohrvatska prosvjeta</i>, 3. s...</p> <p>Dopunska:</p> <p>Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini, <i>Izdanja Hrvatskog arheološkog društva</i>, 15., Zagreb 1992. J. BELOŠEVIĆ, Osvrt na konačne ishode istraživanja položaja Crkvine u selu Galovcu kod Zadra, <i>Diadora</i>, 18-19, Zadar 1997. J. BELOŠEVIĆ, Slavska naseobinska keramika otkrivena u okolišu crkve Sv. Križa u Ninu, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>. <i>Razdio povijesnih znanosti</i>, 38(25), Zadar 2000. T. BURIĆ – S. ČAČE – I. FADIĆ, <i>Sv. Juraj od Putalja</i>, Split 2001. Lj. KARAMAN, <i>Iz kolijevke hrvatske prošlosti</i>, Zagreb 1930. Lj. KARAMAN, <i>Starohrvatsko groblje na "Majdanu" kod Solina</i>, Split 1936. Lj. KARAMAN, <i>Iskopine društva "Bihać" u Mravincima i starohrvatska groblja</i>, Zagreb 1940. Ž. KRNČEVIĆ, <i>Novija istraživanja srednjovjekovnih arheoloških lokaliteta šibenskog kraja, Sedam stoljeća Šibenske biskupije</i>, Šibenik 1998. A. MILOŠEVIĆ, <i>Arheološka topografija Cetine</i>, Split 1997. <i>Od Nina do Knina</i> (katalog izložbe), Zagreb 1992. <i>Prilozi istraživanju starohrvatske arhitekture</i> (skupina autora), Split 1978. <i>Starohrvatski Solin</i> (= <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 85).</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA: UPISAN VIII. SEMESTAR					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: METODOLOGIJA ZNANSTVENOG ISTRAŽIVANJA			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODSJEK / KATEDRA:	Odjel za arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije	Godina studija:	
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Sineva Kukoč / Martina Čelhar, prof.		Prva
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni	Semestar: Drugi
		Da	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Objašnjavaju se arheološke metode i arheološka teorija.</p> <p>I. Arheologija: znanstveni predmet (pojam "arheološke kulture") i metode (opće: analiza-sinteza, indukcija, dedukcija; posebne: klasifikacija, tipologizacija/serijacija, stratifikacija, primjena metoda "egzaktnih" znanosti. Položaj arheologije među kulturološkim znanostima, posebno odnos s kulturnom/socijalnom antropologijom; razvoj arheološke metodologije: bitna otkrića i radovi od renesanse do početka XX. st.: Skandinavska škola, Arheologija paleolitika.</p> <p>II. Pregled arheološke teorije: od evolucionizma i difuzionizma do funkcionalizma, neoevolucionizma i, "nove" arheologije 60-ih, posebno "procesualne arheologije" (L. Binford), ali i drugih, npr. "analitičke" D. Clarka); zatim primjena strukturalističkih ideja te pojava "postprocesualne" arheologije. Slijedi se temeljni problem (teorijske) arheologije: njezini kognitivni dometi i ograničenja u shvaćanju koncepta ("arheološke") kulture. Izlaže se i problem arheološke teorije "niže" vrste: kontinuitet kulture, periodizacija, kronologija, etnogeneza, dihotomija materijalno-duhovno, problem arheološkog pristupa umjetnosti, religiji, društvu, ideologiji.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Predočiti bit/narav arheološke znanosti, prezentirati arheološku metodologiju (osobito u gradnji teorije) kao vrst "epistemologije arheologije".</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE: 5			6 ECTS
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	Predavanja		1
	Seminari		1
	Vježbe		
	mentorski rad		2
Ukupno sati:	Predavanja		15
	Seminari		15
	Vježbe		
	mentorski rad		30
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			

Predavanja Da	seminari Da	Mentorski rad Da	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
Udžbenici Da	Bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Pohađanje predavanja (70%), seminarski rad i konzultacije					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	Seminarski rad Da	praktičan rad	teza	kolokvij
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>A. M. BIETTI SESTIERI, <i>Protostoria, Teoria e pratica</i>, Roma 1996. G. DANIEL, <i>A Hundered and Fifty Years of Archaeology</i>, London 1978. ISTI, <i>The Origin and Growth of Archaeology</i>, Harmondswort 1967. G. B. TRIGGER, <i>A History of Archaeological Thought</i>, Cambridge 1989. L. R. BINFORD, In Pursuit of the Future, u: <i>American Archaeology: Archaeology Past and Future</i> (ed. D. Meltzer, D. Fowler i dr.), Washington 1986. D. S. WHITLEY (ed.) <i>Reader in Archaeology Theory, Post-Processual and Cognitive Approaches</i>, New York 1998. C. MEINANDER, The Concept of Culture in european Archaeological Literature, <i>Toward a History of Archaeology</i> (ed. G.Daniel), London 1981.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>L. S. KLEJN, Panorama teoretske arheologije, <i>Arheo</i> 1,2, Ljubljana 1981. ISTI, <i>Arheološki viri</i>, Ljubljana 1987. I. HODDER, <i>Reading the Past: Current Approaches to Interpretation in Archaeology</i>, Cambridge 1986. ISTI, (ed.) <i>Theoretical Archaeology, A Reactionary View</i>, Cambridge 1987. ISTI, <i>Post-Processual Archaeology, Advances in Archaeological Method and Theory</i>, New York 1985. J. ROODEN, The Development of the Three Age System: Archaeology s first paradigm, <i>Toward a History of Archaeology</i> (ed. G.Daniel). A. WYLIE, Epistemological Issue Raised b by a Structuralist Archaeology, u: <i>Symbolic and Structural Archaeology</i> (ed. Hodder, Cambridge 1982).</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit:		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> OPAŽANJA: 					

NAZIV KOLEGIJA: ANTROPOLOGIJA SLAVENSKIH NEKROPOLA			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL:	Odjel za arheologiju		
STUDIJ:	Diplomski studij arheologije	Godina studija: Prva	
		Semestar: Drugi	
NASTAVNIK:	Prof. dr. sc. Mario Šlaus		
USTANOVA:	Odsjek za arheologiju HAZU, Zagreb		
STATUS KOLEGIJA:	Obvezni	Izborni Da	Izborni za druge studij. grupe Da
OPIS KOLEGIJA:			
<p>U kolegiju će studenti biti upoznati s najnovijim rezultatima arheološko antropoloških analiza srednjovjekovnih populacija u Hrvatskoj. Naglasak će biti na ranosrednjovjekovnim populacijama s istočne obale Jadrana. Studenti će upoznati kojim se paleodemografskim metodama i analizama služi kako bi se rekonstruirali demografski procesi, kojim su bolestima bili izloženi stanovnici tih nalazišta, te koja je bila učestalost i distribucija trauma. Posebna pozornost posvetiti će se kranimetrijskim analizama bioloških udaljenosti između različitih populacija.</p>			
CILJEVI KOLEGIJA:			
<p>Cilj kolegija je upoznati studente s biološkim udaljenostima između arheoloških populacija središnje Europe i onih sa istočne obale Jadrana - što daje uvid u složen proces etnogeneze Hrvata, te rekonstruirati, na temelju paleodemografskih i paleopatoloških analiza uvjete i kvalitetu života srednjovjekovnih populacija na istočnoj obali Jadrana. Posebna pozornost dati će se analizi zaraznih bolesti (lepre, tuberkuloze itd.) te učestalost i distribuciji trauma.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			5 ECTS
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		1
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		15
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			

predavanja Da	seminar Da	individualni projekti	WebCT	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici Da	bilješke .pp Da	članci Da	knjige Da	internet	webCT zbirka
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit Da	esej	praktičan rad	teza	kolokvij
LITERATURA:					
Obvezna:					
Šlaus M (1996) Antropološka analiza kasnosrednjovjekovne populacije iz Danila Gornjeg kraj Šibenika. <i>ARR</i> 12: 343-364.					
Šlaus M (1998) Kranimetrijska analiza srednjovjekovnih populacija središnje Europe s posebnim osvrtom na položaj hrvatskih nalazišta. <i>SHP</i> 25: 81-107.					
Šlaus M (2000a) Biocultural analysis of sex differences in mortality profiles and stress levels in the late Medieval population from Nova Raca, Croatia. <i>Am. J. Phys. Anthropol.</i> 111: 193-209.					
Šlaus M (2000b) Kranimetrijska analiza srednjovjekovnih nalazišta središnje Europe: novi dokazi o ekspanziji hrvatskih populacija tijekom 10. do 13. stoljeca. <i>Opusc. archaeol.</i> 23/24: 273-284.					
Dopunska:					
Šlaus M (1994) Osteological evidence for perimortem trauma and occupational stress in two medieval skeletons from Croatia. <i>Coll. Antropol.</i> 18: 165-175.					
Šlaus M and Filipec K (1998) Bioarchaeology of the medieval Đakovo cemetery: Archaeological and anthropological evidence for ethnic affiliation and migration. <i>Opusc. archaeol.</i> 22: 129-139.					
Šlaus M, Pecina-Hrnčević A and Jakovljević G (1997) Dental disease in the late medieval population from Nova Rača, Croatia. <i>Coll. Antropol.</i> 21: 561-572.					
Šlaus M, Orlic D and Pecina M (2000) Osteochondroma in a skeleton from an 11th century Croatian cemetery. <i>CMJ</i> 41: 336-340.					
Šlaus, M., Kollmann, D, Novak S., and Novak, M. (2002) Temporal trends in demographic profiles and stress levels in medieval (6th-13th century) population samples from continental Croatia, <i>Croatian Medical Journal</i> 43(5), 598-605.					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit: Da		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
OPAŽANJA:					

3.3. Novi preddiplomski i diplomski studij arheologije strukturiran je prema modelu 3+2 godine. Obrazovni ciklus izvodi se "godinu za godinom". Od 1. do 5. semestra jednopredmetnoga studija upisuje se najmanje šest (6), a u 6. semestru pet (5) jednosmestralnih kolegija. Obveze studenata sastoje se od redovnog pohađanja nastave (najmanje 70%) i drugih obveza koje proizlaze iz programa pojedinih kolegija. Osnovni preduvjet upisa u svaki semestar odabir je obveznih kolegija, izbornih kolegija i drugih modula nastave s ukupnim koeficijentom opterećenja od najmanje 30 ECTS. Za upis u svaki naredni semestar preddiplomskog studija uvjeti su: redovno pohađanje nastave iz svih upisanih kolegija u prethodnom semestru (najmanje 70%), ispunjene obveze iz svih pojedinačnih kolegija (seminarski radovi, terenski rad, vježbe i sl.) i najmanje jedan položen obvezni kolegij. Pored ovih, nema dodatnih preduvjeta za upis svakoga pojedinog kolegija. Student stručnu radnju bira nakon odslušanog 5. semestra. Prije njezine obrane student mora položiti ispite iz svih obveznih i izbornih kolegija upisanih od 1. do 6. semestra, kao i ispuniti obveze koje proizlaze iz programa svakoga pojedinog kolegija. Studenti koji se ne odluče za izravan nastavak studija (diplomski studij) imaju pravo na upis apsolvetskog staža u trajanju od jednog semestra. Trogodišnji preddiplomski studij završava ispunjavanjem svih ovdje propisanih obveza, izradom i pozitivno ocjenjenom stručnom radnjom (bez obrane), a najkasnije u roku od dvije godine nakon završetka 6. semestra. Završetkom preddiplomskog studija student stječe zvanje "arheološki tehničar".

Za upis na diplomski studij student mora završiti preddiplomski studij s prosjekom ocjena od najmanje 3,5 te mora upisati obvezne kolegije, izborne kolegije i druge module nastave s ukupnim koeficijentom opterećenja od najmanje 30 ECTS. U 1. i 2. semestru upisuje se po pet (5) kolegija, dok u 3. i 4. semestru nema klasične nastave; u 3. semestru student izrađuje četiri specijalistička seminarska rada, a u 4. diplomsku radnju. Uvjeti upisa u 2. i 3. semestar studija su položen ispit i ispunjene sve obveze iz predmeta Metodologija arheološkog iskopavanja te najmanje jedan položeni izborni kolegij. Temu diplomske radnje student bira i upisuje u indeks prije upisa u 4. semestar. Pored toga, za upis u 4. semestar uvjet je i pozitivna ocjena sva četiri specijalistička seminarska rada održana tijekom 3. semestra. Diplomski studij završava obranom diplomske radnje pred imenovanim povjerenstvom, a najkasnije tri godine od odslušanog 4. semestra. Završetkom diplomskog studija student stječe zvanje "magistar arheologije".

3.4. Tijekom preddiplomskog i diplomskog studija arheologije student može izabrati sljedeće kolegije i module nastave s drugih komplementarnih Odjela Sveučilišta u Zadru: Antička filozofija I, Antička filozofija II, Srednjovjekovna filozofija I, Srednjovjekovna filozofija II, Uvod u kršćansku filozofiju (Odjel za filozofiju), Geografija krša, Regionalna geografija Sredozemlja (Odjel za geografiju), Društva antičke Grčke, Helenizam na Jadranu, Antička geografija Jadrana, Jadranski pomorski putovi od antike do srednjeg vijeka, Povijest Bizanta, Povijest Venecije u srednjem vijeku (Odjel za povijest), Hrvatska srednjovjekovna skulptura, Grad i povijest – srednjovjekovni grad na tlu Istre i Dalmacije (Odjel za povijest umjetnosti) i Antička toponimija predrimskog Ilirika (Centar za Jadranska onomastička istraživanja). Spomenuti se kolegiji upisuju u onom semestru u kojem se slušaju i na matičnom Odjelu.

3.5. Nastavu na stranom jeziku moguće je organizirati za sljedeće kolegije:

1. Istočni Jadran u željezno doba (talijanski i engleski jezik),
2. Umjetnost i religija jadranskoga protopovijesnog svijeta (talijanski i engleski jezik),
3. Željezno doba na sjevernom Jadranu (talijanski i engleski jezik).

3.6. Pripisivanje bodovne vrijednosti kolegijima koje studenti mogu izabrati na drugim studijima sveučilišta ili drugim visokim učilištima i prijenos bodova na studij arheologije mogući su pod uvjetima:

1. da je riječ o kolegijima s komplementarnih odjela sveučilišta navedenih u točki 3.4.,
2. da je riječ o kolegijima s istovrsnih ili djelomice istovrsnih studija u RH ili inozemstvu.

Provedbu kriterija nadziru ECTS koordinator studija s kojega student dolazi i ECTS koordinator studija na koji student dolazi.

3.7. Preddiplomski studij završava izradom i pozitivnom ocjenom stručne radnje (bez obrane). Diplomski studij završava izradom i obranom specijalističke diplomske radnje pred imenovanim povjerenstvom.

3.8. Studenti koji su prekinuli studij isti mogu nastaviti pod uvjetima propisanim aktima Sveučilišta u Zadru i Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Studenti koji su izgubili pravo studiranja moraju ponovno upisati studij pod uvjetima određenima u točki **2.4**.

4. UVJETI IZVOĐENJA STUDIJA

4.1. Izvođenje nastave moguće je u postojećim prostorima Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru, na adresi Obala Kralja Petra Krešimira IV., 2. Dvorana 113 na I. katu ima 40 sjedećih mjesta. Može se također upotrebljavati i arheološki praktikum u podrumu zgrade. Isto tako, povremeno je moguće koristiti informatičke kabinete i veliku (svečanu) dvoranu, osobito u slučaju kada je potrebno više mjesta za slušatelje. Sveučilište u Zadru ima središnju biblioteku, a Odjel za arheologiju priručnu biblioteku, u sklopu koje je nekadašnja biblioteka Duje Rendića-Miočevića. Studenti koji se opredijele za podvodnu arheologiju dio nastave zasigurno će izvoditi u podmorju. Konzultacije i mentorski rad održavat će se u uredima nastavnika, a dio aktivnosti moguće je i potrebno prebaciti u muzejske zbirke.

4.2. Odjel za arheologiju raspolaže svom opremom potrebnom za kvalitetno izvođenje nastave (episkop, grafoskop, LCD projektor, računala, didaktička nastavna pomagala, fotooprema, geodetske naprave i sl.). Središnja biblioteka Sveučilišta i priručna biblioteka Odjela posjeduju glavninu literature potrebne za rad studenata, a u planu je nabavka i veće količine novije znanstvene literature. Lako su dostupni i fondusi Znanstvene knjižnice, Arhiva i knjižnice Arheološkog muzeja u Zadru.

4.3. U izvođenju nastavnog programa preddiplomskog i diplomskog studija arheologije sudjelovati će sljedeći nastavnici Odjela za arheologiju: prof. dr. Zdenko Brusić, prof. dr. Brunislav Marijanović, prof. dr. Ante Uglešić, doc. dr. Sineva Kukoč, doc. dr. Željko Miletić, doc. dr. Miroslav Glavičić, doc. dr. Dražen Maršić i doc. dr. Mato Ilkić. Kao nositelji kolegija u izvođenju nastave sudjelovat će i vanjski suradnici: prof. dr. Željko Tomičić i prof. dr. Mario Šlaus. U zvanju suradnika, u izvođenju seminara iz pojedinih kolegija sudjelovat će i asistenti i znanstveni novaci: dr. sc. Tomislav Fabijanić, mr. sc. Karla Gusar, mr. sc. Dario Vujević, mr. sc. Ivana Jadrić, mr. sc. Igor Borzić, mr. sc. Josipa Baraka, Martina Čelhar, prof. Mate Parica, prof. Jure Šučur, prof., mr. sc. Irena Radić Rossi.

4.4. Podaci o nastavnicima i suradnicima angažiranim u izvođenju preddiplomskog i diplomskog studija arheologije:

4.4.1. Nastavnici:

Akademik Nenad Cambi,

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E mail: nenad.cambj@st.htnet.hr

Životopis

Rođen 21. veljače 1937. god. u Splitu. Osnovnu školu i Klasičnu gimnaziju završio u Splitu. Diplomirao, magistrirao i doktorirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Radio je kao kustos i viši kustos Arheološkog muzeja u Splitu. Od 1976. god. je honorarni docent, te od 1981.god. honorarni izvanredni profesor na Filozofskom fakultetu u Zadru. Od 1980. do 1982. bio ravnatelj Arheološkog muzeja u Splitu. 1. prosinca 1982.god. prelazi u stali radni odnos na Filozofski fakultet u Zadru u zvanju izvanrednog profesora. Godine 1986. izabran je za redovnog profesora. Reizabran za redovnog profesora 1990. U trajno zvanje redovnog profesora izabran je godine 1997. Na Sveučilištu u Zadru (ex Filozofski fakultet u Zadru) predaje predmete Klasična arheologija i Starokršćanska arheologija. Na studiju povijesti u sklopu Odijela humanističkih studija Splitskog sveučilišta predaje izborni kolegij "Poganstvo i kršćanstvo na kraju antike".

Predavao na raznim poslijediplomskim studijima u zemlji i inozemstvu (Dubrovnik, Zagreb-arheologija i povijest umjetnosti, Zadar-arheologija, Split-zaštita spomenika kulture, Marburg/Lahn). Predavao različite predmete.

Primio je godišnju nagradu grada Splita za kulturu 1980. i godišnju nagradu grada Splita za godinu 1994. (za znanost). U zadnje doba dobio godišnje nagrade za znanost lista Slobodna Dalmacija za godine 1988. i 2002. (Kruno Prijatelj) te godišnju nagradu Matice Hrvatske (Oton Kučera) za godinu 2002 te godišnju nagradu Hrvatskog arheološkog društva Zagrebu (Josip Brunšmid).

Član je Hrvatskog arheološkog društva, Centra za balkanološka ispitivanja akademije znanosti i umjetnosti Republike BiH (Sarajevo), dopisni član Deutsches Archäologisches Institut (Berlin), dopisni član Pontificia Commissione di Archeologia Sacra (Vatikan), član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Zagreb) od 1992. 16. svibnja godine 2002., izabran za redovnog član u I. razredu (Razred za društvene znanosti). Bio je predsjednik Nacionalnog odbora XIII. Međunarodnoga kongresa za starokršćansku arheologiju (Split-Poreč) godine 1994. Otada je član Comitato promotore dei Congressi internazionali per l' arheologia Criatiana sa sjedištem u Vatikanu koji se brine za održavanje kongresa za starokršćansku arheologiju.

Bio je član Nacionalnog vijeća za znanost Ministarstva znanosti Republike Hrvatske. Član je Nacionalnog vijeća za kulturna dobra Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Član je Nacionalnog vijeća visoko obrazovanje.

Predavao je u više navrata na sveučilištima u Marburgu/Lahn (Njemačka), Macerata, Roma II (Italija), Bordeaux (Francuska) i Ljubljana (Slovenija).

Suradnik je najstarijeg projekta Njemačkog arheološkog instituta u Berlinu Corpus der antiken Sarkophagreliefs. Za taj institut priredio za tisak svezak o lokalnim sarkofazima iz Dalmacije.

Sudjelovao na stotinjak domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova s referatima od kojih je najveći dio tiskan. Osobno je organizirao više znanstvenih skupova te bio urednikom njihovih zbornika.

Sudjelovao kao suradnik i voditelj na brojnim terenskim (kopnenim i podmorskim istraživanjima). Najvažnija terenska istraživanja: Salona, Naron, Asseria, Burnum, Zmijavci kod Imotskog. Jedan je od pionira podmorske arheologije u Hrvatskoj. Najvažnije podmorska istraživanja uvala Vela Svitnja i uvala Špinut u Splitu.

Područje znanstvenih aktivnosti: klasična arheologija (antička skulptura, religija i arhitektura) i starokršćanska arheologija (arhitektura i skulptura te sitna umjetnost). U posljednje doba intenzivno se bavi poviješću kasne antike, osobito razdobljem tetrahije (Dioklecijan i sudrugovi).

Napisao 14 knjiga i oko 300 znanstvenih i stručnih radova, osim toga brojne recenzije i enciklopedijske jedinice u domaćim i svjetskim enciklopedijama.

Najvažnije knjige:

Atički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana, Split 1988.

Sarkofag Dobrog pastira i njegova grupa, Split 1994.

Starokršćanska bazilika u Zmijavcima kod Imotskog, Split-Zmijavci 1999.

Imago animi. Antički portret u Hrvatskoj, Split 2000.

Antika. Povijest umjetnosti u Hrvatskoj, Zagreb 2002.

U tisku knjiga *Kiparstvo rimske Dalmacije*.

Voditelj je znanstvenog projekta pri Ministarstvu znanosti i tehnologije pod naslovom "Istraživanja antičkog graditeljstva i umjetnosti u Dalmaciji" (šifra 0070053) u kojem sudjeluje veći broj istraživača.

Vodi nekoliko magistarskih i doktorskih kandidata. Do sada je bio voditelj 10 doktorskih i 5 magistarskih radova. U ovom trenutku vodi još 2 doktorska rada i 6 magistarskih radova.

Odlikovao je redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića. Predsjednik je Književnog kruga u Splitu već 11 godina. 2008. godine postao je profesor emeritus Odjela za arheologiju, Sveučilišta u Zadru.

Bibliografija u posljednjih pet godina:

I. Knjige:

1. *Starokršćanska bazilika u Zmijavcima*, Split-Zmijavci 1999, 156 str. (zajedno s Anitom Gamulin i Snježanom Tonković).

2. *Imago animi. Antički portret u Hrvatskoj*, Split 2000.

3. *Antika. Povijest umjetnosti u Hrvatskoj*, Zagreb 2002.

II. Znanstveni radovi:

1. Posveta prostilnoga hrama u Dioklecijanovoj palači, *Radovi Filozofskoga fakulteta Zadar* 36, *Razdio povijesnih znanosti* (24), 1998, Zadar 1999, str. 27-39.

2. Kontinuitet ili diskontinuitet: kasna antika – rani srednji vijek, Prvi kongres hrvatskih povjesničara, Zagreb, *Historijski zbornik* LII, 1999. str. 107-116.

3. Skupine carskih kipova u rimskoj provinciji Dalmaciji, *Histria Antiqua*. Časopis međunarodnog istraživačkog centra za arheologiju 4, Pula 1998 (1999), str. 45-61.

4. Kip Afrodizijske Afrodite iz Dalmacije *Opuscula Archaeologica* 23-24, Sportula dissertationum Marino Zaninović dicata, 1999-2000, str.127-133.

5. Bilješke uz ikonografski program apsidalnih mozaika Eufrazijeve bazilike u Poreču, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, *Razdio povijesnih znanosti* 38, (25), 1999 (2000), 101-112.

6. A Strange Sarcophagus Fragment in the Archaeological Museum Split, Munus. *Festschrift fur Hans Wiegartz*, Münster 2000, 67-70.

7. O svetištima Silvana u Dalmaciji, *Adrias*. Zbornik Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu, 8-9-10, Split 1998-2000, str. 99-112.

8. Fragment ženske glave u Trogiru i njezino mjesto u rimskoj skulpturi, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 38, Split 1999-2000, str. 5-18.

9. Nadgrobna stela s Drvenika, *Zbornik otoka Drvenika*, I, Drvenik 2000., str. 449-453.

10. Važnost Klisa u antici, Oslobođenje Klisa godine 1596. Radovi sa znanstvenog skupa održanog na Klisu 1996. godine, *Mogućnosti* 4-6, 2000. str. 83-91

11. Dugopolje u antici, *Dugopolje. Zbornik radova općine Dugopolje*, Zagreb-Dugopolje 2001., str. 89-108.

12. I porti della Dalmazia, Strutture portuali e rotte marittime nell' Adriatico di età romana, *Antichità Altoadriatiche* XLVI, Trieste-Roma 2001, str. 137-160.

13. Područje šibenske biskupije u starokršćansko doba, u "*Sedam stoljeća šibenske biskupije*" Zbornik radova sa znanstvenog skupa "Šibenska biskupija od 1298. do 1998.", Šibenik 22. do 26. rujna 1998., Šibenik 2001. 9-21.
14. Glava božice iz Isse (Vis, otok Vis), u "*Grčki utjecaj na istočnoj obali Jadrana*", Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 24. do 26. rujna 1998. godine u Splitu, Split 2002, 303-310.
15. Sarkofagi con la croce nel centro della cassa, Sarkophag-Studien 2, *Akten des Symposiums "Frühchristliche Sarkophage"*, Marburg 30. 6.-4.7. 1999, Mainz 2002, str. 47-56.
16. Urbanistica e architettura del IV a.C. ad oriente dell' Adriatico. *La Sicilia dei due Dionisi*. Atti della settimana di studio, Agrigento, 24-28 febbraio 1999, Roma 2002, str. 47-75.
17. Marginalije uz Edictum Diocletiani et collegarum de pretiis rerum venalium (35, 1-107), *Radovi Filozofskog fakulteta Zadar* 39, Razdio povijesnih znanosti (26), 1000, Zadar 2001, 1-107) (Zadar 2002), str. 49-59.
18. Biješka o reversu mitričkog reljefa iz Konjica, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, *Godišnjak* knj. XXXII, Centar za balkanološka ispitivanja 30, Sarajevo 2002, str. 439-445.
19. Dioklecijanova i Konstantinova "politika" odabira imena. *Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 485. Knjiga XL. Društvene znanosti. Zagreb 2002. str. 31-55.
20. O "bazilici bez krova" u episkopalnom kompleksu u Saloni, *Zbornik Tomislava Marasovića*, Split 2002, str. 144-152.
21. Bilješke uz reljef Epone iz Koprna, *Vjesnik Arheološkog muzeja Zagreb* 3.s. XXXV, 2002, str. 205-214.
22. Ograda na aserijatskom forumu, *Asseria* 1, 2003, str. 45-69.
23. La civiltà dei Greci nell' Adriatico orientale, *Hesperia*, 17, Studi sulla grecità di occidente Roma 2003., str. 11-40.
24. Meštrovićev sarkofag Ante Trumbića u samostanu Konventualaca u Splitu, *Zbornik Ivana Mimice u povodu 70. rođendana*, Biblioteka školskog vijesnika 1, Split 2003., str.203-209.
25. Bilješke o ikonografiji rimske paradne knemide iz Slavenskog Broda, *Opuscula archaeologica* 27, 2003 (Nives Majnarić Pandžić uz 65. obljetnicu), str. 489-497.
26. Attis or Someone else on Funerary Monuments from Dalmatia? *Akten des VII. Internationalen Colloquium über Probleme des provinzialrömischen Kunstschaffens*, Mainz 2003., str. 511-520.
27. Stela iz župne crkve u Bjelovaru, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 27, Ivanki Reberski u čast, Zagreb 2003, str. 19-25.
28. Bilješka o japodskim urnama i sarkofazima, *Senjski zbornik* 30, 2003, str. 97-108.
29. Un ritratto tardoantico da Salona, *Studi di archeologia in onore di Gustavo Traversari I*, Roma 2004. str. 179-183.
30. Kiparstvo na Braču u antičko doba, *Brački zbornik* 21, 2004. str. 239-272.
31. Dioklecijanova žena Prisca i kćerka Valeria, *Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 489, Razred za društvene znanosti knjiga 42, Zagreb 2004. str. 1-18.
32. Toma Arhidakon, Dioklecijan, tetrarsi, Dioklecijanova palača, str. 103-112. *Starohrvatska prosvjeta* III. serija, sv. 30, 2003, (Zbornik Dušan Jelovina).
33. Stropni reljef iz Aserije, *Asseria* 2, Zadar 2004, str. 23-39.

III Stručni radovi:

1. Ulomci antičkih sarkofaga s Koločepa , u *Oltarna ograda s Koločepa*, Split 2000, str. 5-8.
2. "Mate Suić (1915.-2002). *Ljetopis hrvatske akademije za godinu 2002.* knj. 106, Zagreb 2003. str. 656-660.
3. Dasen Vrsalović, u D. Vrsalović, *Povijest otoka Brača*, Zagreb 2003. (drugo izdanje), str. 406-408.

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Starokršćansko graditeljstvo na istočnoj obali Jadrana:

1. *Starokršćanska bazilika i benediktinski samostan u Stobreču*. Arheološki muzej u Split-Zavod za zaštitu spomenika kulture Split. Dokumentacija graditeljskog nasljeđa. Split 1974. 18 str., 8 tabl. 13 sl.
2. *Starokršćanska bazilika u Zmijavcima*, Split-Zmijavci 1999, 156 str. (zajedno s Anitom Gamulin i Snježanom Tonković).
3. *Antika. Povijest umjetnosti u Hrvatskoj*, Zagreb 2002.
4. Ranokršćanske krstionice - Istraživanje starokršćanske crkve u Crkvini u selu Zmijavcima, *Grad na gori* 2 (9), Imotski 1982., str. 14-15.
5. Međunarodni kongres za starokršćansku arheologiju Split-Poreč 1994. godine i starokršćanska arheologija na području Hrvatske, *Diadora* 15, 1993, Zadar 1995., str. 11-28.
6. O "bazilici bez krova" u episkopalnom kompleksu u Saloni, *Zbornik Tomislava Marasovića*, Split 2002, str. 144-152.
7. Neki problemi starokršćanske arheologije na istočnoj jadranskoj obali, IX Kongres Saveza arheoloških društava Jugoslavije Zadar 1972., *Materijali XII*, Zadar 1976., str. 239-282.
8. Starokršćanska crkvena arhitektura na području salonitanske metropolije, Međunarodni skup "Zaton antike" Ljubljana 1976., *Arheološki vestnik XXIX*, 1978., str. 606-626.
9. Unpublished Excavations and Finds of Early Christian Period in Yugoslavia, *IX Congresso Internazionale di Archeologia Cristiana* 1975, Roma 1978., str. 141-156.
10. Triconch Churches on the Eastern Adriatic, *X Congress International d archéologie chrétienne*, 1980, vol. II, Città del Vaticano-Thessalonique 1984., str. 45-54.

Starokršćanska ikonografija:

1. *Sarkofag Dobroga pastira i njegova grupa, The Sarcophagus of Good Shepherd and Its Group*, Arheološki muzej u Splitu, Split 1994., str. 107, sl. 58.
2. *Antika. Povijest umjetnosti u Hrvatskoj*, Zagreb 2002.
3. *Salona III, Manastirine. Recherches archéologiques franco-croates à Salone, Rome. Établissement préromain, nécropole et basilique paléochrétienne, "Les sarcophages de Manastirine, Sarcophages décorés et typologie"*, Rome 2000, str. 227-257.
4. Kult Marije u Solinu i Splitu (IV-XI. st.) u svjetlu arheološke evidencije", *Bogoslovska smotra XLIV*, br. 2-3, Zagreb 1974., str. 273-300.
5. Krist i njegova simbolika u likovnoj umjetnosti starokršćanskog perioda u Dalmaciji, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku LXX-LXXI*, 1968-69 (Split 1977)., str. 57-106.
6. Jedna starokršćanska lucerna iz Salone, *Zbornik Narodnog muzeja Beograd* 9-10, 1979. (posvećen Mirjani Ljubinković-Čorović), str. 81-86.
7. Međunarodni kongres za starokršćansku arheologiju Split-Poreč 1994. godine i starokršćanska arheologija na području Hrvatske", *Diadora* 15, 1993, Zadar 1995., str. 11-28.
8. Bilješke uz ikonografski program apsidalnih mozaika Eufrazijeve bazilike u Poreč, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, Razdio povijesnih znanosti 38, (25), 1999 (2000), 101-112.
9. The Cult of the Blessed Virgin Mary at Salona and Split from the Fourth till the Eleventh Century in the Light of Archaeological Evidence", u *Acta Congressus Mariologici Mariani Internationalis in Croatia Anno 1971 Celebrati*, Romae 1972., str. 43-71.
10. Le figure du Christ sur les monuments paléochrétiens de Dalmatie, Međunarodni simpozij *Disputationes Salonitanae I*, Split 1971, Split 1975. str. 51-68.

Dr. sc. Zdenko Brusić, redovni profesor

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E mail:

Životopis

Od 1966. do 1969. radi kao kustos u arheološkoj zbirci Nin. Godine 1969. prelazi u Muzej grada Šibenika. Od 1982. do 1987. vrši dužnost ravnatelja Arheološkog muzeja u Zadru, nakon čega do 1998. obavlja dužnost kustosa prapovijesnog odijela, kada prelazi na Filozofski fakultet u Zadru. U veljači 1982. izabran u zvanje znanstvenog suradnika, a 1990., u višeg znanstvenog suradnika Godine 1999. izabran u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora za predmet Prapovijesna arheologija. Od rujna 2004 u znanstveno-nastavnom zvanju redovitog profesora na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru. Tijekom studija i rada u muzejskim ustanovama sudjelovao u brojnim istraživanjima (Muline na otoku Ugljanu, Danilo kod Šibenika, Dobova u Sloveniji, Nin, Povljana na Pagu, Kašič kod Zadra, Bribir, Biograd, Srma kod Šibenika i dr.). Vodio također i samostalna istraživanja na lokalitetima Velika Mrdakovica, Tradanj i Šarina Draga kod Šibenika, Vrbica kod Bribira, Pokrovnik, Sitno Donje kod Perkovića, Pećane, i dr., a na zadarskom području istraživao na Kosi kod Ljupča, Ninu. Zadru i dr. Posebno se izdvajaju istraživanja podmorskih nalazišta: antičkih brodoloma u blizini otoka Zlarina i Oblika kod Šibenika, niza nalazišta na otoku Mljetu (Stoba, Sobra, Pomena, Glavat i dr.), te ostataka srednjovjekovnih brodoloma kod Šušurđa na Šipanu, Drevina kod Dubrovnika, Gnalića kod Biograda, Bisage u Kornatima. Osim istraživanja antičkih i srednjovjekovnih brodoloma istraživao i ostatke antičkih luka u Savudriji, Črvaru i Poreču u Istri, zatim Polačama na otoku Mljetu, Visu, Murteru i na više mjesta u Pašmanskom i Zadarskom kanalu. Više godina istraživao antičku luku Enone (Nina), gdje je otkrio prve liburnske brodove osebujne šivane konstrukcije, a kod današnje ninske luke pronašao dva starohrvatska broda iz 11 stoljeća. Nakon istraživanja i vađenja ovih brodova sudjelovao u njihovoj konzervaciji, prezentaciji i izradi replika. Bio suradnik niza projekata vezanih uz povijesno-arheološka istraživanja zadarsko-šibenskog prostora, a sada glavni istraživač na projektu "Podmorska arheološka istraživanja antičkih luka hrvatskog priobalja" (0070018), u okviru kojega istražuje helenističko pristanište u Resniku kod Kaštela te antička pristaništa u Pašmanskom i Zadarskom kanalu.

Na dodiplomskom studiju arheologije Sveučilišta u Zadru predaje predmete Prapovijesna arheologija I i Uvod u prapovijesnu arheologiju. Na poslijediplomskom studiju arheologije (Arheologija istočnog Jadrana) predaje kolegij iz Prapovijesne arheologije i vodi usmjerenje Podvodna arheologija, na kojem također predaje dva kolegija. Također predaje kolegij i na poslijediplomskom studiju Povijest hrvatskog pomorstva.

Mentor je doktorskih i magistarskih radova i član povjerenstva za obrane diplomskih radova.

Član je Hrvatskog arheološkog društva i Komisije za istraživanje pomorske i brodograđevne baštine pri HAZ-u.

Bibliografija za posljednjih pet godina:

I. Knjige:

1. *Pokrovnik kod Šibenika, neolitičko nalazište*, Šibenik (u izdanju Muzeja grada Šibenika) 89 stranica i 95 tabli (u tisku).
2. *Privlački počeci, Privlaka*, (urednik J. Kolanović), Zagreb 2000, 47 – 70.
3. *Hellenistic and Roman Relief Pottery in Liburnia*, *BAR International Series* 817, Oxford 1999. 131 st. teksta i 122 table.

II. Znanstveni radovi:

1. Knidska reljefna keramika na jadranskim nalazištima, *Opuscula archaeologica* 23-24, 2000, 83-93.
2. Vinske amfore i posude za posluživanje vina s hrvatske obale Jadrana, *Annales* 22, Koper 2000. 531 – 542.
3. Razvoj prapovijesnih obrambenih utvrđenja u Liburniji, *Histria Antiqua*, 6, Pula 2000, 125-144.
4. Nekropole liburnskih naselja Nina i Kose kod Ljupča, *Histria antiqua*, 8, Pula 2002.
5. Nekropola Gradine kod Dragišića, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38, Zadar 2000, 1-51,

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Keramički import na jadraniu u antici:

1. Hellenistic and Roman Relief Pottery in Liburnia, *BAR International Series* 817, Oxford 1999. 131 st. teksta i 122 table.
2. Helenistička reljefna keramika u Liburniji, *Diadora* 10, Zadar 1988, 19-61.
3. Reljefna sjevernoitalska terra sigillata iz Liburnije, *Diadora* 11, Zadar 1989, 93-158.
4. Italska terra sigillata iz Liburnije, *Diadora* 12, Zadar 1990. 79-105.
5. Vrste importa helenističke i rimske keramike u Liburniju, *Umjetnost na istočnoj obali Jadrana u kontekstu europske tradicije*, Rijeka 1993, 81-90.
6. Neki oblici kasnoantičke keramike s podmorskih nalazišta uz našu obalu, *Gunjačin zbornik*, Zagreb 1980, 77-86.

Podvodna arheologija:

1. Istraživanje antičke luke kod Nina, *Diadora* 4, Zadar 1968, 203-210.
2. Podmorska arheološka istraživanja starohrvatskih brodova na ulazu u ninsku luku, *Radovi Instituta JAZU u Zadru* 16-17, 1969, 443-448.
3. Problemi plovidbe Jadranom u prehistoriji i antici, *Pomorski zbornik* 8, Zadar 1970, 549-568.
4. Prehistorijski podmorski nalazi na području južne Liburnije, *Radovi Centra JAZU u Zadru* 24, 1977, 53-60.
5. Byzantine Amphorae (9th to 12th century) from eastern Adriatic underwater sites, *Archaeologia Jugoslavica* 17, Beograd 1976, 37-49.
6. Late antique and Byzantine underwater finds along the eastern coast of the Adriatic, *Balkanoslavica* 5, Beograd 1976, 31-39.
7. Dio tereta s lađe iz 17. stoljeća potonule kod otoka Bisage u kornatskom arhipelagu, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 26, Split 1986-87, 473-490.
8. Il porto liburnico e romano di Aenona (Nin), *Archeologia delle Acque*, 9 Venecija 2003, 11 stranica i 13 tabli (u tisku).

Paleolitik i mezolitik:

1. Vaganačka pećina, presjek prapovijesnog života na prostoru južnog Velebita, *Paklenički zbornik* 1, Zadar 1995, 209-214.
2. Pokrovnik, Drniš- naselje impresso i danilske faze neolitika, *Arheološki Pregled*, 21, Beograd 1980, 19 – 20.
3. *Pokrovnik kod Šibenika, neolitičko nalazište*, Šibenik 2003 (u tisku), 89 stranica i 95 tabli.
4. Privlački počeci, *Privlaka*, (urednik J. Kolanović), Zagreb 2000, 47 – 70.
5. Vrbica, Krković kod Bribira-stariji neolit, *Arheološki pregled* 16, Beograd 1974, 12-13.

Dr. sc. Brunislav Marijanović, redovni profesor

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr
E mail: bmarijan@unizd.hr

Životopis

Rođen 6. listopada 1949. u Prozoru (Republika Bosna i Hercegovina). Osnovnu školu, a potom i gimnaziju završio u Jajcu. Godine 1968. upisao studij arheologije na Filozofskom fakultetu u Beogradu gdje je i diplomirao 1973. Poslijediplomski studij završio 1980. obranom magistarske radnje "Topografija i stratigrafija starijeg neolitika u Hercegovini". Doktorsku disertaciju pod naslovom "Eneolitik Bosne i Hercegovine" obranio 1990. Od 15. srpnja 1975. do 31. prosinca 1990. zaposlen u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u zvanjima kustos, viši kustos i viši znanstveni suradnik. U zvanje višeg znanstvenog suradnika izabran 1990. Od 01. prosinca 1991. do listopada 1993. zaposlen kao viši kustos u Arheološkom muzeju u Splitu, a potom izabran u zvanje docenta na Odjelu za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru za predmet Prapovijesna arheologija. U zvanje izvanrednog profesora izabran 24. svibnja 2000., a 2004. godine izabran u zvanje redovitog profesora na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

U toku rada u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine vodio tri višegodišnja znanstvena projekta: "Neolitička i metalodobna kultura u Ravlića pećini", "Eneolitik i brončano doba u istočnoj Hercegovini", "Završna istraživanja Akropole na Gradini u Ošanićima". Kao istraživač sudjelovao u realizaciji svih znanstvenih istraživanja na području prapovijesne arheologije u Bosni i Hercegovini: "Pod kod Bugojna – višeslojno prapovijesno nalazište", "Donja Dolina, naselje brončanog i željeznog doba", "Helenistički urbani kompleks u Ošanićima kod Stoca", "Kadića brdo, višeslojno prapovijesno naselje", "Istraživanje prapovijesnih gomila u Hercegovini", te proveo niz pojedinačnih istraživanja na većem broju različitih prapovijesnih nalazišta. S većim brojem suradnika vodio studijski projekt "Analiza stanja istraženosti u Bosni i Hercegovini, s projekcijom daljih istraživanja", a potom i koordinirao sva arheološka istraživanja vođena na području Bosne i Hercegovine između 1985.-1990.

Duži niz godina obnašao dužnost voditelja Odsjeka za prapovijest u Odjelu za arheologiju Zemaljskog muzeja i dužnost načelnika Odjela za arheologiju. Također, više godina bio je član uredništva Glasnika Zemaljskog muzeja.

Tijekom kratkotrajnog rada u Arheološkom muzeju u Splitu radio na problematici starijih prapovijesnih razdoblja u Dalmaciji i istočnoj jadranskoj obali, te objavio nekoliko znanstvenih priloga iz tog znanstvenog područja. U tom periodu bio je i član uredništva Vjesnika za arheologiju i historiju dalmatinsku.

Od izbora u zvanje docenta 30. rujna 1993. na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, a sada na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru, predaje predmete Prapovijesna arheologija i Metodologija arheologije. Od osnivanja poslijediplomskog studija "Arheologija istočnog Jadrana" 2001. predaje predmet Prapovijesna arheologija, a voditelj je i istoimenog usmjerenja.

Od 1. listopada 2000. obnašao dužnost predstojnika Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, a od 2003. obnaša dužnost pročelnika Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Predmet Prapovijesna arheologija od 2001. predaje kao vanjski suradnik i na Odsjeku za arheologiju Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

Voditelj je znanstvenog projekta "Prapovijest našeg primorja". Kao referent sudjelovao na više međunarodnih znanstvenih skupova.

Od 2000. član uredništva časopisa Radovi Filozofskog fakulteta – razdio povijesnih znanosti, a od 2004. i član uredništva novoutemeljenog znanstvenog časopisa Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru Archaeologia Adriatica.

Bibliografija za posljednjih pet godina:

I. Knjige:

1. *Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale*, Monografije II, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2000.
2. *Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini*, Sveučilište u Mostaru, Pedagoški fakultet, Odjel za arheologiju i povijest umjetnosti, Mostar, 2003.

II. Znanstveni radovi:

1. Prusac (Biograd) prapovijesno višeslojno nalazište (eneolitički slojevi), *GZM* 48-49, (1996-2000.), Sarajevo, 2001.
2. Prilog daljem poznavanju starijeg neolitika u Dalmaciji, *Radovi Filozofskog fakulteta*, Razdio povijesnih znanosti, Sv./Vol. 38/26 (2000), Zadar, 2002.
3. Novi nalazi minijaturnih neolitičkih sjekira od jadeita u Dalmaciji, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH*, XXXII/29, Sarajevo-Frankfurt am Main-Berlin-Heidelberg, 2002.
4. "Crno vrilo" – novi grob starijeg neolitika u Dalmaciji, *Opuscula archaeologica*, 27, Zagreb, 2003.

III. Izlaganja na znanstvenim skupovima:

1. Značenje Neretve u prostornom rasporedu prapovijesnih kultura, Međunarodni skup "Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve (Metković 6.-9. listopada 2000.), *Izdanja HAD-a*, Zagreb-Metković-Split, 2003.
2. Višeznačnost vode u životu prapovijesnih zajednica na jadranskom području, Međunarodno savjetovanje "Voda kao izvor života" (Pula 27. studenog-1. prosinca, 2001.), *Histria antiqua* 9, Pula, 2003.
3. Geomorfološke osnove naseljavanja jadranskog područja u neolitiku, Međunarodno savjetovanje "Naselja i naseljavanje od prapovijesti do srednjeg vijeka" (Pula 26.-30. studenog 2002.), *Histria antiqua* 10, Pula, 2003.
4. Transjadranska trgovina u neolitiku, Međunarodno savjetovanje "Ekonomija i trgovina kroz povijesna razdoblja" (Pula 26.-30. studenog 2003.), *Histria antiqua* 12, Pula, 2004.
5. "Crno vrilo" - novo nalazište impresso kulture u Dalmaciji, Međunarodni skup "Nova arheološka istraživanja u Hrvatskoj" (Pula 9.-13. listopada 2002.), *Izdanja HAD-a* (u tisku).

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Neolitik:

1. *Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale*, Monografije II, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2000.
2. Nova nalazišta impresso kulture u Hercegovini, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu* 33, Sarajevo, 1978.
3. Ravlića pećina (Peć Mlini), *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu* 35/36, Sarajevo, 1981.
4. Prilog proučavanju ekonomije starijeg neolita Hercegovine, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu* 38, Sarajevo, 1983.
5. Neolitske populacije Bosne i Hercegovine na razmeđu Istoka i Zapada, Međunarodni simpozij "Bosna i Hercegovina u tokovima istorijskih i kulturnih kretanja u jugoistočnoj Evropi", Sarajevo, 1989.
6. Contribution a l'etude de la structure socio-economique des populations neolithiques en Bosni et Herzegovine, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH*, XXVIII/26, Sarajevo, 1990.
7. Neki aspekti pokapanja u neolitiku Dalmacije, *Radovi Filozofskog fakulteta*, Razdio povijesnih znanosti, Sv./Vol. 33/20, (1993./94.), Zadar, 1994.

8. Prilog daljem poznavanju starijeg neolitika u Dalmaciji, *Radovi Filozofskog fakulteta, Razdio povijesnih znanosti, Sv./Vol. 38/26* (2000), Zadar, 2002.
9. Novi nalazi minijaturnih neolitičkih sjekira od jadeita u Dalmaciji, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH, XXXII/29*, Sarajevo-Frankfurt am Main-Berlin-Heidelberg, 2002.
10. "Crno vrilo" - novo nalazište impresso kulture u Dalmaciji, Međunarodni skup "Nova arheološka istraživanja u Hrvatskoj" (Pula 9.-13. listopada 2002.), *Izdanja HAD-a* (u tisku).
11. Geomorfološke osnove naseljavanja jadranskog područja u neolitiku, Međunarodno savjetovanje "Naselja i naseljavanje od prapovijesti do srednjeg vijeka", (Pula 26.-30. studenog 2002.), *Histria antiqua* 10, Pula, 2003.

Eneolitik:

1. *Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale*, Monografije II, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2000.
  2. *Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini*, Pedagoški fakultet, Mostar, 2003.
  3. Bakrene sjekire iz Tešnja, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu XXX/XXXI*, Sarajevo, 1975/76.
  4. Fragment eneolitske keramike iz Badnja, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu XXXII*, Sarajevo, 1977.
  5. Neki problemi neolita Hercegovine, *Tribunija* 4, Trebinje, 1977.
  6. O položaju privjesaka od spondylusa iz Obra, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu XXXIV*, Sarajevo, 1980.
  7. Novi eneolitski nalazi iz Hercegovine, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu XXXVII*, Sarajevo, 1982.
  8. Kasna butmirska kultura u eneolitu, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu* 44, Sarajevo, 1989.
  9. Kasna hvarsko-lisičićka kultura u eneolitu, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH, XXIX/27*, Sarajevo 1991.
  10. Ljubljanska kultura na istočnoj jadranskoj obali, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 84, Split, 1991.
  11. Neka pitanja eneolitika istočnog Jadrana, *Diadora* 14, Zadar, 1992.
  12. Prilog rješavanju podrijetla trakaste ornamentike na keramici cetinske kulture, *Prijatelj zbornik, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 32, Split, 1992.
  13. Vučedolska kultura na istočnoj jadranskoj obali, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 86, Split, 1994.
  14. Vučedolska kultura na istočnoj jadranskoj obali, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH, XXX/28*, Sarajevo, 1997.
  15. Cetinska kultura - rana faza, - samostalna kultura ili integralni dio eneolitika, *Radovi Filozofskog fakulteta, Razdio povijesnih znanosti, Sv./Vol. 36/23* (1997.), Zadar, 1998.
  16. Prusac (Biograd) prapovijesno višeslojno nalazište (eneolitički slojevi), *GZM* 48-49, (1996-2000.), Sarajevo, 2001.
  17. Značenje Neretve u prostornom rasporedu prapovijesnih kultura, Međunarodni skup "Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve (Metković 6.-9. listopada 2000.), *Izdanja HAD-a, Zagreb-Metković-Split*, 2003.
  18. Više značajnost vode u životu prapovijesnih zajednica na jadranskom području, Međunarodno savjetovanje "Voda kao izvor života" (Pula 27. studenog-1. prosinca, 2001.), *Histria antiqua* 9, Pula, 2003..
  19. *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, tom I, Sarajevo, 1988.
- Neolit, Eneolit.

Dr. sc. Željko Tomičić, redovni profesor

Institut za arheologiju

E mail: zeljko.tomicic@iarh.t.com.hr

Životopis

Rođen je 1942. u Požegi, a od 1944. godine živi u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1965. na Odjelu za arheologiju. Od 1965.-1970. kustos je Arheološkog odjela Gradskog muzeja u Varaždinu, od 1972. do 1985. obnašao je dužnost ravnatelja Muzeja Međimurja u Čakovcu, a od 1986. do danas djeluje u Institutu za arheologiju u Zagrebu.

Godine 1984. je magistrirao, a 1990. doktorirao na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 1990. znanstveni je suradnik, 1994. viši znanstveni suradnik, a 2000. izabran je prvi put u znanstveno zvanje znanstvenog savjetnika. U naslovno zvanje redovnog profesora izabran je 2004.

Od 1995. godine, ustrojem Instituta za arheologiju, javne znanstvenoistraživačke ustanove Republike Hrvatske, ravnatelj je tijekom tri mandata. Voditelj je znanstvenog programa trajne istraživačke djelatnosti Instituta i znanstveno-istraživačkog projekta "Srednjovjekovno arheološko naslijeđe Hrvatske (5.-16. st.)". Iz širokog dijapazona znanstvenog zanimanja projekta, izdvajaju se teme: epoha cara Justinijana I. (6. st); hrvatsko rano srednjovjekovlje (interakcije Hrvata, Avara, Franaka, Bizanta; bjelobrdska kultura); hrvatski kasni srednji vijek (baština viteških redova templara i ivanovaca, plemićki utvrđeni gradovi kontinentalne Hrvatske, sakralno graditeljstvo).

Razvio je zamjetnu i široko razgrananu arheološku terensku istraživačku djelatnost organiziranjem brojnih arheoloških iskopavanja diljem Hrvatske. Voditelj je arheoloških istraživanja u Iloku. Predsjednik je sekcije za arheologiju u sklopu Središta za daljinsku interpretaciju HAZU.

Za knjigu (skupina autora) *Hrvati i Karolinzi* dobitnik je Strossmayerove nagrade za 2001. godinu. Godišnja Nagrada Hrvatskog arheološkog društva Dr. Josip Brunšmid za 2002., dodijeljena mu je za osobite zasluge u istraživanju nalazišta Zvonimirovo-Veliko polje u općini Suhopolje kraj Virovitice.

Obnaša dužnost glavnog i odgovornog urednika uglednog znanstvenog časopisa *Prilozi Instituta za arheologiju* u Zagrebu.

Autor je dviju knjiga, koautor u devet knjiga te više od stotinu izvornih i stručnih radova objelodanjenih u Hrvatskoj i inozemstvu.

Predstavnik je Republike Hrvatske u međunarodnoj Konferenciji *Castrum Bene*, (arheologija kasnog srednjovjekovlja u državama Srednje Europe od Baltika do Jadrana). Suradnik je međunarodnog projekta o Avarima u Srednjoj Europi (ADAM II). Voditelj je hrvatske skupine arheologa u sklopu međunarodnog projekta Hrvatske i Slovenije. U sklopu Komiteta za slavensku arheologiju voditelj je povjerenstva za bjelobrdsku kulturu.

Sudionik je desetak međunarodnih znanstvenih skupova u Njemačkoj, Poljskoj, Sloveniji i Hrvatskoj.

Predavač je na Hrvatskim studijima od 1995., a od 1996. do 1999. bio je gostujući profesor za arheologiju srednjovjekovnog razdoblja pri Filozofskom fakultetu Univerze u Ljubljani. Od 1997.-2003. bio je predavač u okviru poslijediplomskog studija arheologije srednjovjekovnog razdoblja na Odsjeku za arheologiju Sveučilišta u Zagrebu. Od akademske godine 2002./2003. gostujući je, a od 2004. naslovni redoviti profesor na Odsjeku za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Bibliografija za posljednjih pet godina:

I. Poglavlja u knjizi:

1. O prstenima s kalotom iz ranosrednjovjekovnog groblja Zvonimirovo – Veliko polje (Hrvatska), *Zbornik na počest Dariny Bialekovej* (ur. Gabriel Fusek), Nitra 2004.
2. Keramika iz (ponekih) ranosrednjovjekovnih groblja kontinentalnog djela Hrvatske, *Zgodnji Slovani/Die fruehen Slawen* (ur. Mitja Guštin), Ljubljana 2002.
3. Arheološka topografija Ivanca i okolice, *Umjetnička topografija Hrvatske*, Zagreb 2001 (u tisku).

4. Arheološka topografija Krapinsko-zgorske županije, *Umjetnička topografija Hrvatske*, Zagreb 2001 (u tisku).
5. Arheološka slika ranog srednjeg vijeka na prostoru međurječja Drave, Dunava i Save, *Hrvati i Karolinzi/Croats and Carolingians*, Dio prvi – Rasprave i vrela (ur. Ante Milošević), Split 2000.

II. Znanstveni radovi:

1. Šlaus, Mario; Tomičić, Željko; Uglešić, Ante; Jurić, Radomir: Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal*, 45 (2004), 434-444.
2. Regensburg – Budim – Ilok. Kasnosrednjovjekovni pećnjaci iz dvora knezova Iločkih dokaz sveza Iloka i Europe, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 21 (2004), 143-176.
3. Grob odličnice iz ranosrednjovjekovnog groblja Zvonimirovo – Veliko polje kraj Suhopolja, *Opuscula archaeologica*, 27 (2003), 25-35.
4. Na tragu srednjovjekovnog dvora knezova Iločkih (Ujlaky), *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 20 (2003), 56-67.
5. Rane austrijsko-hrvatske arheološke sveze. Prinos bečkoga Arheološko-epigrafičkog seminara temeljima hrvatske arheologije, *Gazophylacium*, VIII (2003), 1-2, 45-54.
6. O ponekim vezama ranosrednjovjekovne Slavonije i Dalmacije na primjeru polumjesecolikih naušnica s privjeskom (tipi 15. c9.), *Starohrvatska prosvjeta*, 26 (2003), 35-47.
7. Vjedrice hrvatskog ranog srednjovjekovlja, *Histria antiqua*, 10 (2003), 149-166.
8. Slike iz arheološkog nasljeđa okolice Pregrade, *Hrvatsko zagorje*, 1 (2002), 7-21.
9. Romanički mač iz rijeke Save kraj Jasenovca, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 19 (2002), 149-163.
10. Istraživanje kulturnog kontinuiteta na primjeru groblja Zvonimirovo – Veliko polje, *Histria antiqua*, 8 (2002), 385-395.
11. Sclavorum regionem, quae Zellia appellatur... Pavla Đakona. Povijesna (renesansna) kartografija – novi izvor poznavanja hrvatskog ranog srednjovjekovlja, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 18 (2001), 173-188.
12. Istraživanje kronologije ranosrednjovjekovnog groblja u Mahovljanima kraj Banja Luke, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 17 (2000), 25-66.
13. Ranosrednjovjekovno groblje u Velikom Bukovcu – uz početke bjelobrdске kulture u Hrvatskoj, *Opuscula archaeologica*, 23-24 (2000), 285-307.
14. Der Untergang der Antike und deren Nachkebesformen in Südpannonien (Nordkroatien), *Slovenija in sosedne dežele med antiko in karolinško doba* (ur. Rajko Bratož), Ljubljana 2000/2001, 255-298.

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Bjelobrdski kulturni kompleks:

1. Neuere Erforschung der Bijelo Brdo-Kultur in Kroatien, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 9 (1992), 113-130.
2. Prilog istraživanju kronologije srednjovjekovnog groblja na položaju Lijeva bara u Vukovaru, Hommage à Vukovar, *Starohrvatska prosvjeta*, 20 (1990), 111-182.
3. Novi prilozi vrednovanju ostavštine srednjovjekovnog groblja Bijelo Brdo II, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 8 (1992), 95-148.
4. Ranosrednjovjekovni krajobraz savsko-dravskog međurječja, *Starohrvatska spomenička baština – rađanje prvog hrvatskog kulturnog pejzaža* (ur. Miljenko Jurković, Tugomir Lukšić), Zagreb 1996.
5. Prilog ostraživanju bjelobrdskog segmenta srednjovjekovnog groblja Ptuj-Grad, *Ptujski arheološki zbornik ob 100-letnici muzeja in Muzejskoga društva*, Ptuj 1993, 543-579.

6. Baranja in Lichte archeologischer Zeignisse der Bijelo Brdo-Kultur. Ein Beitrag zur Analyse des fruemittelalterlichen Graebfeldes Majs-Udvar, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 11-12 (1994-1995), 71-98.
7. Ranosrednjovjekovno groblje Zvonimirovo – Veliko polje, prinos poznavanju bjelobrdске kulture u podunavskom dijelu Slavonije, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 13-14 (1996-1997), 91-120.
8. *Zvonimirovo i Josipovo: groblja starohrvatskog doba u Virovitičko-podravskoj županiji*, Zagreb-Virovitica-Slatina 1997.
9. Baranja u svjetlu arheoloških svjedočanstava bjelobrdске kulture. Prinos analizi ranosrednjovjekovnog groblja Majs-Udvar, *Osječki zbornik*, 22-23 (1997), 71-97.
10. Ranosrednjovjekovno groblje u Sv. Jurju u Međimurju – prinos datiranju nalazišta, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 15-16 (1999), 41-60.
11. Ranosrednjovjekovno groblje u Velikom Bukovcu – uz početke bjelobrdске kulture u Hrvatskoj, *Opuscula archaeologica*, 23-24 (2000), 285-307.
12. Istraživanje kulturnog kontinuiteta na primjeru groblja Zvonimirovo – Veliko polje, *Histria antiqua*, 8 (2002), 385-395.
13. Istraživanje kronologije ranosrednjovjekovnog groblja u Mahovljanima kraj Banja Luke, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 17 (2000), 25-66.
14. O prstenima s kalotom iz ranosrednjovjekovnog groblja Zvonimirovo – Veliko polje (Hrvatska), *Zbornik na počest Dariny Bialekovej* (ur. Gabriel Fusek), Nitra 2004.
15. Šlaus, Mario; Tomičić, Željko; Uglešić, Ante; Jurić, Radomir: Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal*, 45 (2004), 434-444.

Opća slavenska arheologija:

1. Arheološka slika ranog srednjeg vijeka na prostoru međurječja Drave, Dunava i Save, *Hrvati i Karolinzi/Croats and Carolingians*, Dio prvi – Rasprave i vrela (ur. Ante Milošević), Split 2000.
2. Sclavorum regionem, quae Zellia appellatur... Pavla Đakona. Povijesna (renesansna) kartografija – novi izvor poznavanja hrvatskog ranog srednjovjekovlja, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 18 (2001), 173-188.
3. Der Untergang der Antike und deren Nachkebesformen in Südpannonien (Nordkroatien), *Slovenija in sosedne dežele med antiko in karolinško doba* (ur. Rajko Bratož), Ljubljana 2000/2001, 255-298.
4. Keramika iz (ponekih) ranosrednjovjekovnih grobalja kontinentalnog djela Hrvatske, *Zgodnji Slovani/Die fruehen Slawen* (ur. Mitja Guštin), Ljubljana 2002.

Arheologija ranog srednjeg vijeka – odabrana poglavlja:

1. Prilog istraživanju kronologije srednjovjekovnog groblja na položaju Lijeva bara u Vukovaru, *Hommage à Vukovar, Starohrvatska prosvjeta*, 20 (1990), 111-182.
2. Neuere Erforschung der Bijelo Brdo-Kultur in Kroatien, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 9 (1992), 113-130.
3. Novi prilozi vrednovanju ostavštine srednjovjekovnog groblja Bijelo Brdo II, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 8 (1992), 95-148.
4. Ranosrednjovjekovno groblje Zvonimirovo – Veliko polje, prinos poznavanju bjelobrdске kulture u podunavskom dijelu Slavonije, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 13-14 (1996-1997), 91-120.
5. Archaeologische Zeugnisse der Karolinger in den von Kroaten besiedelten gebieten, *Hortus Artium Medievalium*, 3 (1997), 61-72.
6. Im Jahrhundertealten Grenzgebiet zwischen dem westen und dem osten Europas, *Hortus Artium Medievalium*, 4 (1998), 169-178.

7. Arheološka slika ranog srednjeg vijeka na prostoru međurječja Drave, Dunava i Save, *Hrvati i Karolinzi/Croats and Carolingians*, Dio prvi – Rasprave i vrela (ur. Ante Milošević), Split 2000.
8. Der Untergang der Antike und deren Nachkebesformen in Südpannonien (Nordkroatien), *Slovenija in sosedne dežele med antiko in karolinško doba* (ur. Rajko Bratož), Ljubljana 2000/2001, 255-298.

Bizant na istočnom Jadranu:

1. Arheološka svjedočanstva o ranobizantskom vojnom graditeljstvu na sjevernojadranskim otocima, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 5-6 (1990), 29-53.
2. Materijalni tragovi ranobizantskog vojnog graditeljstva u velebitskom podgorju, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., 23 (1991), 95-109.
3. Tragom ranobizantskog vojnog graditeljstva na sjevernom hrvatskom primorju, *Umjetnost na istočnoj obali Jadrana u kontekstu europske tradicije*, Rijeka 1993, 91-96.
4. Utvrde Justinijanove epohe – prinos proučavanju pejzažne arheologije u Hrvatskoj, *Histria antiqua*, 1 (1997), 97-100.
5. Le traccie della riconquista giustiniana sulla costa dell adriatico orientale, *Radovi XIII. Međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju* (ur. Nenad Cambi, Emilio Marin), Roma-Split 1998, 1075-1090.
6. Korintija – Bosar na otoku Krku, primjer maloga grada Justinijanove epohe, *Zbornik Poreštine* (ur. Mario Baldini), Poreč 1999, 1-7.
7. Kasnoantička utvrda na položaju crkvice sv. Jurja iznad Paga. Prilog istraživanju povijesti grada, *Zbornik grada Paga o 500-toj obljetnici grada* (ur. Šime Batović), Zadar 1999, 1-20.
8. Der Untergang der Antike und deren Nachkebesformen in Südpannonien (Nordkroatien), *Slovenija in sosedne dežele med antiko in karolinško doba* (ur. Rajko Bratož), Ljubljana 2000/2001, 255-298.

Prof. dr. sc. Ante Uglešić, redovni profesor

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E mail: auglesic@unizd.hr

Životopis

Rođen 18. ožujka 1964. u Velom Ratu (Dugi otok). Osnovnu školu pohađao u rodnom mjestu i Solinama, a srednjoškolsko obrazovanje stekao u Zadru. Godine 1983. upisao studij arheologije i povijesti na Filozofskom fakultetu u Zadru i završio ga 1987. U prosincu 1987. zaposlio se kao asistent-pripravnik na Filozofskom fakultetu u Zadru. Iste godine upisuje poslijediplomski studij "Kulturna povijest istočne jadranske obale" na Interuniverzitetskom centru za postdiplomske studije Sveučilišta u Zagrebu, sa sjedištem u Dubrovniku, gdje i magistrira 1989. U prosincu 1989. izabran je u zvanje znanstvenog asistenta na Filozofskom fakultetu u Zadru. Tijekom 1995. godine na studijskom je boravku na Odsjeku Njemačkog arheološkog instituta u Rimu. Godine 1997. na Filozofskom fakultetu u Zadru obranio je disertaciju pod naslovom "Nazočnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe". Iste godine izabran je u znanstveno-nastavno zvanje docenta, a 2002. za izvanrednog profesora.

Na Filozofskom fakultetu u Zadru i na Sveučilištu u Zadru, na dodiplomskom studiju, predavao je, odnosno predaje, predmet Srednjovjekovna arheologija I (Seoba naroda) te kolegij Uvod u Srednjovjekovnu arheologiju. Također sudjeluje na poslijediplomskom studiju arheologije na Sveučilištu u Zadru ("Arheologija istočnog Jadrana"), gdje predaje kolegije Arheološka ostavština velike seobe naroda na istočnoj jadranskoj obali i njezinu zaleđu i Problemi kontinuiteta iz kasne antike u rani srednji vijek. Na Visokoj teološko-katehetskoj školi u Zadru predaje predmet Sakralna umjetnost. Na Odsjeku za arheologiju Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mostaru održava nastavu iz predmeta Uvod u srednjovjekovnu arheologiju i Srednjovjekovna arheologija.

Voditelj je znanstvenog projekta "Arheologija seobe naroda na istočnom Jadranu", u okviru kojega obavlja sustavna istraživanja lokaliteta Glavčine u selu Podvršje, jednog od najznačajnijih dosad otkrivenih ranokršćanskih lokaliteta na području Hrvatske.

Tijekom rada na Filozofskom fakultetu u Zadru sudjelovao je kao suradnik na istraživanjima Nina (na projektu "Arheološka istraživanja Nina" – 1988. i 1989.), te na višegodišnjim sustavnim istraživanjima ranokršćanskog i srednjovjekovnog nalazišta Crkvina u Galovcu kod Zadra (1988.-1991.), u okviru znanstvenog projekta "Razvoj kulture Hrvata na tlu sjeverne Dalmacije od 7. do 12. st." Trenutno, također kao suradnik, sudjeluje na projektima "Razvoj kulture Hrvata na tlu sjeverne Dalmacije od 7. do 12. st." i "Stvaranje bioarheološke baze podataka za Hrvatsku", te na kolaborativnom projektu "Stvaranje arheološke, bioarheološke i paleontološke baze podataka za Hrvatsku".

Opredijelio se za rad na užem razdoblju seobe naroda i prijelazu iz rimskog doba u srednji vijek, i iz te problematike diplomirao, magistrirao, doktorirao i napisao najveći broj svojih znanstvenih radova, jedno poglavlje u knjizi i knjigu. Također se bavi pitanjima nacionalne (starohrvatske) arheologije i iz te tematike objavio je više znanstvenih radova.

Radovi objavljeni u posljednjih pet godina:

I. Knjige, monografije:

1. *Ranokršćanska arhitektura na području današnje Zadarske nadbiskupije*, Filozofski fakultet u Zadru – Zadarska nadbiskupija, Zadar 2002.
2. *Dvojne ranokršćanske crkve u Podvršju*, Sveučilište u Zadru, Odjel za arheologiju – Arheološki muzej u Zadru, Zadar 2004.
3. *Dvojne ranokršćanske crkve u Podvršju*, Muzej grada Šibenika – Sveučilište u Zadru, Odjel za arheologiju – Arheološki muzej u Zadru, Šibenik 2004.

II. Poglavlje (rad) u knjizi:

1. Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, *Hrvati i Goti* (ur. R. Tafra), Split 2003, str. 99-135.

III. Znanstveni rad objavljen u CC časopisu:

1. M. Šlaus – Ž. Tomičić, A. Uglešić – R. Jurić, Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal*, 45, Zagreb 2004, str. 434-444.

IV. Znanstveni radovi:

1. O etničkoj pripadnosti groba 2 s položaja Njive – Podstrana u Naroni, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 38(25), Zadar 2000, str. 93-100, T. I-II.

2. Spangenhelme vom Typ Naron/Baldenheim vom Boden der Römischen Provinz Dalmatien unter besonders Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 39(26), Zadar 2002, str. 61-70, T. I-II.

3. Ranokršćanski nalazi iz Aserije, *Asseria*, 1, Zadar 2003, str. 195-207.

4. O Naroni u istočnogotsko doba na temelju arheoloških nalaza, *Diadora*, 21, Zadar 2005.

V. Sažetak u zborniku skupa:

1. M. Šlaus – N. Pećina-Šlaus – Ž. Tomičić – K. Minichreiter – A. Uglešić, Skeletal evidence for neoplasms in Croatian archaeological series, Sažetak zbornika 18th Meeting of the European Association for Cancer Research, 2004.

VI. Stručni članci:

1. Tri ranokršćanska nalaza iz okoliša crkve sv. Križa u Ninu, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 38(25), Zadar 2000, str. 85-91.

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Seoba naroda:

1. Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, *Hrvati i Goti* (ur. R. Tafra), Split 1996, str. 135-168.

2. Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, *Hrvati i Goti* (ur. R. Tafra), Split 2003, str. 99-135.

3. Tipološko-stilska analiza istočnogotskog nakita na području rimske provincije Dalmacije, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 29(16), Zadar 1990, str. 207-229, T. I-X.

4. Rimska provincija Dalmacija pod vlašću Istočnih Gota, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 30(17), Zadar 1992, str. 65-77.

5. Nalazi seobe naroda iz zbirke Mate Ilkića, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 33(20), Zadar 1994, str. 145-152, T. I-II.

6. Istočnogotski ženski grob iz antičke Narone, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 34(21), Zadar 1995, str. 145-150, T. I-II.

7. O etničkoj pripadnosti groba 2 s položaja Njive – Podstrana u Naroni, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 38(25), Zadar 2000, str. 93-100, T. I-II.

8. Spangenhelme vom Typ Naron/Baldenheim vom Boden der Römischen Provinz Dalmatien unter besonders Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 39(26), Zadar 2002, str. 61-70, T. I-II.

9. O Naroni u istočnogotsko doba na temelju arheoloških nalaza, *Diadora*, 21, Zadar 2005.

Nacionalna arheologija:

1. Neobjelodanjeni nalazi preromaničke kamene plastike s područja sjeverne Dalmacije, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 31(18), Zadar 1993, str. 143-154, T. I-IV.
2. Tragom ranokršćanskih i predromaničkih spomenika na Dugom otoku, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Razdio povijesnih znanosti, sv. 32(19), Zadar 1993, str. 151-175, T. I-X.
3. M. Šlaus – Ž. Tomičić, A. Uglešić – R. Jurić, Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal*, 45, Zagreb 2004, str. 434-444.

Dr. sc. Mario Šlaus, izv. prof.

Odsjek za arheologiju HAZU

E mail adresa i adresa osobne web stranice:

Životopis

Rodio se u Zagrebu, 8. rujna 1959. Oženjen i otac dvoje djece. Osnovno i srednje obrazovanje stekao je u Zagrebu i Los Angelesu, SAD. Diplomirao je arheologiju 1989. nakon što je odslušao i položio prve tri godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (ispiti iz anatomije, fiziologije, patologije, epidemiologije itd.). Magistrirao 1992. s temom "Kraniometrijska i paleopatološka analiza muških populacija iz dva avaro-slavska lokaliteta: Privlake i Starih Jankovaca". Doktorirao je 1996. obranivši disertaciju "Paleodemografska i paleopatološka analiza srednjovjekovnih lokaliteta iz kontinentalne Hrvatske".

1990. zaposlio se kao znanstveni novak na Odsjeku za arheologiju HAZU u Zagrebu. 1991. radi na Smithsonian Institution: National Museum of Natural History, Washington, D.C. 1999. postaje znanstveni suradnik u Odsjeku za arheologiju HAZU, a 2003. dobiva zvanje višeg znanstvenog suradnika. 2001. zasniva kumulativni radni odnos u znanstvenoj grani antropologija u Katedri za sudsku medicinu i kriminalistiku Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u statusu znanstvenog suradnika (od 2003. višeg znanstvenog suradnika). Godine 2004. izabran je u znanstveno–nastavno zvanje naslovnog izvanrednog profesora za predmet Arheološka antropologija na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Od 1997. drži poslijediplomski kolegij iz arheološke antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a od 1998. poslijediplomski kolegij iz forenzične antropologije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od godine 1999. predaje dodiplomski kolegij iz arheološke antropologije na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru na kojem održava i poslijediplomski kolegij iz bioarheologije. Od 2001. održava dodiplomsku nastavu na kolegiju Sudska medicina i kriminalistika Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Inicijator je i jedan od istraživača na hrvatsko-američkom projektu "Development of a Forensic Data Base at the University of Zagreb" koji se bavi prikupljanjem i analiziranjem osteoloških podataka koji se koriste u osobnoj identifikaciji žrtava Domovinskog rata. Sudjelovao u oko 2000 identifikacija žrtava Domovinskog rata. Voditelj je znanstveno-istraživačkog projekta "Stvaranje bioarheološke baze podataka za Hrvatsku" (br. projekta 0101021). Kordinator je kolaborativnog projekta "Stvaranje arheološke, bioarheološke i paleontološke baze podataka za Hrvatsku" u kojem sudjeluje ukupno šest projekata iz područja arheologije, paleontologije i lingvistike. Hrvatski je koordinator zajedničkog projekta HAZU/Bugarska akademija znanosti: "Development of a bioarchaeological data base for south-east and central Europe (2004.-2007.)".

Bibliografija za posljednjih pet godina:

I. Znanstveni radovi:

1. Šlaus, M. (2000) Biocultural analysis of sex differences in mortality profiles and stress levels in the late Medieval population from Nova Rača, Croatia, *Am. J. Phys. Anthropol.* 111, 193-209.
2. Šlaus, M., (2000) Craniometric analysis of medieval crania from Central Europe: New evidence for Croat expansion from the 10th to the 13th century, *Opuscula Archaeologica* 23/24, 273-284.
3. Šlaus, M., Orlić, D. and Pećina, M. (2000) Osteochondroma in a skeleton from an 11th century Croatian cemetery, *Croatian Medical Journal* 41(3), 336-340.
4. Pećina-Šlaus, N., Šlaus, M. (2000) Genetic polymorphism in exon 11 of the APC tumor suppressor gene in a Croatian sample, *Homo* 51(2/3), 151-155.
5. Šlaus, M. (2001) Bioarchaeological research of the Štrbinci skeletal series, *Arheološki radovi i rasprave* 13, 205-224.

6. Šlaus, M. (2002) *The Bioarchaeology of Continental Croatia. An analysis of human skeletal remains from the prehistoric to post-medieval periods*, Archaeopress, BAR International Series 1021, Oxford.
7. Šlaus, M., Kollmann, D., Novak S., and Novak, M. (2002) Temporal trends in demographic profiles and stress levels in medieval (6th-13th century) population samples from continental Croatia, *Croatian Medical Journal* 43(5), 598-605.
8. Šlaus, M., (2002) Demography and pathology of the medieval population from Stenjevec, *Opuscula Archaeologica* 26, 257-273.
9. Šlaus, M., (2002) Rezultati antropološke analize ljudskog osteološkog materijala s nalazišta Naron-a-Erešove bare, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 94, 205-215.
10. Šlaus, M., Strinović, D., Škavić, J., and Petrovečki, V., (2003) Discriminant function sexing of fragmentary and complete femora: standards for contemporary Croatia, *Journal Forensic Sciences* 48(3), 509-512.
11. Šlaus, I., Šlaus, M., (2003) Knowledge-based society, *Acque&Terre* 2, 61-63.
12. Jakovljević, G, Šlaus, M. (2003) Rača i župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Novoj Rači u svijetlu povijesnih i arheološko-antropoloških istraživanja, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva* 21, 121-144.
13. Šlaus, M., Novak, M., Krznar, S., (2003) Paleodemografska i paleopatološka analiza ljudskog osteološkog materijala s kasnosrednjovjekovnog nalazišta Torčec-Cirkvišće kraj Koprivnice, *Podravina - časopis za multidisciplinarna istraživanja* 2(4), 37-48.
14. Šlaus, M., (2003) Anthropological analysis of human skeletal remains from the Hallstatt period "Vinkovci-Nama" site, *Opuscula Archaeologica* 27, 257-267.
15. Majnarić-Pandžić, N., Šlaus, M., Jurišić, M., (2003) Ein spathallstattzeitliches Graberfeld in Vinkovci (Nordostkroatien) und das Problem eines neuen Phanomens der Pferdeausstattung in diesem Gebiet, *Germania* 81(2), 481-511.
16. Pećina-Šlaus, N., Gall-Trošelj, K., Šlaus, M., Radić, K., Nikuševa-Martić, T., and Pavelić, K., (2004) Genetic changes of the E-cadherin and APC tumour suppressor genes in clear cell renal carcinoma, *Pathology* 36(2), 145-151.
17. Šlaus, M., Pećina-Šlaus, N., Brkić, H., (2004) Life stress on the Roman limes in continental Croatia, *Homo* 54(3), 240-263.
18. Šlaus, M., Novak, M., Kollmann D., (2004) The Štrbinci skeletal series in context of other Late Antique skeletal series from continental Croatia, *Arheološki radovi i rasprave* 14, 247-292.
19. Šlaus, M., Tomičić, Ž., Uglešić, A., Jurić, R., (2004) Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal* 45(4), 434-444.
20. Šlaus, M., (2004) Anthropological remarks on the graveyard, u (E. Marin i M. Vickers ur.): *The Rise and Fall of an Imperial Shrine*, Arheološki muzej, Split, 265-266.
21. Šlaus, M., (2004) Sudska antropologija, u (D. Zečević ur.): *Sudska medicina i deontologija*, Medicinska naklada, Zagreb, 190-209.
22. Brkić, H., Šlaus, M., Keros, J., Jerolimov, V., Petrovečki, M., (2004) Dental evidence of exhumed human remains from the 1991 War in Croatia, *Collegium Antropologicum* 28 (Supplement 2), 259-266.
23. Šlaus, M., (2004) Bioarheološka analiza ljudskog osteološkog materijala s nalazišta Naron-a-Augusteum, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 96, 539-561.
24. Šlaus, M., (2004) Comentarisi antropologics sobre la necropoli, u (E. Marin i I. Roda urednici): *Divo Augusto, La scoperta d'un temple Roma a Croacia*, Arheološki muzej, Split, 265-266.

II. Kongresna priopćenja, abstracti i extended abstracti u zadnjih pet godina:

1. Petrovečki V, Šlaus M, Brkić H, Kubat M, Strinović D, (2000) Water well burial as a type of discharging war victims. *Incontri* 1: 93-94.

2. Šlaus M., Petrovečki V., Šimac-Kubat G. i Strinović D., (2001) The role of forensic anthropology in the analysis and identification of war victims in Croatia, *Proceedings of the 10th International meeting on forensic medicine Alpe-Adria-Pannonia*, Opatija: Department of Forensic Medicine and Criminology, School of Medicine, University of Zagreb: 68-72.
3. Strinović D., Škavić J., Zečević D., Kubat M., Petrovečki V., Brkić H., Šlaus M., Gusić S. i Čadež J. (2001) Experience-based identification model for mass disasters, *Proceedings of the 10th International meeting on forensic medicine Alpe-Adria-Pannonia*, Opatija: Department of Forensic Medicine and Criminology, School of Medicine, University of Zagreb: 55-62.
4. Brkić H., Strinović D., Petrovečki V., Šlaus M. i Abshire P.M. (2001) Dental identification of exhumed bodies in Croatia, *Journal of Dental Research*, 80 Special Issue (IADR Abstracts), page 669, Chiba, Japan.
5. Pećina-Šlaus N., Gall-Trošelj K., Fischer-Žigmund M., i Šlaus M. (2002) Two distinct genetic polymorphisms as potential anthropological/population markers. *13th Congress of the European Anthropological Association, Coll. Anthropol.* Vol. 26, 2002, Supplement, page 152.
6. Novak S.A., Kopp D.V., Kollmann D.D., MacKinnon G. and Šlaus M. (2003) Human skeletal remains from a third century Roman cave necropolis in Croatia. *Am. J. Phys. Anthropol.* Vol. 120, Supplement 36, page 159.
7. Šlaus M., Novak M. (2003) Zvonimirovo-Veliko Polje, nalazište Latenske kulture - analiza spaljenog ljudskog osteološkog materijala. *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, 35(2), page 15.
8. Brkić H., Vodanović M., Šlaus M., I Demo Ž. (2004) Caries prevalence of a medieval population from Croatia. IADR/AADR/CADR 82nd General Session (March 10–13, 2004) Honolulu, HI.
9. Šlaus M., Pećina-Šlaus N., Tomičić Ž., Minichreiter K., Uglešić A. (2004) Skeletal evidence for neoplasms in Croatian archaeological series. *Proceedings of the 18th Meeting of the European Association for Cancer Research* (3–6 July, 2004) Innsbruck, Austria, pages 277–278.

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Arheološka antropologija:

1. Šlaus, M. (2002) *The Bioarchaeology of Continental Croatia. An analysis of human skeletal remains from the prehistoric to post-medieval periods*, Archaeopress, BAR International Series 1021, Oxford.
2. Šlaus, M (2004) Sudska antropologija (u Zečević i suradnici *Sudska medicina i deontologija*), Medicinska naklada, Zagreb, 190-209.

Antropologija slavenskih nekropola:

1. Šlaus M (1994) Osteological evidence for perimortem trauma and occupational stress in two medieval skeletons from Croatia. *Coll. Antropol.* 18: 165-175.
2. Šlaus M (1996) Antropološka analiza kasnosrednjovjekovne populacije iz Danila Gornjeg kraj Šibenika. *Arheološki radovi i rasprave*, 12: 343-364.
3. Šlaus M, Pecina-Hrnčević A and Jakovljević G (1997) Dental disease in the late medieval population from Nova Rača, Croatia. *Coll. Antropol.* 21: 561-572.
4. Šlaus M (1998) Kraniometrijska analiza srednjovjekovnih populacija središnje Europe s posebnim osvrtom na položaj hrvatskih nalazišta. *Starohrvatska prosvjeta*, 25: 81-107.
5. Šlaus M. and Filipec K. (1998) Bioarchaeology of the medieval Đakovo cemetery: Archaeological and anthropological evidence for ethnic affiliation and migration. *Opuscula archaeologica*, 22: 129-139.
6. Šlaus M (2000a) Biocultural analysis of sex differences in mortality profiles and stress levels in the late Medieval population from Nova Rača, Croatia. *Am. J. Phys. Anthropol.* 111: 193-209.

7. Šlaus M (2000b) Kranimetrijska analiza srednjovjekovnih nalazišta središnje Europe: novi dokazi o ekspanziji hrvatskih populacija tijekom 10. do 13. stoljeca. *Opuscula archaeologica*. 23/24: 273-284.
8. Šlaus M, Orlic D and Pecina M (2000) Osteochondroma in a skeleton from an 11th century Croatian cemetery. *CMJ* 41: 336-340.
9. Šlaus, M., Kollmann, D, Novak S., and Novak, M. (2002) Temporal trends in demographic profiles and stress levels in medieval (6th-13th century) population samples from continental Croatia, *Croatian Medical Journal* 43(5), 598-605.

Prof. dr. sc. Sineva Kukoč, izvanredni profesor

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E mail:

Životopis

Rođena je 1949. u Šibeniku. Diplomirala je arheologiju i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru 1973. Magistrirala na Sveučilištu u Zagrebu, na interdisciplinarnom studiju "Susret kultura na istočnoj jadranskoj obali" u Centru za postdiplomske studije u Dubrovniku. Tema magistarskog rada: "Prikaz ljudskog lika u kulturi željeznog doba na području Jugoslavije", 1979. Zaposlila se 1981. kao znanstveni asistent za predmet Metodologija arheologije na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru. Tu je 1990. obranila disertaciju "Pojava likovnog antropomorfizma u jadranskom bazenu u željezno doba". U zvanje docenta izabrana je 1991. Od tada vodi kolegij "Umjetnost i religija na Jadranu u protopovijesti" u sklopu Prapovijesne arheologije. Od 1997. predaje Prapovijesnu arheologiju, Brončano i Željezno doba. Predstojnik je Odsjeka za arheologiju 1992.-1994. Zadnji izbor u znanstveno-nastavno zvanje bio je reizbor u docenta 1999. Nositelj je kolegija "Duhovni aspekti protopovijesnih kultura na Jadranu" u sklopu Prapovijesne arheologije, na znanstvenom poslijediplomskom studiju "Arheologija istočnog Jadrana" na Sveučilištu u Zadru.

Bila je suradnik na znanstvenim projektima: "Arheološko istraživanje prapovijesnih, antičkih i srednjovjekovnih kultura Hrvatske" (1982.-1989.) i "Razvoj prapovijesnih kultura na našem Primorju" (1997.-2001.).

Voditelj je projekata: "Kult mrtvih na Jadranu" (1991.-1996.) i "Kult mrtvih na Jadranu u željezno doba", 0070057 (2003.-2006.). U više navrata znanstveno se usavršavala u inozemstvu (Rim-šestomjesečna stipendija, Firenca, Padova, Ljubljana i dr.). Aktivno se služi talijanskim i engleskim jezikom.

Sudjelovala je na više međunarodnih znanstvenih skupova. Kontinuirano se bavi znanstvenim istraživanjem kultura brončanog i željeznog doba, u prvom redu problemima duhovnih aspekata (umjetnost, religija) tih kultura na istočnom (ali i zapadnom) Jadranu i zaleđu.

Bibliografija za posljednjih pet godina:

I Izvorni znanstveni radovi:

1. Ikonografska analiza skulpture iz Nezakcija, *Diadora* 20, Zadar 2001 (1-22) (57).
2. Žrtvovanje konja na Jadranu u Iliriku, *Histria Antiqua*, 10/2003, Pula (57-64) (100).
3. Sveti prostor arhaične Histrije, *Glasje* 13/14, Zadar 2003 (52-60) (42).
4. Ptica i konj u solarnoj dinamici svijeta, *Opuscula Archaeologica* 27, Zagreb 2003 (243-250) (8).
5. Štovanje Binda Neptuna, Međunarodno arheološko savjetovanje, *Materijali* 16, Pula 2004 (sažetak priopćenja).
6. *Japodi, Fragmenta symbolica*, Zadar 2004, u tisku (recenziran rukopis znanstvene knjige).

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Brončano doba:

1. Š. Batović-S.Kukoč, Grobni humak iz ranog brončanog doba u Podvršju, *Radovi Filozofskog fakulteta* 27/14, Zadar 1987 (73-112) (132).

Željezno doba:

1. Antropomorfni privjesak tipa Prozor, *Diadora* 16, Zadar 1995 (51-80).

Željezno doba na sjevernom Jadranu:

1. Histarska stela u kontekstu srodnih pojava u jadranskom bazenu, *Arheološka istraživanja u Istri i Hrvatskom primorju*, Pula 1982, 1987 (47-68) (88).
2. Ikonografska analiza skulpture iz Nezakcij, *Diadora* 20, Zadar 2001)1-22 (57).
3. Simboli religijskog identiteta u japodskom kultu mrtvih, *Radovi FF* 29/16, 1989-190, Zadar 1990 (143-154) (29).
4. Simboličke strukture u japodskom funerarnom kultu, *Radovi FF* 30/17, 1990-1991, Zadar 1991 (5-20) (52).
5. Kontinuitet solarne simbolike kod Japoda, *Radovi FF* 36/23, Zadar 1998 (21-21) (23).
6. *Japodi, Fragmenta symbolica*, Zadar 2004, (recenziran rukopis znanstvene knjige u tisku).

Istočni Jadran u željezno doba:

1. Prapovijesni antropomorfni kipić s Čikata na otoku Lošinju, *Radovi Filozofskog fakuteta u Zadru* 11, 1984-1985, Zadar 1985 (5-12) (132).
2. Grčki simboli u ilirskom svijetu, *Opuscula Archaeologica* 22/1998 Zagreb (7-26)(62).
3. Istraživanje humka iz željeznog doba u Nadinu, *Diadora*, Zadar (pripremljeno za tisak).
4. Ptica i konj u solarnoj slici svijeta, *Opuscula Archeologica* 27, Zagreb 2003 (243-250) (8).

Umjetnost i religija jadranskoga protopovijesnog svijeta:

1. M.L.Nava, *Stele Daunie I*, Studi e materiali di etruscologia e antichita italiane, sv. XVIII, Firenze 1980, *VAHD* 86, Split 1983 (recenzija).
2. Histarska plastika u kontekstu umjetnosti jadranskog područja od 7. do 5. st. p.n.e., *Radovi FF* 26/13, 1986-1987, Zadar 1987 (73-112).
3. Prizori banketa u periadriatičkom svijetu u protopovijesti, *Diadora* 12, Zadar 1990 (85-34) (126).
4. Žrtva u japodskom kultu mrtvih, *Radovi FF* 31/18 1991-1992, Zadar 1993 (1-23) (58).
5. Eros i Tanatos na stelama Daunije, *Radovi FF* 33/20, 1993/1994, Zadar 1994 (15-32)(106).
6. Sveti prostor arhaične Histrije, *Glasje* 13/14, Zadar 2003 (52-60) (42).
7. Solarni aspekti Meduze Gorgone u helenizmu, *Radovi FF* 35/22, Zadar 1997 (1-20) (121).
8. Žrtvovanje konja na Jadranu u Iliriku, *Histria Antiqua* 10/ 2003.

Dr. sc. Dražen Maršić, docent

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E-mail: dmarsic@unizd.hr

Životopis

Dražen Maršić rođen je 14. kolovoza 1966. godine u Splitu, gdje je završio osmogodišnju školu. Srednjoškolsko obrazovanje nastavio je dvije godine u Ekonomskoj srednjoj školi Split, a zadnje dvije u Brodograđevnom školskom centru. Maturirao je 19. lipnja 1985. i stekao zvanje "Suradnik u kulturno-znanstvenim djelatnostima". Iste godine upisuje studij arheologije i povijesti na Filozofskom fakultetu Zadar. Studij završava 22. travnja 1991. godine, obranom diplomske radnje "Narona u prapovijesti, antici i starokršćanskom periodu". Od 1. rujna 1992. godine zaposlen je na Filozofskom fakultetu u Zadru i izabran u zvanje znanstvenog novaka za stjecanje magisterija na znanstvenom projektu prof. dr. N. Cambija "Istraživanje antičkog graditeljstva i umjetnosti na istočnom Jadranu". Iste godine upisuje poslijediplomski studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, koji završava 22. prosinca 1995. godine obranom magistarske radnje "Antički Epetij". Od 1998. godine voditelj je poticajnog projekta u sklopu glavnog projekta/teme prof. dr. N. Cambija. 22. svibnja 2002. godine obranio je doktorsku radnju pod naslovom "Portretne stele na obalnom području rimske provincije Dalmacije". 27. siječnja 2003. izabran je u sadašnje znanstveno-nastavno zvanje docenta.

Na Sveučilištu u Zadru trenutno je angažiran u nastavi na dodiplomskim studijima Odjela za arheologiju (predavanja i seminar iz predmeta Muzeologija i seminar iz predmeta Klasična arheologija) i Odjela za povijest umjetnosti (predavanja i seminar iz predmeta Umjetnost starog vijeka). Na poslijediplomskom studiju arheologije izvodi specijalističke kolegije iz predmeta Klasična arheologija. Vanjski je suradnik Umjetničke Akademije u Splitu gdje predaje predmet Umjetnost starog vijeka.

Bibliografija za posljednjih pet godina:

I. Izvorni znanstveni radovi:

1. Nekoliko bilješki o steli Svetonija Jonija (*CIL* 3, 6427, 10106), *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25)/1999, Zadar 2000, 67-84.
2. Fragment antičkog reljefa iz Baške Vode, *RFFZd*, 39(26)/2000, Zadar 2001, 37-48.
3. Nove aserijatske portretne stele, *Asseria*, 1, Zadar 2003, 157-183.
4. Rekompozicija dvodijelne nadgrobne stele iz Arheološkog muzeja u Splitu, *RFFZd*, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76.
5. Antička naselja Pituntium, Neraste i Oneum, *Histria Antiqua*, 11/2003, Pula 2003, 435-448.
6. Izgubljeni salonitanski spomenici (I) – portretna stela obitelji Pompeius, *Adrias*, 11-14/2001-2004, Split 2005, 5-34 (u tisku).

II. Poglavlje u knjizi:

1. Skulptura, u: *Srima – Prižba, Starokršćanske dvojne crkve*, Šibenik 2005 (u tisku).
2. Grobovi, u: *Srima – Prižba, Starokršćanske dvojne crkve*, Šibenik 2005 (u tisku).
3. Freske, u: *Srima – Prižba, Starokršćanske dvojne crkve*, Šibenik 2005 (u tisku).

III. Koautorstvo:

1. *Arheološka zbirka Marka Matijevića u Solinu*, katalog izložbe, Solin 2000 (zajedno s M. Matijevićem).

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Arheologija antičke Grčke:

1. Ikonografski tip nimfa sa školjkama, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., 30-31 (1997-1998), str. 103-124 (*Zusammenfassung: Der Ikonographische Typ der Nymphe mit der Muschel*).

Klasična arheologija istočnog Jadrana I:

1. Reljef Silvana i nimfi i ulomak predromaničkog zabata iz G. Podstrane, *RFFZd*, 33(20), Zadar 1994, 109-120 (*Summary: The relief of Silvanus and Nymphs and the fragment of the pre-romanesque gable from the St. Anthony and Rochus church in Gornja Podstrana near Split*).

2. Novi nadgrobni natpisi s jugoistočne salonitanske nekropole, *RFFZd*, 35(22), Zadar 1997, 101-126.

3. Ikonografski tip nimfa sa školjkama, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., 30-31 (1997-1998), str. 103-124 (*Zusammenfassung: Der Ikonographische Typ der Nymphe mit der Muschel*).

4. Nekoliko bilješki o steli Svetonija Jonija (*CIL* 3, 6427, 10106), *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25)/1999, Zadar 2000, 67-84 (*Summary: Some remarks on the Stele of Suetonius Ionus (CIL 3, 6427, 10106)*).

5. Fragment antičkog reljefa iz Baške Vode, *RFFZd*, 39(26)/2000, Zadar 2001, 37-48 (*Summary: Fragment of Roman Bas-relief from Baška Voda*).

6. Nove aserijatske portretne stele, *Asseria*, 1, Zadar 2003, 157-183 (*Summary: New Stelae with portraits from Asseria*).

7. Rekompozicija dvodijelne nadgrobne stele iz Arheološkog muzeja u Splitu, *RFFZd*, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76 (*Summary: Re-composing the Two-part Sepulchral Stele from the Archaeological Museum in Split*).

8. Izgubljeni salonitanski spomenici (I) – portretna stela obitelji Pompeius, *Adrias*, 11-14/2001-2004, Split 2005, 5-34.

Klasična arheologija istočnog Jadrana II:

1. Reljef Silvana i nimfi i ulomak predromaničkog zabata iz G. Podstrane, *RFFZd*, 33(20), Zadar 1994, 109-120 (*Summary: The relief of Silvanus and Nymphs and the fragment of the pre-romanesque gable from the St. Anthony and Rochus church in Gornja Podstrana near Split*).

2. Novi nadgrobni natpisi s jugoistočne salonitanske nekropole, *RFFZd*, 35(22), Zadar 1997, 101-126.

3. Ikonografski tip nimfa sa školjkama, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., 30-31 (1997-1998), str. 103-124 (*Zusammenfassung: Der Ikonographische Typ der Nymphe mit der Muschel*).

4. Nekoliko bilješki o steli Svetonija Jonija (*CIL* 3, 6427, 10106), *RFFZd*, 38(25)/1999, Zadar 2000, 67-84 (*Summary: Some remarks on the Stele of Suetonius Ionus (CIL 3, 6427, 10106)*).

5. Fragment antičkog reljefa iz Baške Vode, *RFFZd*, 39(26)/2000, Zadar 2001, 37-48 (*Summary: Fragment of Roman Bas-relief from Baška Voda*).

6. Nove aserijatske portretne stele, *Asseria*, 1, Zadar 2003, 157-183 (*Summary: New Stelae with portraits from Asseria*).

7. Rekompozicija dvodijelne nadgrobne stele iz Arheološkog muzeja u Splitu, *RFFZd*, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76 (*Summary: Re-composing the Two-part Sepulchral Stele from the Archaeological Museum in Split*).

8. Izgubljeni salonitanski spomenici (I) – portretna stela obitelji Pompeius, *Adrias*, 11-14/2001-2004, Split 2005, 5-34.

Prof. dr. sc. Miroslav Glavičić, izvanredni profesor

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E-mail: glavicic@unizd.hr

Životopis

Rođen je 9. veljače 1964. u Senju, gdje je završio osnovnu školu i prva dva razreda srednje škole. Maturirao je u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu u Zadru godine 1982. upisao studij arheologije i latinskog jezika i rimske književnosti, kojega nastavlja sljedeće godine nakon odsluženja vojnog roka. Diplomirao je u lipnju 1989. s temom "Arheološka topografija i pregled prapovijesti na prostoru Velebita". Od 15. srpnja 1989. do 30. kolovoza 1992. radio je na mjestu kustosa u Gradskom muzeju u Senju, a od 1. rujna 1992., kao znanstveni novak na znanstvenom projektu "Istraživanje antičkog graditeljstva i umjetnosti na istočnom Jadranu" (voditelj prof. dr. Nenad Cambi), zaposlen na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru. 26. siječnju 1995. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu obranio magistrarsku radnju pod naslovom "Antička Senija - spomenici i topografija", te stekao zvanje magistra društvenih, humanističkih i teoloških znanosti iz područja povijesnih znanosti (arheologija). 26. lipnja 1995. izabran je za suradnika u nastavi u zvanju asistenta na Katedri za klasičnu arheologiju Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, gdje predaje predmete Latinski jezik I, Latinski jezik II, Latinska epigrafika i Numizmatika. Na Filozofskom fakultetu u Zadru obranio je 21. ožujka 2002. disertaciju pod naslovom "Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije" i stekao akademski stupanj doktora znanosti, polje arheologija. 11. lipnja 2002. izabran je u suradničko zvanje višeg asistenta, a 19. prosinca 2002. izabran je u znanstveno-nastavno zvanje docenta za znanstveno područje humanističkih znanosti, polje arheologija, grana antička arheologija, za predmet Latinska epigrafika.

Tijekom rada kao sudjelovao je kao član stručnog tima ili voditelj u više sustavnih i zaštitnih arheoloških istraživanja. Objavio je više znanstvenih i stručnih radova te kao predavač sudjelovao u radu znanstvenih skupova međunarodnoga karaktera. Od godine 1989. je tehnički, a od 2003. glavni urednik znanstvenog časopisa *Senjski zbornik*. Bio je angažiran u pripremi znanstvenog časopisa *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio povijesnih znanosti*.

Bibliografija za posljednjih pet godina:

I. Znanstveni radovi:

1. Fortifikacije na primorskom obronku Velebita između Senja i Karlobaga, *Histria antiqua*, 7, Pula, 2001, str. 203-215.
2. Mithräen *sub divo* in den Dörfern Vratnik und Prozor bei Otočac (*Arupium*), *Archaeologia Poetovionensis*, 2, Akten des internationalen Symposium, Ptuj, 2001, str. 221-231.
3. Kult Libera u antičkoj Seniji, *Senjski zbornik*, 29 Senj, 2002; str. 5-28.
4. Nekropole antičke Senije, *Histria antiqua*, 8 Pula, 2002. str. 313-319.
5. Tri nova nadgrobna natpisa iz Aserije, *Asseria*, 1, Zadar, 2003; str. 71-95.
6. Epigrafski podaci o korištenju vode u Liburniji, *Histria antiqua*, 10, Pula, 2003, str. 83-89.
7. Stanovništvo Aserije, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 429-434.
8. Nadgrobni spomenik obitelji *Baebius* iz Arbe, *Senjski zbornik*, 30, Senj, 2003, str. 83-96
9. Naronski magistrati i drugi gradski uglednici, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, str. 221-232.

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Osnove latinske epigrafike:

1. Nekropole antičke Senije, *Histria antiqua*, 8 Pula, 2002. str. 313-319.
2. Tri nova nadgrobna natpisa iz Aserije, *Asseria*, 1, Zadar, 2003; str. 71-95.
3. Epigrafski podaci o korištenju vode u Liburniji, *Histria antiqua*, 10, Pula, 2003, str. 83-89.
4. Stanovništvo Aserije, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 429-434.
5. Nadgrobni spomenik obitelji *Baebius* iz Arbe, *Senjski zbornik*, 30, Senj, 2003, str. 83-96
6. Naronski magistrati i drugi gradski uglednici, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, str. 221-232.

Antička natpisna građa na istočnoj obali Jadrana:

1. Nekropole antičke Senije, *Histria antiqua*, 8 Pula, 2002. str. 313-319.
2. Tri nova nadgrobna natpisa iz Aserije, *Asseria*, 1, Zadar, 2003; str. 71-95.
3. Epigrafski podaci o korištenju vode u Liburniji, *Histria antiqua*, 10, Pula, 2003, str. 83-89.
4. Stanovništvo Aserije, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 429-434.
5. Nadgrobni spomenik obitelji *Baebius* iz Arbe, *Senjski zbornik*, 30, Senj, 2003, str. 83-96
6. Naronski magistrati i drugi gradski uglednici, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, str. 221-232.

Dr. sc. Željko Miletić, docent

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E-mail adresa: zmiletic@unizd.hr

Životopis

Željko Miletić rodio se 30. siječnja 1962. u Šibeniku. Živi u Zadru. Oženjen je i otac dva djeteta. Osnovno i srednje obrazovanje stekao je u Šibeniku. Studij arheologije i povijesti umjetnosti upisao je 1981. na Filozofskom fakultetu u Zadru, a diplomirao 1986. godine s temom "Starokršćanski kulturni objekti na području šibenske regije". Iste godine primljen je za asistenta pripravnika na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru i upisuje poslijediplomski studij arheologije na Filozofskom fakultetu u Zadru. Magistarsku radnju "Topografija salonitanskih nekropola" obranio je 1989. Tijekom 1990. izabran je u zvanje znanstvenog asistenta i dobio stalno zaposlenje na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru. 1997. godine u Zadru doktorira s temom "Mitraizam u rimskoj provinciji Dalmaciji". Znanstveno-nastavni stupanj docenta postigao je 1998. Predaje, održava seminare i ispite iz predmeta Uvod u antičku arheologiju i Provincijalna arheologija, a na poslijediplomskom znanstvenom studiju "Arheologija istočnog Jadrana" predmet Religijski život na istočnom Jadranu u rimsko doba. Bio je član povjerenstva za ocjenu i obranu šest disertacija i nekoliko desetaka diplomskih radnji. Kao honorarni suradnik na Odsjeku za arheologiju i povijest umjetnosti Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mostaru drži nastavu iz Provincijalne arheologije i Klasične povijesti umjetnosti.

Član je stručnih ekipa i suradnik u sljedećim većim terenskim arheološkim istraživanjima: Salona 1986/87., Nin 1988., 1989. i 1997. Galovac 1988.-1991., Novigrad u Istri 1995., Asseria 1999-2003., Burnum 2003. i 2004. Bio je suradnik i istraživač na projektima "Arheološka istraživanja Nina" i "Istraživanje antičkog graditeljstva i umjetnosti na istočnom Jadranu", a sada vodi projekt "Religijski život na istočnom Jadranu u rimsko doba" (Religious Life in the Eastern Adriatic in Roman Times) [0070052].

U znanstvenom radu bavi se rimsko-provincijalnim temama o kojima je objavio više članaka. U njima piše o nekropolama u Saloni i problemima njene urbanistike, o rimskim cestama, ubikaciji i teritorijalnoj organizaciji naselja, te o doktrini i širenju mitračkog kulta i rimske religije općenito. Aktivno je sudjelovao na dvanaest međunarodnih znanstvenih skupova u Zadru, Puli, Metkoviću, Zagrebu, Ptuj (Slovenija) i Tienenu (Belgija).

Bibliografija za posljednjih pet godina:

I. Znanstveni radovi:

1. (u koautorstvu s G. Lipovac Vrkljan), Reljef Dijane iz Ridera, *Opuscula archaeologica*, 23-24, Zagreb 1999-2000, str. 155-164.
2. Bedemi Salone u odnosu na nekropole" *Histria antiqua*, 7, Pula 2001, str. 107-113.
3. The Nymphus Grade and the Reverse of the Mithraic Cult Icon from Konjic, *Ptuj im Römischen Reich - Mithraskult und seine Zeit*, Pokrajinski muzej Ptuj, Ptuj 2001, str. 283-288.
4. O izgledu grobnih parcela salonitanskih nekropola, *Histria antiqua*, 8, Pula, 2002, str. 377-380.
5. Čeznja duše za vlažnošću tijela, *Histria antiqua*, 10, Pula, 2003, str. 119-124.
6. Religijski život u Naroni, Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve [= *Izdanja HAD-a* 22], Zagreb – Metković – Split 2003., 215-220.
7. Territorium Asseriae, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 409-416.

II. Stručni radovi:

1. Kršćani su priznavali samo jednoga boga. Odnos kršćanstva i mitraizma, *Sveti Mihovil*, IV/11, Šibenik 2000, str. 56-57.

2. Teološki sukob kršćanstva i mitraizma. Odnos kršćanstva i mitraizma (2), *Sveti Mihovil*, IV/12, Šibenik, 2000, str. 68-69.

Referentni radovi za pojedine kolegije:

Gospodarstvo rimske Histrije i provincije Dalmacije:

1. Murazzo zapadne salonitanske nekropole, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru* (dalje: *RFFZd*), 28(15), 1988/89, Zadar, 1989, 49-70.
2. Rimska cestovna mreža između Arauzone i Tragurija, *RFFZd*, 31(18), 1991/92, Zadar, 1993, 63-88.
3. Rimske ceste između Jadera, Burnuma i Salone, *RFFZd*, 32(19), 1992/93, Zadar, 1993, 117-150.
4. Rimske ceste na Hilejskom poluotoku, *Povid*, Šibenik - Primošten, 1997, 170-180.
5. Territorium Asseriae, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 409-416.
6. Steklo v arheoloških obdobjih. Bled, 27.-29- listopada 2000., *Obavijesti XXXII/3*, Zagreb 2000, 43-45.

Graditeljstvo i urbanizam antičkog Ilirika:

1. Murazzo zapadne salonitanske nekropole, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru* (dalje: *RFFZd*), 28(15), 1988/89, Zadar, 1989, 49-70.
2. Sjeverna salonitanska nekropola, *RFFZd*, 29(16), 1989/90, Zadar, 1990, 163-194.
3. Istočna i jugoistočna nekropola Salone, *RFFZd*, 30(17), 1990/91, Zadar, 1992, 21-50.
4. Rimska cestovna mreža između Arauzone i Tragurija, *RFFZd*, 31(18), 1991/92, Zadar, 1993, 63-88.
5. Rimske ceste između Jadera, Burnuma i Salone, *RFFZd*, 32(19), 1992/93, Zadar, 1993, 117-150.
6. Bedemi Salone u odnosu na nekropole" *Histria antiqua*, 7, Pula 2001, str. 107-113.
7. O izgledu grobnih parcela salonitanskih nekropola, *Histria antiqua*, 8, Pula, 2002, str. 377-380.
8. Rimske ceste na Hilejskom poluotoku, *Povid*, Šibenik - Primošten, 1997, 170-180.

Institucije rimskog svijeta:

1. Rimske ceste između Jadera, Burnuma i Salone, *RFFZd*, 32(19), 1992/93, Zadar, 1993, 117-150.
2. Territorium Asseriae, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 409-416.

Kolonizacija i romanizacija antičkog Ilirika:

1. Murazzo zapadne salonitanske nekropole, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru* (dalje: *RFFZd*), 28(15), 1988/89, Zadar, 1989, 49-70.
2. Rimske ceste između Jadera, Burnuma i Salone, *RFFZd*, 32(19), 1992/93, Zadar, 1993, 117-150.
3. O izgledu grobnih parcela salonitanskih nekropola, *Histria antiqua*, 8, Pula, 2002, str. 377-380.
4. Religijski život u Naroni, Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve [= *Izdanja HAD-a 22*], Zagreb – Metković – Split 2003., 215-220.
5. Territorium Asseriae, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 409-416.

Antička religija na jadransko-podunavskom prostoru:

1. Astronomski sadržaj na mitričkom motivu ubijanja bika, *RFFZd*, 33(20), 1993/94, Zadar, 1994, 93-108.
2. Mitričko putovanje duše, *Diadora*, 18-19, Zadar, 1997, 195-220.
3. O darovima s mitričkog natpisa *CIMRM 1876* iz Salone, *RFFZd*, 36(23), 1997, Zadar, 1998, str. 69-78.
4. (u koautorstvu s G. Lipovac Vrkljan), Reljef Dijane iz Ridera, *Opuscula archaeologica*, 23-24, Zagreb 1999-2000., str. 155-164.

5. The Nymphus Grade and the Reverse of the Mithraic Cult Icon from Konjic, *"Ptuj im Römischen Reich - Mithraskult und seine Zeit"*, Pokrajinski muzej Ptuj, Ptuj 2001, str. 283-288.
6. O izgledu grobnih parcela salonitanskih nekropola, *Histria antiqua*, 8, Pula, 2002, str. 377-380.
7. Čežnja duše za vlažnošću tijela, *Histria antiqua*, 10, Pula, 2003, str. 119-124.
8. Religijski život u Naroni, Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve [= *Izdanja HAD-a* 22], Zagreb – Metković – Split 2003., 215-220.
9. Astronomija i astrologija u mitraizmu, *Kučerin zbornik*, /ISBN 953-6163-18-7/, Šibenik: Gradska knjižnica i Astronomsko društvo Faust Vrančić, 1995, 83-102.
10. Kršćani su priznavali samo jednoga boga. Odnos kršćanstva i mitraizma, *Sveti Mihovil*, IV/11, Šibenik 2000, str. 56-57
11. Teološki sukob kršćanstva i mitraizma. Odnos kršćanstva i mitraizma (2), *Sveti Mihovil*, IV/12, Šibenik, 2000, str. 68-69.

Doc. dr. sc. Mato Ilkić

U Vukovaru sam rođen 15. kolovoza 1962. U Sotinu sam završio osnovnu školu, a u Vukovaru srednju školu. Na početku Domovinskog rata sudjelovao sam u obrani istočne Hrvatske. Imam status *hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata – dragovoljac*.

Diplomirao sam 25. travnja 1994. na Odjelu za arheologiju Filozofskom fakultetu u Zadru. Od 1. srpnja 1995. počeo sam raditi kao znanstveni novak. Magistarski rad pod nazivom *Hrvatsko Podunavlje u željeznom razdoblju - posljednje tisućljeće prije Krista* obranio sam 2. veljače 2000. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Disertaciju *Cornacum – sotinski prostor i njegovo mjesto u organizaciji južnog dijela provincije Panonije* obranio sam 28. travnja 2004. na Sveučilištu u Zadru.

Na zadarskom Odjelu za arheologiju držao sam nastavu iz izbornog predmeta *Antika u hrvatskom Podunavlju*. Držao sam predavanja i iz *Starokršćanska arheologija*. Na Odjelu za povijest držao sam izborni kolegij *Antička numizmatika na povijesnom tlu Hrvatske*. Trenutačno kao viši predavač držim nastavu iz kolegija „Numizmatika srednjeg i novog vijeka“. Sudjelovao sam na četiri znanstvena skupa, od kojih su dva bila međunarodna.

Autor sam knjige: Mato Ilkić, *Rimski novac s područja Novalje*, Novalja – Zadar, 2007. Također, autor sam pet izvornih znanstvenih radova: M. Ilkić, Pečati na antičkim opekama i krovnim crepovima iz Sotina (Cornacum), *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. s., XXXVIII (2005.), Zagreb, 2006., str. 19-54; M. Ilkić, Antičke plombe iz Sotina (Cornacum), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 48, Zagreb - Zadar, 2006., str. 57-80; M. Ilkić, Terakote kasnog brončanog i starijeg željeznog razdoblja iz Sotina, *Prilozi Instituta za arheologiju*, 23, Zagreb, 53-66; M. Čelhar, S. Gluščević, M. Ilkić, Numizmatički nalazi iz antičke nekropole na području Trgovinskog centra Relja u Zadru, *Diadora*, 22, Zadar, (u tisku); M. Ilkić, Nalazi seobe naroda i ranog srednjeg vijeka iz Sotina, *Prilozi Instituta za arheologiju*, 24, Zagreb (u tisku).

Sudjelovao sam na mnogobrojnih sustavnim i zaštitnim arheološkim istraživanjima i to kopnenim i podvodnim.

4.4.2. Suradnici:

Dr. sc. Tomislav Fabijanić

Rođen u Zadru dana 7. prosinca 1973. U Zadru pohađao osnovnu školu i srednju školu kemijskog usmjerenja. Maturirao godine 1992. Iste godine upisao studij arheologije i engleskog jezika na Filozofskom fakultetu u Zadru. Diplomirao je 7. prosinca 1998. obranivši diplomski rad pod naslovom "Starokršćanska arhitektura na zadarskim i šibenskim otocima" (mentor: akademik Nenad Cambi). Tijekom studija sudjelovao na arheološkim istraživanjima lokaliteta Zadar – Forum, Nin – Sv. Asel i Žirje – Gradina.

Godine 2000. upisao je poslijediplomski znanstveni studij arheologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Od 1. lipnja 2000. zaposlen na Filozofskom fakultetu u Zadru, u svojstvu znanstvenog novaka na projektu "Arheologija seobe naroda na istočnom Jadranu" glavnog istraživača prof. dr. sc. Ante Uglešića. U sklopu navedenog znanstvenog projekta aktivno sudjeluje u istraživanju lokaliteta Podvršje – Glavčine kod Zadra (općina Ražanac) kao i u obradi građe s istog lokaliteta. Sudjelovao je i u istraživanjima lokaliteta Nin – Sv. Asel (krstionica), Vis – Terme i Vis – Bandirica.

Od godine 2002. održava seminare iz kolegija Uvod u srednjovjekovnu arheologiju i Srednjovjekovna arheologija I na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru. Doktorirao 2009. godine.

Mr. sc. Karla Gusar

Rođena je 3. 8. 1976. u Zadru. Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Zadru. 1994. upisala je studij arheologije i povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru. Diplomirala je 21. 3. 2001. obranivši temu "Predromanički ciboriji u Dalmaciji". Za vrijeme studija sudjelovala je na arheološkim istraživanjima sljedećih lokaliteta: 1996. Zadar - Forum, Zadar - Sv. Ivan; 1997-98 Nin - Sv. Križ, Nin - Hram, Novigrad - Fortica; 1999 - 2000. Nin - Sv. Križ. 2002. upisala je poslijediplomski studij "Arheologija istočnog Jadrana", a iste godine se zaposlila na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, kao znanstveni novak na projektu prof. dr. sc. Ante Uglešića "Arheologija seobe naroda na istočnom Jadranu". Sudjeluje u nastavi držeći seminar iz kolegija Srednjovjekovna arheologija II. 2003. prijavljuje magistarsku radnju pod naslovom "Gotička i renesansna keramika iz Nina". Nakon završenog studija sudjeluje na sljedećim arheološkim istraživanjima: 2001-02. Nin - vrt Kera, Nin - Hram, Nin - Sv. Asel (sakristija), Nin - Kraljevac, Nin - Sv. Asel (krstionica); 2002-04. Podvršje - Glavčine (istraživanja su još u tijeku). Magistrirala je 2006. na temi „Gotička i renesansna keramika iz Nina“ pod mentorstvom dr. sc. Janka Beloševića, prof. emeritusa. Sudjelovala je na dva međunarodna kongresa: 1. *The Heritage of Serenissima* 2005. održan u Izoli – Veneciji, 2. *EAA Annual Meeting* 2007. održan u Zadru.

Mr. sc. Igor Borzić

Rođen je 24. rujna 1979. godine u Splitu, gdje je završio osnovnu i srednju ekonomsku školu. Godine 1997. upisuje studij geografije i arheologije na Sveučilištu u Zadru, na kojem 2003. godine stječe diplomu profesora geografije i diplomiranog arheologa. Diplomirao je na Odjelu za arheologiju s temom "Plovidba zaljevom Vele Luke od prapovijesti do kasne antike". Za vrijeme trajanja studija i nakon njega sudjeluje na više arheoloških istraživanja, vođenih od raznih znanstvenih institucija u Hrvatskoj i inozemstvu: Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru: Nin – Sv. Križ, Crno vrilo, Svilaja; Odjel za podmorsku arheologiju pri Arheološkom muzeju u Zadru: Antička luka Zaton, Silba – Grebeni; Arheološki muzej u Splitu: Palagruža; Uprava za zaštitu spomenika kulture – Split: Radošići i tvrđava Klis; Centar za kulturu -Vela Luka: Vela špilja (3 kampanje), Jakasova spilja, otok Sušac i Sv. Križ – Blato; Odjel za zaštitu arheološke baštine pri Ministarstvu kulture: Baška voda; Filozofski fakultet pri Ljubljani – Oddelek za arheologijo: Zagorica.

Uz nabrojena terenska iskustva, radio je i na obradi materijala u Arheološkom muzeju u Zadru. Rekreativno se bavi ronjenjem, gdje je stekao diplomu ronioca druge kategorije po CMAS-u, te govori engleski jezik. Magistrirao je 2007. godine, a 2008. izabran je u zvanje asistenta.

Mr. sc. Dario Vujević

Rođen je 29. studenog 1978. godine u Imotskom, gdje je završio osnovnu i srednju školu (matematičko-prirodoslovna gimnazija).

1997. upisuje arheologiju i povijest na Filozofskom fakultetu u Zadru, gdje 2004. godine stječe zvanje diplomiranog arheologa i profesora povijesti. Diplomirao je s temom "Koštani alat s Crnog vrila". 2004. zapošljava se kao znanstveni novak na projektu prof. dr. sc. Brunislava Marijanovića "Prapovijest našeg primorja". 2005. godine upisuje poslijediplomski studij "Arheologija istočnog Jadrana", kolegij Prapovijesna arheologija, na Sveučilištu u Zadru.

Za vrijeme trajanja studija sudjelovao na više arheoloških istraživanja vođenih od strane raznih institucija u Hrvatskoj. Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru: Nin - Sv. Križ (2000. god.), Crno vrilo (2001., 2004. god.), Drniš - Svilaja (2001. god.), Gudnja (2004. god.); Arheološki muzej u Zadru: Pag - Caska (2004. god.), Asseria (2001., 2002., 2003., 2004. god.), Briševo (2002. god.), Forum - Bazilika u Zadru (2003. god.), Nin - Kraljevac (2002.god.); Međunarodni istraživački centar Medulin: Novigrad (2001. god.), Medulin - Vižula (2002. god.).

Uz nabrojena arheološka istraživanja radio je na obradi materijala u Arheološkom muzeju u Zadru (2001. - 2003.). Magistrirao je 2007. godine.

Mr. sc. Ivana Jadrić

Rođena je 31. 8. 1978. u Rijeci, gdje je završila osnovnu i srednju školu (hotelijsko-turističku). 1997. upisuje studij arheologije i povijesti umjetnosti na FF u Zadru, gdje 2004. stječe zvanje diplomiranog arheologa i diplomiranog povjesničara umjetnosti. Diplomirala je s temom "Tarsatica". Za vrijeme trajanja studija sudjelovala je na više arheoloških istraživanja u Hrvatskoj i Sloveniji: Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru: Nin – Sv. Križ, Crno Vrilo; Arheološki muzej u Zadru: Zaton (hidroarheološko istraživanje), Asseria, Burnum; Odjel za arheologiju Sveučilišta u Ljubljani: Zagorica, Veliki dol pri Velikoj vasi. Radila je i na obradi materijala u Arheološkom muzeju u Zadru (2001. – 2003.).

Od 1. 1. 2005. zaposlena kao znanstveni novak na projektu "Religijski život na istočnom Jadranu u rimsko doba" glavnog istraživača doc. dr. sc. Željka Miletića. Magistrirala je 2007. godine, a 2008. je izabrana u zvanje asistenta.

Martina Čelhar, prof.

Martina Čelhar rođena je 12. 11. 1978. godine u Rijeci. Završila je Prvu Riječku Hrvatsku gimnaziju u Rijeci i 1997. godine upisuje studij arheologije i povijesti na Filozofskom fakultetu u Zadru (današnjem Sveučilištu u Zadru). Diplomirala je 2005. godine s temom «Rimski carski novac s antičke nekropole na području današnjeg Trgovinskog centra Relja». Riječ je o obradi dosad neobjavljenog numizmatičkog materijala s ove velike zadarske nekropole.

Tijekom studiranja sudjelovala je na više rekognosciranja i terenskih istraživanja: **Nin - Sv. Križ** (2000. god. Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru), **Crno vrilo** (2001. god., Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru), **Drniš - Svilaja** (2001. god., Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru), **Asseria** (2001., 2002. god., Arheološki muzej u Zadru), **Zagorica** (2002. god., Odjel za arheologiju, Sveučilište u Ljubljani), **Veliki Dol pri Velikoj Vasi** (2003. god., Odjel za arheologiju, Sveučilište u Ljubljani),

Pag-Caska (2004. god., Arheološki muzej u Zadru), **Nadin** (2005. god., Sveučilište u Zadru), **Jazine-Lignum** (2006./2007. god., Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru), te na podmorskim istraživanjima: **Zaton** (2002., 2003. god., Arheološki muzej u Zadru), **Pag - Vlaška Mala** (2004. god., Odjel za podvodnu arheologiju, Hrvatski restauratorski zavod), **Resnik** (2005. god., Muzej grada Kaštela), **Pag - Caska** (2005. god., 2006. god., 2007. god., Sveučilište u Zadru, Hrvatski restauratorski zavod), **Pakoštane** (2005. god., 2007. god. Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatski restauratorski zavod), **Kaštel Sućurac** (2006. god., Odjel za podvodnu arheologiju, Hrvatski restauratorski zavod), **Split – Spinut** (2006. god., Odjel za podvodnu arheologiju, Hrvatski restauratorski zavod), **Trogir – Koplince** (2006. god., Odjel za podvodnu arheologiju, Hrvatski restauratorski zavod), **Vranjic** (2006. god., Odjel za podvodnu arheologiju, Hrvatski restauratorski zavod).

Od 1999. do 2002. godine radila je honorarno na obradi materijala sa zadarske nekropole na području današnjeg Trgovinskog centra Relje, te ulica Polačišće i Petar Svačić, kao i materijala s raznih podmorskih istraživanja, koji se čuva u Arheološkom muzeju u Zadru. Tijekom 2006. godine

radi na obradi materijala iz Nadina. Od 2006. god. radi kao znanstveni novak na projektu dr. sc. Sineve Kukoč i sudjeluje u nastavi: drži seminare iz predmeta „Brončano doba“ i „Željezno doba“ u sklopu istoimenih kolegija voditeljice prof. dr. Sineve Kukoč.

Na godišnjem skupu EAA održanom u Zadru 2007. održala je predavanja: Underwater Interdisciplinary project in Caska Bay at the island of Pag, te zajedno s M. Ilkićem : Some rare types of Roman Imperial Coins from the Northern part of the Croatian Adriatic.

Aktivno govori engleski, te pasivno njemački i francuski jezik. Poznaje rad na računalima (Word, Access, Excel, Photoshop...).

Mr. sc. Josipa Baraka

Josipa Baraka rođena je 15.04. 1976. godine u Zadru. Završila je Jezičnu gimnaziju Vladimira Nazora 1994. i iste godine upisala studij arheologije i talijanskog jezika na Filozofskom fakultetu u Zadru (danas Sveučilište u Zadru). Diplomirala je 2001. s temom „Starokršćanska monumentalna i sitna plastika na zadarskom području“. 2003. godine dobila je stipendiju za strance *Saint Roch* „Papinskog instituta za kršćansku arheologiju“ gdje je iste godine upisala trogodišnji postdiplomski specijalistički studij starokršćanske arheologije. Na istom institutu 2005. godine magistrirala je s temom „Starokršćanska topografija kolonije Iader, od prvih kršćanskih tragova do pape Grgura Velikog“. Nakon završene treće godine studija na istom je institutu prijavila temu doktorskog rada „Kult mučenika i relikvija u rimskoj provinciji Dalmaciji“. Od srpnja 2006. godine zaposlena je na Sveučilištu u Zadru kao asistent na Odjelu za arheologiju, polje srednjovjekovna arheologija. Sudjeluje u pripremi nastave (seminara) kolegija: „Postanak i razvoj kršćanstva“, „Starokršćanska arheologija“ i „Starokršćanska ikonografija“. Do sada je sudjelovala na tri međunarodna kongresa i na jednom nacionalnom kongresu. Sudjelovala je na brojnim arheološkim istraživanjima.

Mate Parica, prof.

Mate Parica rođen je u Zadru 27. ožujka 1980. godine. Osnovno i srednje obrazovanje završio je u Zadru. 2006. godine diplomirao je arheologiju i povijest na Sveučilištu u Zadru sa temom "Grubo brodske posude iz antičke luke u Pakoštanima". Još za vrijeme studija sudjelovao je na različitim arheološkim istraživanjima.

Od hidroarheoloških lokaliteta na kojima je radio valja istaknuti: Pakoštane-luka, kasnoantički brod, Pakoštane-solana, Resnik-helenistička luka, Resnik-zaštitna istraživanja, Jablanac-pristanište, Vranjic, Trogir-Kopilice, Kaštel-Sučurac-trstenik, Caska, Novalja-Luka. Od lokaliteta na kopnu valja istaknuti: Podvršje-Glavčine, Starigrad, Dračevac -Crno vrilo, Nadin-tumul, Sv. Nikola, Cvijina gradina, Rodaljice, Jazine-Lignum, Crkvina-Pakoštane, i dr.

Godine 2005. sudjelovao je u realizaciji izložbe "Tragovi prošlosti pakoštanskog kraja".

Na godišnjem skupu EAA održanom u Zadru 2007. održao je predavanje "Ancient port complex in Pakoštane near Zadar". Govori engleski, te se služi i talijanskim jezikom.

Od listopada 2007. zapošljava se kao znanstveni novak na projektu prof. dr. sc. Zdenka Brusića „Istraživanje liburnskih i rimskih luka na području srednje Dalmacije“.

Jure Šućur, prof.

Rođen u Splitu 27. lipnja 1979. godine, gdje je završio osnovnu školu, te srednju školu, IV. Gimnaziju "Marko Marulić", opći smjer. Maturirao je 1998. godine. Na Filozofskom fakultetu u Zadru upisao je 1998. godine studij geografije i arheologije. Diplomirao je 10. svibnja 2006. godine, na Odjelu za geografiju.

Tijekom studija sudjelovao je na nizu arheoloških istraživanja i rekognosciranja koje su vodile razne institucije: Gradski muzej Šibenik (Bribir-Krivače), Muzej hrvatskih arheoloških

spomenika (Donji Dolac, Klapavice), Rochester Institute of Technology i Gradski muzej Šibenik (Danilo, Pokrovnik), Arheološki muzej Zadar (Zadar-Hypo, Zadar-Kerum, Zadar-Konzum, Zadar-T.C. Relja, Zadar - Zrinsko-Frankopanska ulica, Zadar-Gaženica, Kruševo-Cvijina gradina, Preko-Ulica don Ive Prodana, Zadar-Sv. Nikola, Zadar-Papina poljana, Zadar-Ulica Ruđera Boškovića). Sudjelovao je i u drugim djelatnostima Arheološkog muzeja u Zadru – unošenje podataka u muzejsku bazu podataka (M++), međunarodna razmjena časopisa muzejske knjižnice (pozdrav Marini), priprema tekstova i fotografija za izdavanje, te obrada arheološkog materijala.

Od veljače do travnja 2007. godine, radio je za privatnu arheološku tvrtku *Kaukal d.o.o.* iz Splita na lokalitetu Osijek-Silos, sudjelujući na terenskom istraživanju i obradi arheološkog materijala (pozdrav Vedranu, Ani, Jeri, Idi, Borni, Ruži...).

Od 10. travnja 2007. do 31. ožujka 2009. godine bio je zaposlen u privatnoj arheološkoj tvrtki *Arheo Plan d.o.o.* iz Dubravke. Radio je na nizu terenskih arheoloških istraživanja (sedamnaest prapovijesnih gomila, Dvije pećine, Gradina Matkovići, Bunar Bristovača...), izradi geodetske dokumentacije (Zagvozd-Bikića gradina, Beketinci-Bentež, Grabovac-Baletina gradina, Gospić-Kula age Senkovića), arheološkim rekognosciranjima (A1 – dionica Ravča-Vrgorac, A1 – dionica Neretva kod Opuzena, A1 – dionica Otrić-Seoci – Mali Prolog). Uz terenski rad sudjelovao je i u obradi i dokumentiranju materijala.

Od 1. travnja 2009. zaposlen je kao asistent na katedri srednjovjekovne arheologije Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Mr. sc. Irena Radić Rossi

Irena Radić Rossi rođena je u Zagrebu, 7. listopada 1964. godine, gdje je stekla osnovno i srednjoškolsko obrazovanje. Godine 1983. upisala je studij arheologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom studija stekla je veliko terensko iskustvo na arheološkim nalazištima širom Hrvatske, a nakon stjecanja ronilačke kategorije, od 1986. godine aktivno je sudjelovala i u podmorskim arheološkim istraživanjima. Godine 1988. zaposlila se u Odjelu za arheologiju Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture, na poslovima podvodne arheologije. Spomenuti Odjel od 1990. godine bio je sastavnim dijelom Ministarstva prosvjete i kulture RH; od 1994. nalazio se u Državnoj upravi za zaštitu kulturne i prirodne baštine; od 1997. bio je sastavnim dijelom Ministarstva kulture RH, a od 2004. Hrvatskog restauratorskog zavoda. Od 1. rujna 2009. zaposlena je u zvanju asistenta na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Godine 1993. obranila je magistarski rad na temu „Amfore tipa Lamboglia 2 i Dressel 6a na istočnoj obali Jadrana u svjetlu podmorskih nalaza“, a godine 2002. upisala je poslijediplomski studij Arheologija istočnog Jadrana; Podvodna arheologija na Sveučilištu u Zadru s temom „Podmorska arheološka nalazišta na području Hrvatske od prapovijesti do kasne antike“. Baveći se istraživanjem i zaštitom podvodne arheološke baštine sudjelovala je u brojnim podvodnim rekognosciranjima i zaštitnim istraživanjima u hrvatskom podmorju i unutrašnjim vodama, uz kraće prekide 1991., 1994., 1996. i 1999. godine uzrokovane korištenjem porodijskog dopusta. Tijekom posljednjih godina samostalno je vodila zaštitna podmorska istraživanja na nekoliko lokacija u Dubrovniku, u Kaštelanskom zaljevu (Split - Spinut, Vranjic, Kaštel Sućurcu i Kopilice kod Trogira), te na otocima Pagu i Visu. Godine 2004. vodila je akciju dokumentiranja i *in situ* zaštite antičkih brodoloma na otoku Rabu i u Velebitskom kanalu.

Kao pridruženi istraživač (*associated researcher*) francuske institucije CNRS – Centre Camille Jullian (Aix-en-Provence), godine 2007. pokrenula je međunarodni istraživački projekt u području nautičke arheologije na temu istraživanja antičkih brodskih konstrukcija, u koji su aktivno uključeni stručnjaci iz Hrvatske, Francuske, Italije, Grčke, Slovenije i Makedonije. Dvogodišnje projektne aktivnosti odvijale su se na nalazištu kasnoantičkog brodoloma u podmorju Pakoštana, a

godine 2009. međunarodna suradnja nastavila se na nalazištu šivanog antičkog broda u uvali Caski na otoku Pagu. Godine 2008. u suradnji sa Sveučilištem Ca' Foscari u Veneciji pokrenula je međunarodni projekt pod nazivom *Ars Nautica - Educational Programme in Nautical Archaeology and History of Navigation; sixteenth and seventeenth centuries*, koji je financijski podržao UNESCO Participation Programme 2008-2009.

Putem predavanja i postera aktivno sudjeluje na znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu i u promociji hrvatske pomorske arheološke baštine. Godine 2009. boravila je na stručnom usavršavanju na Texas A&M University – Nautical Archaeology Programme i CNRS-CCJ – Archéologie Maritime/Archéologie Navale.

Bibliografija za posljednjih pet godina

1. Uredene knjige

Radić Rossi, I. (Ed.). 2004. *Skriveno blago Novalje, Podvodna baština 1*. Zagreb: Grad Novalja & Hrvatski ronilački savez.

Radić Rossi, I. (Ed.). 2006. *Archeologia subacquea in Croazia. Studi e ricerche*. Venezia: Marsilio.

Radić Rossi, I. A. Gaspari & A. Pydyn (Eds.). 2008. *Proceedings of the 13th Annual Meeting of the European Association of Archaeologists (Zadar, Croatia, 18-23 September 2007). Session: Underwater Archaeology*. Zagreb: Croatian Archaeological Society.

2. Znanstveni radovi:

Radić Rossi, I. I. Senjanović I. S. Rudan & J. Indof. 2004. Podrijetlo i funkcija šiljatog dna amfora. *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 21: 91-108.

Radić Rossi, I. 2005. Sjećanje na vrijeme Tritona i Nereida; O vjeri i obredima na antičkim brodovima. *Histria Antiqua* 13: 143-155.

Radić Rossi, I. 2005. Hidroarheologija ili podvodna arheologija; O nekim problemima arheološke terminologije. U M. Šegvić & I. Mirnik (Eds.), *Illyrica Antiqua, ob honorem Duje Rendić-Miočević, Radovi s međunarodnoga skupa o problemima antičke arheologije* 6.-8. XI. 2003: 411-414. Zagreb: Odjel za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu & Arheološki muzej Zagreb.

Radić Rossi, I. 2005. O podrijetlu toponima Prirovo u Viškoj luci; Prilog toponimiji otoka Visa. *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 97: 401-410.

Radić Rossi, I. 2006. Eastern Adriatic maritime trading route according to underwater finds. U A. Hafner, U. Niffeler & U. Ruoff (Eds.), *Die neue Sicht - Unterwasserarchäologie und Geschichtsbild. Akten des 2. Internationalen Kongresses für Unterwasserarchäologie, Rüslikon bei Zürich, 21.-24. Oktober 2004*. *Antiqua* 40: 198-204. Basel: Swiss Archaeology.

Radić Rossi, I. 2006. Prošupljeni doliji – osebujni nalazi iz hrvatskog podmorja. *Histria Antiqua* 14: 83-94.

Radić Rossi, I. 2006. The Amphora's Toe. Its Origin and Function. *Skyllis. Zeitschrift für Unterwasserarchäologie* 7/1-2: 160-170.

Radić Rossi, I. 2008. I doli forati; Nuove testimonianze dell'economia marinara in Dalmazia. U *F. Lugli & A. A. Stoppiello, Atti del III Convegno Nazionale di Etnoarcheologia, Mondaino, 17-19 marzo 2004*: 214-221. Oxford: BAR International Series 1841.

Radić Rossi, I. 2008. Podmorsko arheološko nalazište u predjelu Spinut u Splitu. *Kulturna baština* 34: 351-372.

Radić Rossi, I. u tisku, Dugouts of Croatia, *Proceedings of the 11th International Symposium on Boat and Ship Archaeology, Mainz, Germany, 25-29 October 2006*.

Radić Rossi, I. u tisku, Il fenomeno dei *dolia* forati lungo il litorale croato, *Atti del seminario Olio e pesce in epoca romana: produzione e commercio dell' Alto Adriatico, Padova, 16 febbraio 2006*.

Radić Rossi, I., F. Antonioli & M. Meštrov, u tisku. Preliminary results of the archaeological and geomorphological research in the port of Pakoštane, May 2008. *Histria antiqua* 17.

3. Stručni i pregledni radovi:

Radić Rossi, I. 2004. Zaštitno podmorsko istraživanje stare dubrovačke gradske luke (travanj – lipanj 2003.). *Obavijesti HAD-a* 1/XXXVI: 109-117.

Radić Rossi, I. 2004. Naufragio a Melita; Una nave romana sulla costa Dalmata. *Archeologia Viva* 107/XXIII: 36-47.

Radić Rossi, I. 2004. Roman Shipwreck off the Island of Pag, Croatia. *Minerva* vol. 15, no. 5: 5-6.

Radić Rossi, I. 2004. I ricordi dei subacquei – un bene prezioso da raccogliere, *Mediterraneum. Tutela e valorizzazione dei beni culturali ed ambientali, Vol. 4 - Tutela e conservazione del patrimonio culturale sommerso*. Napoli.

Radić Rossi, I. 2005. Nastavak podmorskog istraživanja na položaju Trstenik u Kaštel Sućurcu. *Obavijesti HAD-a* 1/XXXVII: 109-113.

Radić Rossi, I. 2005. The Mljet shipwreck, Croatia: Roman glass from the sea. *Minerva* vol. 16, no. 3: 33-35.

Radić Rossi, I. 2005. Dosadašnji rezultati podmorskih arheoloških istraživanja u zapadnom dijelu otoka Korčule, *Blato do kraja 18. stoljeća, sv. 3., Zbornik radova znanstvenog skupa održanog u blatu u kolovozu 2005*: 33-48. Blato: Općina Blato.

Radić Rossi, I. 2005. Otok Rab – rt Sorinj; Otok Pag – uvala Triljara; Otok Pag – uvala Vlaška mala; Kaštel Sućurac – Trstenik. *Hrvatski arheološki godišnjak* 1/2004.: 168-169; 181-183; 228-230. Zagreb: Ministarstvo kulture RH.

Radić Rossi, I. 2006. Il relitto di una nave mercantile presso l'isola di Koločep. U *M. Guštin, S. Gelichi & K. Spindler (Eds.), The heritage of the Serenissima : the presentation of the architectural and archaeological remains of the Venetian Republic : proceedings of the international conference, Izola - Venezia, 4.-9. 11. 2005*: 85-98. Piran & Koper: Založba Annales.

- Radić Rossi, I. 2006. Il relitto di Vlaška Mala, Isola di Pag (Croazia). *L'Archeologo Subacqueo* 1-2/XII: 10-12.
- Radić Rossi, I. 2006. Il bronzo di Lussino; Ricordo di una scoperta eccezionale. *L'Archeologo Subacqueo* 3-4/XII.
- Radić Rossi, I. 2006. Podvodni lokaliteti. U *A. Durman (Ed.), Stotinu hrvatskih arheoloških nalazišta*: 82-85. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Radić Rossi, I. 2006. Glavat na Mljetu; Vela Svitnja na Visu; Vlaška mala na Pagu. U *A. Durman (Ed.), Stotinu hrvatskih arheoloških nalazišta / One hundred Croatian archaeological sites*: 126-127; 282-283; 298-299. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Radić Rossi, I. 2006. Luka Jablanac; Caska – podmorje; Kaštel Štafilić – Resnik; Luka Vis; Maslinica; Vranjic – južna i zapadna obala. *Hrvatski arheološki godišnjak* 2/2005: 285-289; 355-356; 365-366; 368-370; 417-419.
- Radić Rossi, I. 2007. Podmorska arheološka istraživanja u Kaštelanskom zaljevu tijekom 2006. *Obavijesti HAD-a* 2/XXXIX: 70-83.
- Radić Rossi, I. 2007. Caska – podmorje; K. Sućurac – Trstenik; Luka Vis; Split – Spinut; Vranjic – zapadna i južna obala. *Hrvatski arheološki godišnjak* 3/2006: 319-320; 402-403; 407-409; 440-442; 450-453.
- Radić Rossi, I. 2008. Pakoštane 2007.-2008. Istraživanje kasnoantičkog brodoloma i stručno usavršavanje u području nautičke arheologije. *Obavijesti HAD-a* XL/3: 60-71.
- Radić Rossi, I. 2008. Stručni očevid na podmorskim arheološkim nalazištima dubrovačkog podmorja. *Obavijesti HAD-a* XL/3: 72-81.
- Radić Rossi, I. 2008. Zaštitno arheološko istraživanje u vranjičkome podmorju 2005./2006. *Tusculum – Časopis za solinske teme* 1: 17-34.
- Radić Rossi, I. & J. Mesić. 2008. *La tradición marítima en el Adriático croata. Catalogue of the exhibition Zaragoza 2008*. Zagreb: Ministry of culture of the Republic of Croatia.
- Radić Rossi, I. 2008. Hrvatska podmorska arheološka baština / Croatian underwater cultural heritage. *Proceedings of the Adriatic Diving Conference, October 2008*. Šibenik: Akademija Libar.
- Radić Rossi, I., u tisku. Caska – podmorje; Novalja – luka; Novalja – antički vodovod; Pakoštane; Kopilice kod Trogira; K. Sućurac – luka; K. Sućurac – Trstenik; Luka Vis; Split - Spinut. *Hrvatski arheološki godišnjak* 4/2007.
- Radić Rossi, I., u tisku. Razvitak i postignuća podvodne arheologije u Hrvatskoj. *Hrvatska arheologija u XX. stoljeću*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Radić Rossi, I., u tisku. Postmediaeval shipwrecks with guns in Croatia. *Proceedings of the International Symposium 'Ships and guns. The sea ordnance in Venice and in Europe between 15th and 17th century, Venice 11-12 December 2008*.

Radić Rossi, I., u tisku. Maritime archaeology in Croatia; An overview. *EAA Special Issue on Underwater Archaeology*.

4. Poglavlja u knjigama:

Radić Rossi, I. 2006. Monoksili; Emporij; Amfore. *Trgovina i razmjena u prapovijesti*: 92-93, 139, 146-147. Zagreb: Arheološki muzej Zagreb.

Radić Rossi, I. 2009. Antički vodovod u Novalji – Talijanova buža / Roman aqueduct in Novalja – The Italian's hole. *Arheologija i turizam u Hrvatskoj / Archaeology & tourism in Croatia*: 158-167. Zagreb: Arheološki muzej Zagreb.

Radić Rossi, I. 2009. Podvodna arheologija i turizam / Underwater archaeology and tourism. *Arheologija i turizam u Hrvatskoj / Archaeology & tourism in Croatia*: 456-499. Zagreb: Arheološki muzej Zagreb.

Radić Rossi, I. & V. Zmaić. 2009. Case study: Novalja. *Arheologija i turizam u Hrvatskoj / Archaeology & tourism in Croatia*: 542-563. Zagreb: Arheološki muzej Zagreb.

5. Multimedijiski radovi:

Interaktivni CD ROM *Skriveno blago Novalje*, Zagreb, 2004. – autorski rad

DVD *Viški brodolomi*, Zagreb, 2005. - suradnja

DVD *Tajne Podmorja*, Šibenik - Zagreb, 2007. - suradnja

4.5. Praktična nastava odvija se i na preddiplomskom i na diplomskom studiju arheologije. Tijekom prva četiri semestra preddiplomskog studija izvodi se u obliku terenskih vježbi, a tijekom 5. i 6. semestra kao praktični dio kolegija Osnove terenskog istraživanja (I-II). Na diplomskom studiju jedini obvezni kolegij vezan je upravo uz praktičnu nastavu i zove se Metodologija arheoloških iskopavanja (I-II). Odabir lokaliteta na kojima će se provoditi svi oblici praktične nastave ovisi u prvom redu o trenutnom angažmanu nastavnika Odjela za arheologiju i vanjskih suradnika-nositelja kolegija. U trenutku pisanja ovog prijedloga to su lokaliteti Crno vrilo, Podvršje, Asseria, Burnum itd., a sutra to mogu biti i neki drugi. Trenutno je u planu otvaranje i opremanje međunarodne arheološke škole u Burnumu kod Kistanja, gdje bi se u tom slučaju obavljao značajan dio praktične nastave. Praktičnu nastavu moguće je provoditi i u suradnji s Arheološkim muzejem u Zadru ili drugim arheološkim muzejima u RH. Jedan vid praktične nastave je i obrada materijala s arheoloških iskopavanja Odjela u arheološkom praktikumu ili arheoloških muzeja u njihovim prostorima. Sve navedene institucije raspolažu dovoljnim prostorom i opremom za njezino izvođenje.

Odjel za arheologiju će organizirati i ljetne arheološke škole koje će se odvijati na arheološkim nalazištima čija istraživanja vodi Odjel za arheologiju, a i na drugim nalazištima u suradnji s drugim institucijama iz područja arheologije. Osim studenata arheologije na Odjelu za arheologiju

Sveučilišta u Zadru, ljetne škole bit će otvorene i za studente arheologije s drugih sveučilišta u zemlji i inozemstvu.

4.6. S obzirom na raspoloživi prostor Odjela za arheologiju, dostupnu opremu i broj nastavnika, na preddiplomski studij arheologije bilo bi optimalno upisati 40 studenata, 20 na jednopredmetni i 20 na dvopredmetni studij.

4.7. Trošak studija po studentu iskazat će se naknadno.

4.8. Praćenje kvalitete i uspješnosti izvedbe studijskog programa odvija se na dvije razine. Funkcioniranje studija na općoj razini, kao i rješavanje svih problema u domeni je Vijeća Odjela za arheologiju. Ono raspravlja o nastavi, kvaliteti izvođenja, kadrovskim problemima, nabavi opreme i slično. U Vijeće ulaze svi nositelji obveznih i izbornih kolegija. Vijeće se mora sastajati barem jedanput prije početka nastave u svakom semestru i načiniti analizu izvedbe i uspješnosti nastave u prethodnom semestru, razmotriti potrebu nabave nove literature, studijskih materijala, opreme, organiziranja jednodnevnih i stručnih ekskurzija, terenskog rada i sl. Pojedina pitanja u vezi s nastavnim procesom moguće je rješavati uz sudjelovanje studenata. Na kraju svake godine studenti se mogu anketirati o kvaliteti nastave, uvođenju novih sadržaja u postojeće predmete i načinima poboljšanja studija.

Drugu razinu predstavlja praćenje studija svakoga pojedinačnog polaznika, posebice na diplomskom studiju, stupanj uspješnosti njihove specijalizacije, ovladavanja metodologijom i tehnologijom znanstvenog rada te sposobnosti za izradu diplomske radnje. Ono se izvodi kroz konzultacije, mentorski rad i terenski rad u kojima je student obvezan sudjelovati, a posebice kroz izradu specijalističkih seminarskih radova. Tijekom izrade diplomske radnje napredak studenta prati mentor, a pomoć mu pružaju nastavnici sa studija čiji su predmeti vezani s njezinim sadržajem.